

Kyberšikana mezi dětmi na sociálních sítích

Bc. Michaela Šimoníková

Diplomová práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta aplikované informatiky

akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Michaela Šimoníková**
Osobní číslo: **A15477**
Studijní program: **N3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Učitelství informatiky pro střední školy**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Kyberšikana mezi dětmi na sociálních sítích**

Téma anglicky: **Cyber-bullying Among Children on Social Networks**

Zásady pro vypracování:

1. Proveďte rešerši informačních zdrojů na téma kyberšikany.
2. Definujte klíčové oblasti, které jsou výchozí pro vznik kyberšikany mezi dětmi.
3. Analyzujte jednotlivé problémy a pokuste se pojmenovat jejich příčiny.
4. Stanovte doporučení pro konkrétní typové situace a tyto vhodnou formou publikujte.
5. Proveďte kritickou diskusi a práci vyhodnoťte.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. Agrese a šikana. Pražské centrum primární prevence: Portál primární prevence rizikového chování v Praze[online]. [cit. 2013-01-29]. Dostupné z: <http://www.prevence-praha.cz/agrese-a-sikana>
2. Co je kyberšikana? ONDRÁČKOVÁ, Tereza a Monika VLACHOVÁ. Prevence kyberšikany[online]. 2010 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z:<http://www.kybersikana.eu/search/label/Co%20je%20to%20kyber%C5%A1ikana%3F>
3. Co je šikana – Prevko. Prevko Litomyšl[online]. 2011 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.prevko.cz/dite/co-je-sikana-a-co-muzu-delat>
4. KONUPČÍK, PaedDr. Pavel. Učební text pro předmět "Komunikační technologie" PedF MU, 2010. Dostupné z: <http://www.ped.muni.cz/win/f/teach/Komunikal.pdf>
5. KOPECKÝ, Kamil a Veronika KREJČÍ. Rizika virtuální komunikace: Příručka pro učitele a rodiče. 1. vyd. 2010. ISBN 978-80-254-7866-0.
6. SZOTKOWSKI, René. KOPECKÝ, Kamil. Nebezpečí internetové komunikace IV: průvodce novým fenoménem. 1. vyd. Editor Alena Černá. Překlad Ondřej Vágner. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 150 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4439-112.
7. VAŠUTOVÁ, Maria a kol. Proměny šikany ve světě nových médií. Vyd. 1. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2010. 225 s. ISBN 978-80-7368-858-5.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Bc. Pavel Vařacha, Ph.D.

Ústav informatiky a umělé inteligence

Datum zadání diplomové práce:

3. února 2017

Termín odevzdání diplomové práce:

16. května 2017

Ve Zlíně dne 3. února 2017

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.
děkan

prof. Mgr. Roman Jašek, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně, dne

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Práce „Kyberšikana mezi dětmi na sociálních sítích“ se zabývá konkrétním druhem šikany – kyberšikanou. Význam problematiky kyberšikany v dnešní moderní době stále nabývá na významu, zejména u žáků základních a středních škol. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část vysvětluje základní pojmy spojené s šikanou a kyberšikanou, jejich druhy, popisuje kategorie agresorů a obětí a věnuje se také prevenci. Praktická část zkoumá pomocí dotazníkového šetření žáky druhého stupně základní školy a zjišťuje vztah žáků k moderním technologiím, jejich zkušenosti s kyberšikanou, jak by postupovali v případě kyberšikany a také zkoumá odlišné vnímání této problematiky mezi chlapci a děvčaty.

Klíčová slova: Kyberšikana, druhy, prostředky a typy kyberšikany, oběť, agresor, internet, mobilní telefon, legislativa, prevence

ABSTRACT

The work "Cyberbullying among children on social networks" deals with a specific type of bullying - cyberbullying. The importance of cyberbullying in today's modern age is becoming increasingly important, especially among pupils at elementary and secondary schools. The thesis is divided into two parts - theoretical and practical. The theoretical part explains basic concepts related to bullying and cyberbullying, their types, describes categories of aggressors and victims also deals with prevention. The practical part examines the pupils of the second grade of the elementary school by means of a questionnaire survey and identifies the pupils' relationship to modern technologies, their cyberbullying experience as they would in the case of cyberbullies and also examines the different perception.

Keywords: Cyberbullying, types, resources and types of cyberbullying, victim, aggressor, internet, mobile phone, legislation, prevention

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkovala všem, kteří se jakýmkoli způsobem účastnili na zpracování diplomové práce. Zejména bych chtěl poděkovat mému vedoucímu diplomové práce, pan Ing. Bc. Pavlu Vařachovi, Ph.D., za dlouhodobou spolupráci, průběžnou kontrolu a zodpovídání otázek ohledně práce. Také bych chtěl poděkovat škole v Babicích, ve které mi bylo umožněno provést celý výzkum v rámci praktické části této práce. A děkuji Elishce.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 REŠERŠE INFORMAČNÍCH ZDROJŮ NA TÉMA KYBERŠIKANA	13
2 ŠIKANA	20
2.1 DEFINICE ŠIKANY	20
2.2 PROJEVY ŠIKANY, ZÁVISLOST AKTÉRŮ	21
2.3 STÁDIA ŠIKANY	22
2.4 AKTÉŘI ŠIKANY	23
1) Agresor	23
2) Oběť	24
3 KYBERŠIKANA	26
3.1 VZNIK KYBERŠIKANY	27
3.2 HISTORIE KYBERŠIKANY	28
3.3 ANALÝZA A PŘÍČINY VZNIKU KYBERŠIKANY	29
3.3.1 Projevy kyberšikany, rozdíly oproti klasické šikaně.....	33
3.3.2 Rozdíly mezi kyberšikanou a klasickou šikanou	34
3.3.3 Rozdíly mezi aktéry kyberšikany a klasické šikany.....	35
3.3.4 Skutečné příběhy kyberšikany	36
3.4 INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE V ŽIVOTĚ DĚTÍ	38
3.4.1 Internet a jeho služby	38
3.4.2 E-mail	39
3.4.3 Chat	39
3.4.4 Sociální sítě	40
3.5 JEVY DOPLŇUJÍCÍ SE S KYBERŠIKANOU	41
3.5.1 Kybergrooming	41
3.5.2 Kyberstalking	42
3.5.3 Sexting.....	43
3.5.4 Happy slapping.....	43
3.6 TYPY KYBERŠIKANY	43
3.6.1 Přímé útoky	43
3.6.2 Kyberšikana v zastoupení.....	44
3.7 TYPY KYBERAGRESORŮ.....	44
3.7.1 Bažící po moci.....	44
3.7.2 Sprostý holky.....	45
3.7.3 Pomstychtivý andílek	45
3.7.4 Neúmyslný kyberagresor.....	45
3.7.5 Vtipálek	45
4 POSTUP A DOPORUČENÍ PŘI ŘEŠENÍ KYBERŠIKANY	46

4.1	ZJIŠTĚNÍ DŮKAZŮ	47
4.2	TAKTIKA VYŠETŘOVÁNÍ	47
4.3	ODHAD ZÁVAŽNOSTI ONEMOCNĚNÍ SKUPINY A STANOVENÍ FORMY ŠIKANY	47
4.4	ROZHOVOR S INFORMÁTOR Y A OBĚTI	48
4.5	NALEZENÍ VHODNÝCH SVĚDKŮ	48
4.6	INDIVIDUÁLNÍ ROZHOVORY SE SVĚDKY	48
4.7	OCHRANA OBĚTI.....	49
4.8	PŘEDBĚŽNÁ DIAGNÓZA A VOLBA ZE DVOU TYPŮ ROZHOVORŮ	49
4.9	REALIZACE VHODNÉ METODY	49
4.9.1	Třídní hodina	49
4.10	ROZHOVOR S RODIČI OBĚTI	50
4.11	TŘÍDNÍ SCHŮZKA	50
4.12	PRÁCE S CELOU TŘÍDOU.....	50
4.13	PODPORA MINISTERSTVA ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY	50
5	PREVENCE KYBERŠIKANY	51
5.1	ÚLOHA ŠKOLY PŘI ŘEŠENÍ A PREVENCI KYBERŠIKANY	51
5.2	ÚLOHA RODINY PŘI ŘEŠENÍ A PREVENCI KYBERŠIKANY.....	52
5.3	OBRANA PROTI KYBERŠIKANĚ.....	53
6	ORGANIZACE ZABÝVAJÍCÍ SE KYBERŠIKANOU V ČESKÉ REPUBLICĚ.....	55
6.1	E – BEZPEČÍ.....	55
7	NÁSLEDKY KYBERŠIKANY	58
7.1	NEGATIVNÍ EMOCE	58
7.2	DLOUHOTRVAJÍCÍ NEGATIVNÍ MYŠLENKY	58
7.3	VYHÝBAVOST, SOCIÁLNÍ IZOLACE OBĚTI	59
7.4	OVLIVNĚNÍ CHOVÁNÍ A ÚČASTI VE ŠKOLE	59
7.5	POCIT OHROŽENÍ VLASTNÍHO BEZPEČÍ.....	59
7.6	ZÁSTUPNÉ AKTIVITY	59
7.7	ZMĚNA FYZICKÝCH PROJEVŮ.....	60
II	PRAKTICKÁ ČÁST	61
8	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	62
8.1	CÍLE VÝZKUMU	62
8.2	VÝZKUMNÝ NÁSTROJ	62
8.3	POPIS SLEDOVANÉ ŠKOLY, KDE SE VÝZKUM PROVÁDĚL.....	63
8.4	POSTUP PŘI SBĚRU DAT.....	63
8.5	CHARAKTERISTIKA RESPONDENTŮ	64
8.6	SBĚR DAT	66
9	VÝSLEDKY VÝZKUMU I.	67
9.1	JAK A K ČEMU ŽÁCI VYUŽÍVAJÍ MODERNÍ TECHNOLOGIE	67
9.1.1	Sociální síť	67
9.2	ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ I.....	78
10	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ II.....	79

10.1	JAK PROBÍHALO ŠETŘENÍ RODIČŮ	79
10.2	CÍLE VÝZKUMU	79
10.3	VÝSLEDKY VÝZKUMU II.	79
10.4	ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ II.	86
10.5	PŘÍNOS PRÁCE	86
10.6	DLOUHODOBÝ PROGRAM PRIMÁRNÍ PREVENCE PRO 2. STUPEŇ ZŠ	87
10.7	ROZLOŽENÍ TÉMAT DLOUHODOBÉHO PROGRAMU:.....	88
10.8	NÁVRH PREVENTIVNÍHO PROGRAMU	88
ZÁVĚR		89
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		91
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK		95
SEZNAM OBRÁZKŮ		96
SEZNAM PŘÍLOH.....		98

ÚVOD

Dnešní vývoj informačních a komunikačních technologií postupuje stále rychlejším tempem. Život jedince je již nepředstavitelný bez počítačů, mobilních telefonů, internetu a jiných technologických vymožeností. Díky dnešní době jsou všechny tyto technologie dostupné pro všechny sociální vrstvy lidí. Z tohoto důvodu má téměř každý mobilní telefon a přístup na „sít“, všechny technologie jsou dostupné pro všechny. V dnešní době je běžné, že svůj první mobilní telefon vlastní dítě již v mateřské školce. Na základní škole se už jedná o nový dotykový mobilní telefon, aby dítě mezi svými vrstevníky mělo co možná nejlepší přístroj. Toto se momentálně jeví, jako populární záležitost - je to trend.

Výsledkem toho je, že dnešní žáci mají tzv. dvojí život. Dvojí život znamená, že mimo svůj klasický život v reálném světě má druhý život v podobě mobilních telefonů, počítačů, tabletu a zejména internetu, který se především pojí se sociální sítí. V důsledku pak dítě tráví na síti extrémně dlouho a nezbyvá mu čas na obyčejné věci, například svůj volný čas. Nové výzkumy prokazují, že žáci na základní škole tráví více jak 90% svého času u počítače. Nejvíce času se vyskytují na sociálních sítích. U dětí na prvním stupni se čas strávený u počítače pohybuje kolem 1,5hodiny denně. Oproti tomu děti na druhém stupni tráví u počítače více jak 3 hodiny denně.

V tomto případě je důležité se zamyslet, kolik času tráví děti na sociálních sítích. Předmětem zkoumání je, co je ještě v normě, a kdy už tento jev přerůstá do patologického problému. Všichni, kdo mají zodpovědnost za výchovu nové generace, a to nejen rodiče a pedagogičtí pracovníci, by si měli uvědomit, že užívání počítače, mobilního telefonu není vždy bezpečné. A to zejména v případě, kdy málokdo dodržuje zásady bezpečného využívání internetu.

Žáci v mladém věku jsou mnohdy naivní a z nedostatku zkušeností své osobní a důvěrné informace poskytují na sociálních sítích. Veškeré tyto informace mohou být velice jednoduše zneužitelné proti jedinci samému. Z obyčejné fotky poslané kamarádce se může stát předmět, který může dát podnět pro vydírání.

Tato práce se zabývá tématem kyberšikana. Kyberšikana je jedním z nejvíce se rozšiřujících problémů dnešní doby. Problém kyberšikany by mohl být natolik závažný, že může skončit až smrtí oběti. Přesto jde o oblast, která je stále více opomíjená, jak mezi pedagogickými pracovníky, tak i rodiči. Hlavně pedagogové nevidí úplnou souvislost mezi školou a domovem. Učitelé tvrdí, že tento problém se hlavně týká rodičů. Rodič by přece

měl kontrolovat činnost svých dětí na počítačích. Ano určitě mají svým způsobem pravdu, ale nejvíce odhalených případů kyberšikany se právě odehrává na půdě školy.

Diplomová práce je zaměřena na žáky základních škol. Zde se dle mého názoru kyberšikana vyskytuje v největším počtu, neboť právě žáci základních škol jsou mladí a naivní a lehce někomu uvěří. Tito žáci disponují moderní technikou a díky tomu jsou neustále na „síti“, kde na ně číhají různé nástrahy. Takže díky tomu, že děti žijí ve světě moderních informačních technologií, jim nic nebrání být neustále online.

Cílem diplomové práce je zjistit, zda se kyberšikana stala běžnou součástí života žáků základních škol, tedy jak často se na školách vyskytuje, a jak jí žáci vnímají. Je důležité zjistit, zda jsou děti pouhé oběti nebo zda se do útoků sami zapojují. Kyberšikana má souvislost se šikanou, v práci jde o to zhodnotit, v jakém rozsahu je šikana s kyberšikanou propojena.

I. TEORETICKÁ ČÁST

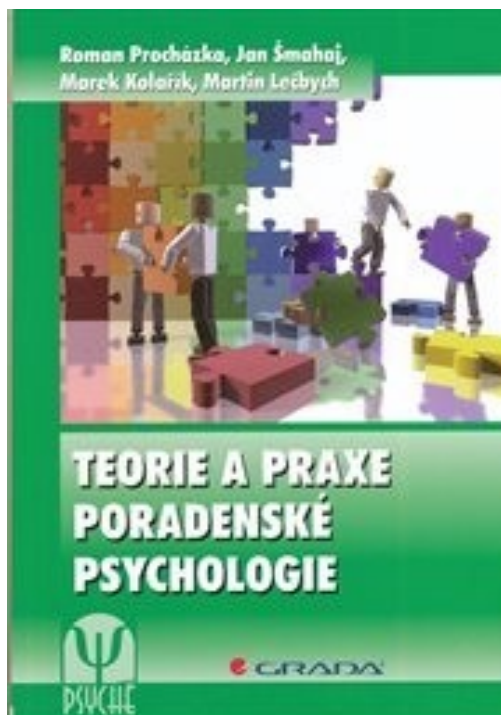
1 REŠERŠE INFORMAČNÍCH ZDROJŮ NA TÉMA KYBERŠIKANA

- **Teorie a praxe poradenské psychologie**

V jednotlivých kapitolách se autoři zabývají teoretickým poradenstvím psychologie a pomocí stručných příkladů je propojují s poradenskou praxí. Nevyhýbají se ani problémům, se kterými se pracovníci i klienti poraden potýkají. Témata jednotlivých kapitol byla vybrána na základě otázek, s nimiž se autoři setkávají ve své psychologické praxi, a jež jsou často předmětem jak odborné, tak laické diskuse. Jsou to témata:

- rizikovní klienti v poradenské práci,
- poradenství pro nadané a talentované,
- pomoc při volbě povolání a v profesním vývoji,
- poradenství u poruch chování a učení,
- poradenství v oblasti kyberšikany a drogových závislostí.

Kniha je určena nejen psychologům, sociálním pracovníkům, speciálním pedagogům a studentům těchto oborů, ale i ostatním zájemcům o lidskou psychiku.[1]

Obrázek 1: Kniha- Teorie a praxe poradenské psychologie[2]

- **Nová cesta k léčbě šikany**

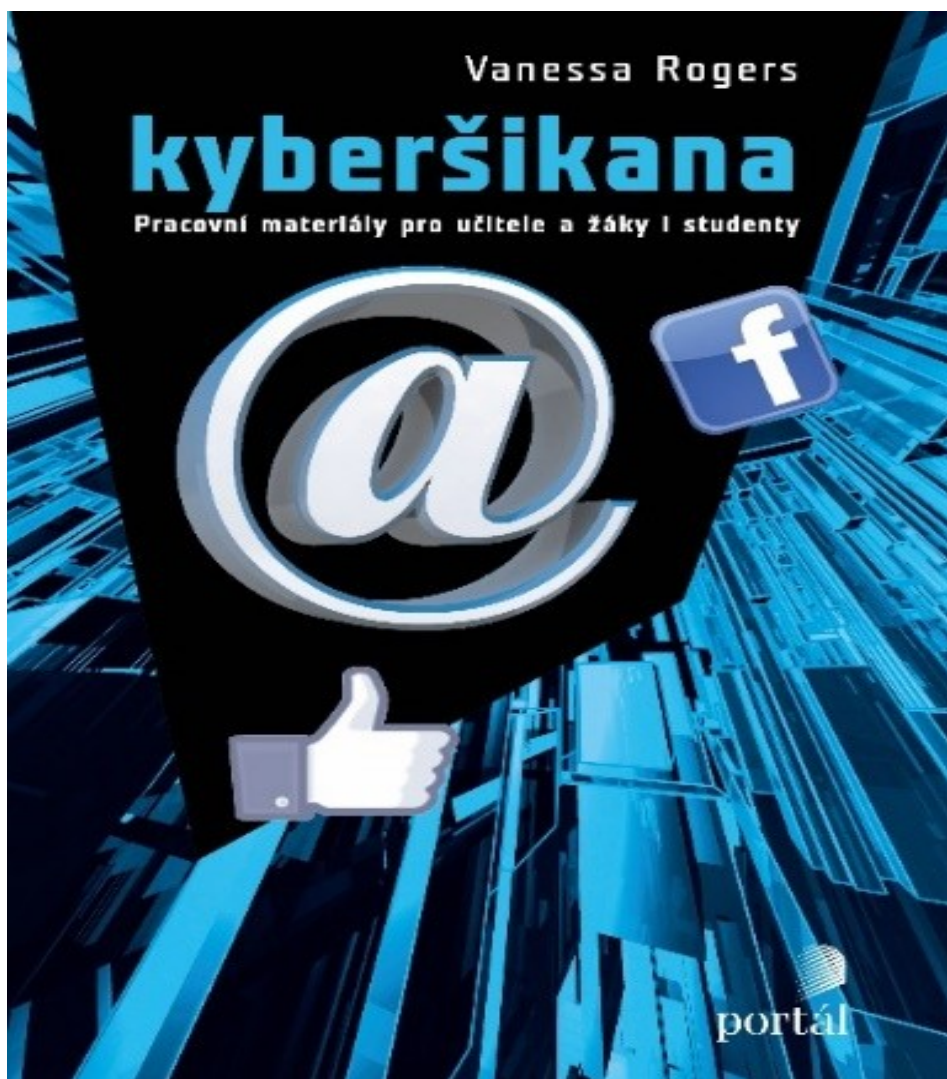
V této knize je srozumitelně, krok za krokem a prostřednictvím řady případů osvětlována účinná a minimálně riziková cesta k léčbě šikanování, jejímž základem jsou metody vnitřní diagnostiky a alternativní nápravy, které respektují vývojová stadia a různé formy šikanování. Pozornost autora je směřována na nové skutečnosti, jako je kyberšikana, šikana učitelů, projevy šikany v mateřských školách. Je zde uvedena i kapitola, která je věnována rodičům, kteří hledají pomoc při šikanování svých dětí. Autor navazuje na svou úspěšnou knihu Bolest šikanování (2005), která se stala učebnicí na vysokých školách a zároveň si získala zájem široké veřejnosti.[3]

Obrázek 2: Kniha- Nová cesta k léčbě šikany [4]

- **Kyberšikana: Pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty**

Pracovní materiály, které kniha obsahuje, jsou zaměřeny na bezpečné chování všech jedinců na internetu. Prostřednictvím zábavných her a kvízů jsou dětem a dospívajícím přiblížena rizika komunikace. Tato rizika jsou spojená s moderními komunikačními prostředky. Díky zajímavým aktivitám se například dozvědí, že není neslušné odmítnout "žádost o přátelství", i že není snadné odhalit identitu člověka, se kterým se seznámí přes internet. Příručka je určena především učitelům, ale i rodičům dětí školního věku a dospívajících, a kromě her a aktivit nabízí i vysvětlení podstaty kyberšikany a rady, jak se zachovat, pokud se dítě stane její obětí. Autorka Vanessa Rogers je učitelka, má dlouholetou zkušenost v práci s mládeží. V její knize jsou vidět léta práce s dospívající mládeží.[5]

Obrázek 3: Kniha – Kyberšikana [6]

- **Kyberšikana jako společenský problém**

Výskyt prvních případů kyberšikany v České republice je zaznamenán kolem roku 2007. Vývoj poznatků z této oblasti procházel jistým vývojem (např. hledáním odpovědi na otázku, co lze považovat za projev kyberšikanování, nakolik je kyberšikana spojována se školním prostředím, mapováním dopadu na oběť kyberšikany, rozvojem poradenství a primární prevence aj.). Kniha je členěna na část teoretickou a část empirickou.

Teoretická část byla koncipována do vzájemně provázené struktury, ve které je celkem devět kapitol. Aby bylo možné porozumět specifikům kyberšikany a dalo se na problém kyberšikany nahlížet jako na společenský problém, bylo v textu nutné věnovat pozornost širším souvislostem. V úvodu této práce jsou vymezeny méně obvyklé termíny, které jsou s tématem úzce spojeny, a které jsou pro další výklad velmi důležité. I když je jádro teoretické části věnováno především kyberšikaně, odráží se v jejím úvodu od pojmu „klasické“ šikany, se kterou má tento společenský fenomén mnoho společného. Jedním z cílů práce bylo na základě aktuálního stavu poznání přispět kvalitními informacemi o kyberšikaně, ale také naznačit metodologické a výzkumné limity výzkumu. Empirickou část knihy tvoří dvě realizované studie. Cílem práce bylo analyzovat souvislosti vybraných psychických stavů, procesů a osobnostních charakteristik u obětí kyberšikany u souboru respondentů. [7]

Obrázek 4: Kniha – Kyberšikana jako společenský problém [8]

- **E-bezpeci.cz**

Na tomto portálu jsou uvedeny velmi užitečné tipy. Stránky nejsou určeny pouze obětem, ale i učitelům, široké veřejnosti a všem, co se chtějí dovědět, jaká jsou nebezpečí kyberšikany. Jsou zde odborné články věnující se problematice virtuálního bezpečí, možnosti vzdělávání a pomoci. Rodiče určitě ocení poradenství, které tyto stránky nabízí. Jako budoucí pedagog hodnotím stránky jednoznačně kladně, považuji je za vhodný zdroj informací o kyberšikaně, dobře využitelný v praxi. [9]

Obrázek 5: Internetová stránka E-bezpečí [9]

- **E-besedy.cz**

Projekt e-besedy.cz vznikl ve spolupráci s Policií ČR a za podpory Statutárního města Ostrava, a má za úkol co nejpřitažlivější formou seznámit děti a mladé lidi s problematikou prevence, trestné činnosti s cílem předejít jejich zapojení do tábora pachatelů a připravit případné oběti a účastníky páchané kriminality na přiměřenou a správnou reakci a chování v takovýchto situacích. Stránky slouží k vyhledávání informací na téma kyberšikana jsou věnovány zejména zvyšování právního povědomí mládeže za účelem prevence kriminality. [10]

The screenshot displays the website interface for 'E-besedy.cz'. At the top, there is a navigation menu with tabs: 'Úvod', 'BESIP', 'Zdravověda', 'Internetová bezpečnost', and 'Protiprávní jednání'. Below this, there are sub-tabs for 'Úvod', 'Příběh', and 'Kvíz'. The main content area is titled 'Kyberšikana' and contains a detailed text description of cyberbullying, its forms, and legal aspects. A sidebar on the right features a section 'Zákony a vyhlášky' listing various laws and a 'Statistika webu' section showing website statistics.

Úvod > Internetová bezpečnost

Kyberšikana

Kyberšikana (též kybernetická šikana, počítačová šikana či cyberbullying) je druh šikany, který využívá elektronické prostředky, jako jsou mobilní telefony, e-maily, pagery, internet, blogy a podobně. Řada jejich projevů může spadat do oblasti kriminálních činů. Její nejobvyklejší projevy představuje zaslání obtěžujících, urážejících či útočných mailů a SMS, vytváření stránek a blogů dehonestujících ostatní, popřípadě může kyberšikana sloužit k posilování klasických forem šikany, nejčastěji prostřednictvím nahrání scény na mobilní telefon a jejího následného rozeslání známým dotyčného, popřípadě prostřednictvím vystavení na internetu.

Kyberšikana

1. [Co je kyberšikana?](#)
2. [Rozdíl mezi šikanou a kyberšikanou](#)
3. [Jak se chránit před kyberšikanou a jak se bránit kyberšikáně?](#)
4. [Kde hledat pomoc?](#)
5. [Nejčastější projevy kyberšikany](#)
6. [Případy kyberšikany \(skutečné kauzy\)](#)
7. [Kyberšikana a škola](#)
8. [Kyberšikana a zákony](#)

Co je kyberšikana?

Termínem kyberšikana označujeme nebezpečné komunikační jevy realizované prostřednictvím informačních a komunikačních technologií (např. pomocí mobilních telefonů nebo služeb v rámci internetu), jež mají za následek ublížení nebo jiné poškození oběti. Toto ublížení či poškození může být jak záměrem útočníka, tak důsledkem např. nevhodného vtipu, nedorozumění mezi obětí a útočníkem, nedomyšlením důsledků jednání ze strany útočníka atd. Oběť je poškozována opakovaně, ať už původním útočníkem či osobami, které se do kyberšikany zapojují později. Kyberšikana je druhem psychické šikany.

[Nahoru](#)

Rozdíl mezi šikanou a kyberšikanou

Zákony a vyhlášky

- Zákon o přestupcích - Zákon č. 200...
- Zákon o silničním provozu - Zákon...
- Úmluva o právech dítěte - Zákon č. ...
- Trestní zákoník - Zákon č. 40/2009...
- Listina základních práv a svobod
- Zákon o rodině - Zákon č. 94/1963...

Statistika webu

- Nejnovější beseda: Ohrožování...
- Počet besed: **16**
- Za poslední měsíc provedeno kvízů: **3**
- Průměrná úspěšnost kvízů: **66.0%**

Obrázek 6: Internetová stránka E-besedy [10]

- **Psychickeobtezovani.cz**

Web byl vytvořen s cílem poskytovat informace o psychickém obtěžování a jeho mnoha podobách. Na stránkách je objasňováno psychologické obtěžování a jiné psychologické manipulace používané na jednotlivce. Tyto stránky čerpají z různých zdrojů po celém světě a jsou převážně převzaty.

Některé články vzhledem k jejich obsáhlosti, byly přeloženy strojově, a tudíž se v nich vyskytují slova s chybami. Na portálu se za tento nedostatek omlouvají, a doporučují si články přečíst v originálním znění, což pro mnohé nemusí být dostupné. Na stránkách jsou uvedeny informace o psychickém a fyzickém násilí.[11]

STOP PSYCHICKÉMU OBTĚŽOVÁNÍ, GANGSTALKINGU, TI, ST, MC **BULLYING**

O MĚ | PÍŠ | PŘEHLED | POSTŘEHY | ČLÁNKY | FAQ | VĚDA | KE STAŽENÍ | ODKAZY | FOTO

Kontakt

Stop psychickému obtěžování a gangstalkingu
Česká Republika
gangstalking@email.cz

Celkem navštíveno **27945**

Souhlasili jste se čtením myslí s využitím BCI?	
Ano	3/4%
Ne	45/63%
Ano ve prospěch druhých	
I	0/0%
Ne na své osobě	1/1%
Nevím proč to podporovat	0/0%
Chci se účastnit	0/0%
Na to se nikdo neptá	22/31%
Celkem hlasovalo: 71	
Miniaplikace	

Novinky

Psychické obtěžování není novým jevem , ale je jedním z málo diskutovaných i přestože je na vzestupu . Je to závažný jev , který má vážné důsledky pro oběti a naší společnost .

Tento web byl vytvořen s cílem poskytovat informace o psychickém obtěžování a jeho mnoha podobách.Odhaluje psychologické obtěžování a jiné [psychologické manipulace](#) používané na jednotlivce (tzv.Targeted Individual - cílená osoba). Informace které jsou na tomto webu zveřejněny čerpají z různých zdrojů po celém světě a jsou převážně převzaty. Některé články vzhledem k jejich obsáhlosti byli přeloženy strojově, omluvte proto častější výskyt chyb nebo si článek přečtěte v originálním znění pomocí odkazů v článku.

Mnoho obětí psychického obtěžování trpí tělesnými neduhy jako je podrážděnost, úzkost, nervozita, nespavost , stres, únava , depresivní stavy a v některých případech končí i sebevraždou. Mnozí nejsou schopni pokračovat v práci a následně nemají dostatek finančních prostředků a jejich situace se stává ne .

Pro většinu případů šikany na pracovišti jsou typické následující znaky, kterým je oběť vystavena. Jde o nereálné požadavky, zdržování informací a zdrojů, svévolné odstranění odpovědnosti, veřejné ponižování, nedostatek profesní autonomie, nadřování a protekce, nadměrné konkurenční pracovní prostředí, neorganizované pracovní podmínky, nejednoznačné úkoly nebo protichůdné úkoly, úkoly, které nemají žádný účel, neustálé hrozby výpovědi, nedostatek komunikace a zastrahování.

Násilí má různé formy: fyzické a psychické . Mnoho bezpečnostních mechanismů platí a funguje, aby se zabránilo fyzickému násilí v naší společnosti, ale již málo jestli vůbec nějaké, aby se zabránilo psychickému násilí.

Psychické obtěžování má mnoho forem : z nichž nejčastější je slovní napadání. Některé taktiky mají za cíl ponižít nebo oslabit morálku jednotlivců.

Obrázek 7: Internetová stránka Stop psychickému obtěžování, gangstalkingu [11]

2 ŠIKANA

Pro pochopení samotné podstaty kyberšikany je nejdůležitější vymezit pojmy šikana a kyberšikana a určit hlavní rozdíly mezi nimi. Teoretická část práce je proto věnovaná šikaně, kdy šikana je hlavní složka, ze které právě kyberšikana vychází.

Nejprve je třeba si uvědomit, co je šikana. Je nezbytné pochopit, jaký je rozdíl mezi šikanou a tzv. škádlením. Škádlení je vtípem pro obě dvě strany. Pokud by jedné ze stran začalo být škádlení nepříjemné, musí se s ním ihned přestat. V případě, že agresor nepřestane, a dokonce ho ubližování oběti těší, mluvíme o šikaně. [3]

2.1 Definice šikany

„Jeden, ba dokonce více žáků, většinou více než jednou, opakovaně, ubližuje, týrá a zotročuje spolužáka a používá k tomu agresivní chování a manipulaci.“ [12]

„Šikana je úmyslná, opakovaná. Je to fyzické i psychické ubližování slabšímu jedinci (menší skupině) silnějším jedincem (skupinou).“ [13]

„Šikana je ubližování. Šikanujeme většinou toho, kdo se nemůže nebo nedovede bránit. Ve většině případů, jde o opakované jednání, ve velmi závažných případech. Toto označujeme za šikanu i jednání jednorázové, s hrozbou opakování.“ [14]

Samozřejmě, že ne každý projev agresivního chování je hned označován za šikanu. Například rvačka dvou spolužáků nemusí být projev šikany. Tento konflikt může mít úplně obyčejný základ. Při zkoumání zda jde o šikanu, nemůžeme zkoumat jen jeden incident, ale musíme se podrobně zabývat i podstatou vzniku konfliktu. Hledáme v tomto konfliktu základní znaky šikany. Jako budoucí pedagogové bychom měli základní znaky šikany odlišit od jednoduchého „škádlení“ před projev šikany. Škádlení totiž vzniká spontánně a většinou za tento projev mezi spolužáky hrají svou roli oba dva. Ovšem jak poznat, kdy hra přeroste v šikanu? Pokud je škádlení jednomu nebo druhému nepříjemné, musí škádlení skončit. Poté by se jednalo o agresora a oběť. Agresor by se snažil úmyslně ublížit své oběti, ať už fyzicky či psychicky, a zpravidla by mu to působilo potěšení. [15]

Mnoho z nás si šikanu představuje jako fyzické týrání, ale mnohdy to tak úplně není. Například šikana mezi vojáky či ve věznicích, kde se nejedná přímo o fyzické týrání, ale spíše o psychické, které je mnohdy horší než tvrdé údery směřující na tělo. Psychické týrání může jedince dohnat až ke smrti. Psychická forma šikany je mezi mnohými neustále

přehlížena a je považována za formu hry, která bývá mnohem závažnější. Samozřejmě úplně nejhorší styl šikany je kombinace psychického a fyzického týrání. [15]

2.2 Projevy šikany, závislost aktérů

V této kapitole je řešeno, jak se šikana projevuje navenek. Je třeba se zaměřit na její členění, vzájemný vztah mezi agresorem a obětí a v neposlední řadě na stadia šikany ve vztahu ke skupině, ve které probíhá. V této části je důležité, aby mohla být šikana včas identifikována, správně zhodnotit její závažnost a kvalifikovaně rozhodnout o dalším postupu, který povede k její následné eliminaci. Šikana je proces, který se neustále vyvíjí a rozděluje se do několika stupňů. Samozřejmě, že každá šikana může probíhat zcela odlišně v závislosti na konkrétní situaci a zúčastněných osobách. [15]

Podle M. Koláře je k rozpoznání šikany třeba znát vnější projevy šikanování, musíme umět posuzovat, zda jsou přítomny základní znaky šikany. Základní znaky jsou záměrnost, opakovatelnost, nepoměr sil a samoučelnost agrese. Pro pomoc oběti je třeba znát i její vnitřní rozměr. Michal Kolář popisuje vnější projev šikany v tzv. trojdimenzionální mapě, dle které lze projevy šikany členit na několik skupin, a to přímé a nepřímé, fyzické a verbální aktivní a pasivní. Pokud spojíme všechny kombinace těchto projevů, vzniká osm druhů šikanování. [15]

Osm druhů šikanování:

- **Fyzická aktivní přímá šikana** – agresor oběť fyzicky přímo týrá, například svou oběť bije, kope, tahá za vlasy atd.,
- **Fyzická aktivní nepřímá šikana** – agresor oběť týrá prostřednictvím třetí osoby, například pošle spolužáky, aby oběť zbili, zničili jí věci atd.,
- **fyzická pasivní přímá šikana** – agresor brání oběti v dosahování jejích cílů, například jí nedovolí nachystat si věci, sednout si do lavice atd.,
- **fyzická pasivní nepřímá šikana** – agresor odmítá plnit požadavky oběti, například jí odmítá pustit na záchod, ze třídy atd.,
- **verbální aktivní přímá šikana** - agresor oběť verbálně přímo napadá, například jí uráží, zesměšňuje před ostatními atd.,
- **verbální aktivní nepřímá šikana** – agresor o oběti rozšiřuje pomluvy, a to jak ústně, tak třeba prostřednictvím hanlivých básní či kreseb,
- **verbální pasivní přímá šikana** - agresor oběť ignoruje, nezdraví ji, nereaguje na její dotazy atd.,

- **verbální pasivní nepřímá šikana** – skupina se nezastane oběti, pokud je například obviněna z něčeho, co udělal agresor atd. [15] [16]

2.3 Stádia šikany

Šikanu, která probíhá v určité sociální skupině, lze rozdělit do několika stádií. Rozdělujeme je podle toho, jak se šikana v dané skupině projevuje. Nejprve musíme zjistit fázi, ve kterém se skupina nachází, a toto zjištění nám pomůže zvolit přiměřený způsob eliminace šikany.[3][17]

- 1) První stádium šikany lze označit jako **zrod ostrakismu**. Toto stádium si s sebou nese riziko dalšího vývoje šikany. Většinou mluvíme o mírném psychickém týrání oběti, která je kolektivem neoblíbená a neuznávaná. Oběť je často terčem různých legráček, poznámek, slovních útoků, a většinou se s ní nikdo nechce bavit, a v žádném případě ani s ní kamarádit. V tomto stádiu jsou tedy identifikováni a následně vyčleněni nejslabší jedinci ve skupině, kteří se zpravidla nachází na tzv. sociometrickém chvostu. [3][17]
- 2) **Přítvrzování manipulace a výskyt fyzické agrese** je druhé stádium šikanování, které nastává nejčastěji z důvodu nezvládnuté krize ve skupině. V tomto případě se její členové místo pozitivního růstu skupiny uchýlí k destruktivnímu řešení problému, nejčastěji k tzv. scapegoatingu, což je upevnění soudržnosti skupiny na účet vnitřního nepřítele.

V tomto stádiu se manipulace přítvrzuje a začíná se objevovat fyzická agrese, prozatím v mírné formě, což může vést k prolomení posledních zábran agresorů a následnému stupňování násilí. V tomto stádiu hraje klíčovou úlohu právě třetí aktér, což jsou ostatní členové skupiny, neboť v případě pozitivního zaměření skupiny a negativního postoje k šikanování, respektive násilí vůbec, je reálná šance, že pokusy o šikanování neuspějí. [3] [17]

- 3) Třetím stádiem šikanování je **vytvoření jádra agresorů**, tedy vytvoření navzájem spolupracující skupiny agresorů, která systematicky týrá vybrané oběti. Jedná se o klíčové stádium, neboť právě v tomto stádiu se rozhoduje, zda se šikana rozbudí do pokročilých stádií a zachvátí tak celou skupinu. V tomto stádiu jsou již pevně rozděleny vedoucí role ve skupině. Skupina však většinou netvoří jeden celek, ale vznikají v ní navzájem soupeřící podskupiny. Vytvořené jádro agresorů lze v tomto stádiu zastavit, pokud ve skupině vznikne silná pozitivní podskupina, která na ostatní bude mít stejný vliv jako jádro agresorů. [3] [17]

- 4) **Většina přijímá normy agresorů.** Takto označujeme čtvrté stádium šikanování, které je charakteristické tím, že většina skupiny podlehne a přijímá normy agresorů, které se stanou nepsaným zákonem skupiny. Postupně se do šikany začínají aktivně zapojovat i ukáznění a bezproblémoví žáci, kteří před tím vystupovali neutrálně, případně mírně nesouhlasně. [3] [17]
- 5) Poslední stádium šikanování označujeme jako **dokonalou šikanu, nebo také jako totalitu.** Toto stádium se vyznačuje tím, že ve skupině dojde k plnému přijetí či minimálně respektování norem agresorů, což vede k nastolení totalitní ideologie. Dojde k rozdělení jednotlivců na dvě skupiny lidí, přičemž první skupina má všechna práva a naopak druhá nemá práva žádná. Agresoři ztrácí poslední zbytky zábran, krutě mučí své oběti, které jsou ochotny udělat cokoli, aby unikly brutálnímu týrání. Čím dál více se do šikany aktivně zapojují i ostatní členové skupiny, kteří již považují týrání oběti za normální, dokonce za určitý druh zábavy. V tomto stádiu může dokonce docházet i k prorůstání šikany do oficiální struktury, ve které se předmětná skupina nachází, přičemž v tomto případě se dá hovořit o absolutním vítězství agresorů, které však pro oběť znamená nemožnost úniku.[3] [17]

2.4 Aktéři šikany

Mimo definicí šikany je určitě více než důležité si také definovat aktéry šikany. To znamená agresora (útočník) a oběť. Zde jsme si popsali články šikany, kterým je potřeba věnovat pozornost.

1) Agresor

Agrese dnešních dětí je dána současnou moderní společností. Děti vidí agresivní jednání a chování v reálném světě, tj. ve své rodině, u kamarádů či dalším svém okolí, ale nejvíce k jejich agresivitě přispívají média, tj. televizní pořady, filmy, seriály, noviny, časopisy, počítačové hry. Díky mediím, především počítačovým hrám, se násilí zkouší nanečisto. [18][19][20]

Významné příčiny agrese jsou podle Heluse: „*pocit prázdnoty, nenaplněnosti života smyslem sblíživícím lidi navzájem, bezperspektivnosti či zklamání v lidech, na které jsem spoléhal, a touha „odvést jim to“, pomstít se apod.*“ [19]

Kdo je vlastně agresor? Lze si představit fyzicky zdatného chlapce, většinou se špatně učí, ve skupině je i přesto oblíbený. Tento chlapec svou oběť fyzicky týrá, ponižuje ji před ostatními. Tento typ agresora nemusí být pravidlem, protože další typy agresorů se mohou na první pohled jevit zcela odlišně. To znamená, že většina agresorů se jeví jako milé, přátelské, ochotné, dětmi oblíbený spolužák, který se snaží ostatním většinou pomoci, než aby se je snažil šikanovat. Většinou ti nejhorší agresori působí právě tak.[18][19][20]

V prvním typu u agresora převažuje hrubost, primitivní jednání jedince, impulzivita, narušené vztahy autority. Šikanování se v tomto případě projevuje tvrdostí, masivností a nelítostí. Agresor chce, přímo si ji vynucuje, úplnou poslušnost své oběti. Šikana se projevuje jako nástroj k totálnímu zastrašení celého svého okolí.[17][20]

V druhém případě naopak u agresora převažuje extrémní slušnost, kultivovanost a úzkost. Agresor bývá v tomto případě hodně narcistický, upravený, ale má někdy sadistické tendence v sexuální oblasti. Tady se šikanování oběti odehrává ve zvýšené míře v soukromí, to znamená bez přítomných svědků. Agresor je chytrý, rafinovaný a jedná cíleně.

U třetího typu agresora převažuje pozitivní myšlení, dobrodružná až svěží povaha, sebedůvěra, výmluvnost a oblíbenost agresora. Někdy je to dokonce i vlivný jedinec, který šikanuje pro pobavení svého okolí, přičemž se snaží zdůraznit zábavné stránky šikany. [17][20]

2) *Oběť*

Další otázkou je, zda vůbec lze definovat slovy, kdo je vlastně oběť? Ve své podstatě to může být kdokoli. Nikdy se nenarodí s dispozicemi stát se obětí. Přesto však existují lidé, spíše typy lidí, které bohužel bývají týrány častěji než ostatní. Tyto osoby jsou náchylnější, stát se, obětí šikany více než ostatní.

Podle Koláře nejsou tyto oběti defektní jedinci, ale jde pouze o „slabší“ osobnosti. Tito jedinci špatně skrývají svoje emoce (například strach). Oběti jsou velmi bojácné, nedokážou jednat ve vypjatých a zátěžových situacích. Takže v těchto případech, například při konfliktu s agresorem, propadají panice a neumí se mu postavit tváří v tvář.

Zvýšenou pozornost agresora může mít oběť, která je fyzicky méně zdatná a většinou má i, oproti jiným jedincům, fyzické nebo psychické znevýhodnění. Oběti mohou nosit hodně silné brýle, jsou neobratní, trpí mentální poruchou. Jako oběti také mohou vystupovat

jedinci ze špatných sociálních podmínek, náboženské rodiny nebo jedinec, nebo také osoby jiné národnosti.[17][20]

3 KYBERŠIKANA

V této kapitole teoretické části se budeme zabývat vymezením hlavního pojmu práce, a to je kyberšikana. Na úvod je třeba zdůraznit, že kyberšikana není žádná nevinná zábava, jak by se na první pohled mohlo zdát. Jedná se o jeden z druhů psychické šikany. Tento druh je stejně nebezpečný, ba dokonce může být mnohem nebezpečnější než klasická forma šikany.

Ovšem je nezbytné si uvědomit, že kyberšikana je nedílnou součástí šikany nebo ji doplňuje, například když je fyzické napadení nahráváno na mobilní telefon a poté je zveřejněno na sociálních sítích nebo jiných internetových portálech.[21][22][23]

V informační brožuře Rizika virtuální komunikace (příručka pro učitele a rodiče) je tento jev popsán takto:

„Termínem kyberšikana označujeme nebezpečné komunikační jevy. Tyto případy realizované prostřednictvím informačních a komunikačních technologií (např. pomocí mobilních telefonů nebo služeb v rámci internetu), jež mají za následek ublížení nebo jiné poškození oběti. Toto ublížení či poškození může být jak záměrem útočnicka, tak důsledkem např. nevhodného vtipu, nedorozumění mezi obětí a útočnickem, nedomyšlením důsledků jednání ze strany útočnicka atd. Oběť je poškozována opakovaně, ať už původním útočnickem či osobami, které se do kyberšikany zapojí později. Kyberšikana je druhem psychické šikany“[21]

V knize Minimalizace šikany se pak o tomto jevu lze dočíst, že:

„ Kyberšikana je druh šikany, který využívá elektronických prostředků. Každý využívá různé sdělovací prostředky, jako jsou mobilní telefony, e-maily, pagery, internet, blogy a podobně. Zde narážíme na velký problém v řadě zemí, z nichž mnohé již přijaly nové zákony a různá bezpečnostní opatření. Například v USA je kyberšikana od roku 2006 tzv. federálním zločinem.“[22]

Z výše uvedeného lze vyvodit, že kyberšikana je jeden z druhů šikany, přesněji psychické šikany. Kyberšikana je dána tím, že je zprostředkována informačními a komunikačními technologiemi, zejména prostřednictvím služeb sítě Internet či mobilního telefonu. Všechny tyto moderní technologie jsou dostupné běžné populaci, ale hlavně jsou to děti a dospívající. Z určitého pohledu lze prohlásit, že populace začíná být na mediích závislá.
[23]

Kyberšikana má mnoho forem, začínajících od lehčích forem, například posílání nepříjemných e-mailů, SMS zpráv, nebo urážlivé diskuze či vytváření podvodných webových stránek, tvoření urážlivých diskuzí. Tyto se liší od klasické formy šikany, která je zachycena záznamovou technikou a je poté zveřejněna na internetu. Ovšem záměr je stejný jako u šikany, a to negativně působit na svoji oběť či ji ponížit před ostatními.

3.1 Vznik kyberšikany

Kyberšikana je úmyslné zneužití ICT (informačních technologií), jako např. mobilních telefonů nebo internetu, k napadení, ohrožení či ublížení oběti. Je to fenomén, který na sebe strhává pozornost dnešní doby. Vznik kyberšikany se datuje roku 2003. Bylo zjištěno, že agresori jsou motivováni hněvem, touhou po pomstě a frustrací. Ovšem někdy své oběti obtěžují jen pro svoji zábavu.[24]

Nebezpečí kyberšikany:

- 1) Oběti kyberšikany se může stát kdokoli
- 2) Anonymita pachatele
- 3) Internetové prostředí stírá rozdíl fyzické síly a sociálního postavení ve skupině
- 4) Falšování a ukradení identity
- 5) Odcizení a zneužití citlivých dat
- 6) Kyberšikana pronásleduje studenta i v bezpečném prostředí – doma
- 7) Okamžité vystavení obsahu zprávy všem uživatelům internetu
- 8) Postižený nemá chuť problém vyřešit

Dopad kyberšikany na psychický stav oběti

- 1) Tenze, strach, stres
- 2) Pokles sebehodnocení, sebedůvěry
- 3) Depresivní a neurotické potíže, poruchy spánku
- 4) Snížení frustrační tolerance
- 5) Pocit neřešitelnosti situace, ztráta životní pohody
- 6) Zkratkovité jednání, riziko sebevražedného jednání
- 7) Zvyšující se agrese
- 8) Psychická nestabilita – trauma [24]

- Publikací záznamu: videa, zvuku, online komunikace (jedná se o zveřejnění a záznam vizuálního či textového obsahu (nahrávka kamerou či telefonem...), který zesměšňuje oběť, narušuje soukromí oběti nebo obsahuje akt páchané šikany či násilí na oběti)
- Falšování identity: sem spadají falešné blogy, profily na sociálních serverech, či prezentacích menších sociálních skupin (školní web, online komunity), různé ztrapňování
- Ukradení identity: útoční zjistí nebo prolomí heslo oběti, pronikne do jejího virtuálního profilu a prostřednictvím ukradené identity oběť poškodí – zcizení elektronického účtu apod.)
- Ponižování a pomlouvání
- Provokování a napadání uživatelů v online komunikaci: např. v rámci veřejných chatu a diskuzí
- Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť
- Vyloučení z virtuální komunity: např. ze skupiny přátel
- Obtěžování
- Příčiny a spouštěče:
 - Je to normální
 - Nuda
 - Kulturní konflikty
 - Spory ve třídě
 - Rozpad přátelství
 - Proměna třídního kolektivu
 - Zveřejnění informací [25]

3.2 Historie kyberšikany

Jak již je uvedeno v předchozí části, kyberšikana je pevně spjata s moderními technologiemi. Tudiž můžeme mluvit o existenci v řádu jednotek maximálně desítek let. Z historického hlediska se dá říct, že první zmínka o kyberšikaně se objevila kolem roku 2003.

Tento případ kyberšikany je označován ve společnosti jako Star WarsKid. Tento případ spočíval v tom, že spolužáci „vyvěsili“ na web amatérské video, kde se snaží chlapec

napodobit postavičku z Hvězdných válek, ale to se mu moc nepodařilo. Tento chlapec místo umění boje prezentoval své jinak prostorově řešené tělo a svoji nešikovnost.

Důsledkem toho, že tato nahrávka byla postupem času různě modifikována a také rozšiřována, přičemž počty zobrazení se dají spočítat ve stovkách milionů, se video posunulo na top 10 nejoblíbenějších videí kolujících po internetu. Následkem tohoto zveřejnění videa má chlapec velké psychické problémy, které si vyžádaly dlouhodobý lékařský dohled. Na aktéry – agresory, byla podána žaloba, která později vyústila v mimosoudní vyrovnání.[26]

Samozřejmě se oproti případům dnešní doby může zdát, že intenzita útoku agresorů na svou oběť nebyla nijak velká, protože agresori přece „jen“ na web vyvěsili video, které si oběť sama vytvořila. Také zde chybí opakovatelnost činu, která bývá obvyklá, ale v tomto případě mluvíme spíše o dopadu na oběť. Je ke zvážení, jaký mají multimediální programy destruktivní dopad na psychiku oběti, s důrazem na dopad u dospívajících jedinců, kterým se, svým způsobem, směje celý svět.

Každý takto míněný dopad zasáhne psychický stav každé oběti. Nikdo není tak psychicky silný, aby se ho taková věc nedotkla. V dnešní době na jedince působí velké množství psychických nátlaků, a taková situace může být pro mnohé poslední kapkou, než se stane něco mnohem horšího.[26]

3.3 Analýza a příčiny vzniku kyberšikany

V odborné literatuře (například Kolář 2011, Krejčí 2010) jsou vymezeny různé formy útoku, které ubližují svým obětem. Nejnebezpečnější jsou utříděny do deseti kategorií a lépe popsány. Je potřeba si uvědomit, že s rozvojem moderních technologií a počítačové gramotnosti běžných lidí budou útoky přibývat, také se bude zvyšovat rafinovanost útoků. [3][26]

- **Zasílání SMS zpráv, MMS zpráv nebo e-mailů přímo oběti**
 - Jejich cílem je oběť urazit, zastrašit, vydírat či ponižit, případně **rozesílání pomlouvačných či ponižujících SMS zpráv, MMS zpráv nebo e-mailů třetím osobám (divákům)**, které mají za cíl oběť zesměšnit či ponižit, a to zejména v nějakém užším okruhu osob, například u spolužáků či kamarádů.

- Tato forma útoku není nikterak náročná na provedení, respektive jsou ji schopni provést již děti na prvním stupni základní školy, a to pouze s okrajovými znalosti každodenní život neustálým obtěžováním.
 - Typickým příkladem této formy kyberšikany je noční prozvánění oběti či oplzlé telefonáty například ze strany odmítnutých ctitelů. Nároky na znalosti agresorů v oblasti moderních technologií jsou jako v prvním případě velmi nízké, respektive žádné. [3] [26]
- **Provokování či napadání oběti na sociálních sítích, na chatu či v různých diskuzích a anketách na internetu**
 - Cílem těchto útoků je urážení, zesměšnění či vyprovokování vesměs náhodných obětí v rámci diskusí vedených prostřednictvím uvedených komunikačních kanálů.
 - Jedná se o poměrně obvyklý jev, se kterým se setkal snad každý čtenář všech typů diskusí, od politických, přes odborné až po volnočasové. Nároky na znalosti agresorů v oblasti moderních technologií nejsou v podstatě žádné. [3] [26]
- **Vytváření falešných profilů**
 - Další forma útoku již vyžaduje, aby byl agresor dostatečně zdatný v používání moderních technologií, neboť vytvořit důvěryhodný falešný profil, třeba na sociální síti, již není tak snadné, jako vytvořit falešný e-mail.
 - Agresor při této formě útoku vytvoří falešný profil oběti, například na sociální síti Facebook, kde následně o oběti zveřejňuje nepravdivé a často ponižující informace, případně prostřednictvím tohoto profilu komunikuje jménem oběti s ostatními uživateli.
 - Pro agresora spočívá „výhoda“ vytvoření falešného profilu před zneužitím cizí identity zejména v tom, že agresor může s falešným profilem neomezeně nakládat, a to až do doby, kdy dojde k jeho prozrazení a někdy i dlouho poté, neboť agresor má k tomuto účtu na rozdíl od oběti plný přístup, přičemž oběť se musí aktivně snažit, aby došlo ke smazání profilu a někdy se jí to ani nepodaří. [3] [26]

- **Zneužití cizí identity**

- Poměrně sofistikovanou formou útoků je situace, při které agresor na internetu vystupuje jménem oběti s cílem jí poškodit.
- Například psaním urážlivých příspěvků do diskusních fór, zasíláním urážlivých e-mailů, přihlašování do internetových sezonek, objednávání zboží apod., případně může provádět s účtem oběti různé „záškodnické“ akce (např. mazání kontaktů, zveřejňování nepravdivých informací apod.)
- I v tomto případě je třeba, aby byl agresor dostatečně zdatný v používání moderních technologií, a to ještě více než v případě vytváření falešných profilů. Při této formě útoku se agresor „nabourá“ do existujícího účtu oběti, přičemž musí prolomit heslo, kterým jsou tyto účty chráněny.
- V naší cílové skupině se však v převážné většině případů nebude jednat o typické hackery, kteří by se snažili specifickými prostředky, např. za pomoci malwaru, prolomit heslo účtu oběti, avšak spíše se bude jednat o zneužití náhodně prozrazeného hesla, případně o špatně zabezpečený účet ze strany oběti (hesla typu 1111, 1234).
- U této formy útoku oběť zpravidla neztrácí kontrolu nad napadeným účtem, tudíž se agresor zaměřuje spíše na získávání intimních informací, maže zprávy či kontakty, případně může jménem oběti publikovat urážlivé příspěvky na různých diskusích, rozesílat nevhodné e-maily přátelům či příbuzným oběti atd. [3][26]

- **Vytváření webových stránek zaměřených na pomlouvání, urážení či ponižování oběti**

- Zde je již okruh agresorů výrazně omezen, a to na osoby, které umějí tvořit webové stránky. Na těchto stránkách pak mohou být agresorem o oběti zveřejňovány různé pomlouvačné články, vtipy, intimní či různě upravené fotografie nebo videa, různé zesměšňující kresby, slogany atd.
- Při této formě útoku je na oběť působeno komplexně, navíc v případě dobře optimalizovaných vyhledávačů mohou mít webové stránky značné publikum, tudíž tato forma útoku může být pro oběť naprosto zdrcující. [3][26]

- **Komunikace agresora s obětí pod falešným profilem například „vysněné“ dívky či nějakého idolu**
 - U této formy útoku agresor nevytváří falešný profil oběti, ale vytvoří falešnou identitu buď zcela smyšlené, nebo nějaké reálné osobnosti, ke které má oběť kladný vztah (např. jejího oblíbeného zpěváka či herce a následně pod touto cizí identitou s obětí komunikuje a snaží se o navázání nějakého intimního či kamarádského vztahu).
 - Tuto komunikaci pak zpravidla zpřístupňuje dalším aktérům, typicky spolužákům oběti, kteří se touto hrou baví.
 - Od této formy kyberšikany je však třeba odlišit kybergrooming, kde sice agresor s obětí taktéž komunikuje prostřednictvím falešných profilů, avšak jeho cílem je vylákat oběť na osobní schůzku a tam jí zneužít (například, u této formy útoku se u agresora předpokládá dobrá znalost moderních technologií a rovněž znalost subjektu, za který se vydává).[3][26]

- **Vyloučení oběti z určité komunitní skupiny, například z třídní sociální sítě.**
 - Aktéři se převážně rekrutují ve škole, typickým případem tohoto útoku je založení třídních stránek na sociální síti Spolužáci.cz. Oběti je znemožněn přístup, ačkoliv patří do třídy, která si tyto stránky založila.
 - Na těchto stránkách může navíc docházet k pomlouvání či zesměšňování oběti, aniž by se oběť mohla do debaty nějak aktivně zapojit. I kdyby tomuto tak nebylo, tak oběť musí žít s neustálým stresem, zda a případně kdo jí na těchto stránkách pomlouvá.
 - Nároky na dovednosti agresora v oblasti moderních technologií jsou relativně malé, vystačí si s běžnými uživatelskými dovednostmi.[3][26]

- **Ponižování oběti uveřejněním různých videí či fotografií, které zaznamenávají fyzickou šikanu, kterou si agresori nahráli, například mobilním telefonem.**
 - Pro oběť se jedná o jednu z nejvíce zraňujících forem útoku, která kombinuje „klasickou“ šikanu, při které je oběti fyzicky ubližováno, s kyberšikanou, kde je ponižení oběti zpřístupněno široké veřejnosti.
 - Tato kombinace je většinou pro oběť naprosto zdrcující a může mít za následek vážné psychické problémy, nebo může dokonce skončit i zcela fatálně (viz dále popsany případ Anny Halman).

- Bohužel je pravděpodobné, že tato forma útoku se bude čím dál víc rozšiřovat, neboť dnes má mobilní telefon s fotoaparátlem v podstatě každý, a pro agresory je dokumentování své „moci“ nad obětí neodolatelné a navíc jim dává možnost pochlubit se svým „dílem“ kamarádům, popřípadě široké veřejnosti.
- Při této formě kyberšikany se aktéři rekrutují převážně z řad škol, ale může se jednat například i o šikanu v jiných sociálních skupinách, například v armádě, případně o tzv. happy slapping, což je útok na náhodnou oběť, jeho natočení a následné vyvěšení na internetu.
- Nároky na dovednosti agresorů v oblasti moderních technologií jsou taktéž velice nízké.[3][26]

3.3.1 Projevy kyberšikany, rozdíly oproti klasické šikaně

Na druhou stranu oproti klasické šikaně je kyberšikana charakterizována několika různými znaky navíc. Klíčové znaky šikany jsou ovšem bezesporu zachovány.

Kyberšikana a její prevence uvádí hlavní rozdíly následovně: Agresor často bývá na internetu anonymní. Vystupuje buď pod falešným jménem, nebo pod tzv. nickem (přezdívkou). To jednak komplikuje vypátrání agresora, a také posiluje jeho sebedůvěru. Agresorů může být i více, nebo může jeden agresor vystupovat pod více přezdívkami či jmény.

Dalším velice důležitým faktorem je skutečnost, že kyberšikana probíhá prakticky neustále, nikdo neví, kdy a kde právě udeří. Klasická šikana bývá často vázána s pobytem, ať už je dítě ve škole nebo někde na cestě. Na internetu může kyberšikana probíhat samozřejmě i mimo školu, ať je večer nebo ráno. [3]

Kyberšikana probíhá kdykoli se oběť přihlásí na svůj účet, připojí se k síti. Všechny tyto faktory působí velký psychický nátlak, protože oběť není v bezpečí nikde. U klasické šikany je domov pro oběť klidné a bezpečné místo, kde na něj agresor ze školy nemůže. Pokud se oběť sama nijak neprojeví, je velice těžké probíhající kyberšikanu odhalit. Je nezbytné si uvědomit, že oběť nemá na svém těle žádné stopy násilí, žádné modřiny, žádné špinavé oblečení. Oběť má jen modřiny, které nejdou vidět, na duši.

U kyberšikany je příliš mnoho způsobů, jak mohou agresori zaútočit na svoji oběť. Veškeré způsoby, jak agresor může útočit na svou oběť, závisí čistě na tom, jak je agresor schopný, jak se orientuje v oblasti komunikačních a informačních technologií. Na základě těchto znalostí a dovedností jsou útoky agresora nejvíce zaměřeny na rozesílání různých

nenávistných emailů nebo SMS zpráv, pomlouvání obětí či zadání nějakého kompromitujícího videa na portál YouTube, než aby bylo agresory příliš využíváno sofistikovaných způsobů kyberšikany, například to může být zneužití identity oběti. [3]

3.3.2 Rozdíly mezi kyberšikanou a klasickou šikanou

Hlavní rozdíl je bezesporu ten, že oproti kyberšikaně probíhá šikana v přímém kontaktu s obětí, například ve školní třídě. Zato kyberšikana, jak už jsme zmínili, se uskutečňuje ve virtuálním prostředí, což může agresorům přinášet pocit potěšení, že mají své virtuální publikum, které výrazně umocňuje dopad na oběť, ponížení oběti.

Je tedy zřejmé, že u kyberšikany, pokud se nejedná o doprovodný jev klasické šikany, chybí úplné přímé fyzické násilí, což může dělat problémy s jejím odhalením, protože oběť nemá žádné znaky šikanování, což mohou být různé modřiny, roztrhané oblečení, apod.

Jak je výše uvedeno, tak kyberšikana oproti „klasické“ šikaně neprobíhá v reálném světě, čase, ale probíhá ve virtuálním světě. Samozřejmě se může zdát, že šikana v realitě je pro oběť horší, tak většinou je to zcela naopak, neboť je podstatné, že při „klasické“ šikaně jsou většinou útoky na oběť krátkodobé, (např. o přestávce, cestou ze školy, tudíž brzy vyprchají, zatímco u kyberšikany je na oběť působeno mnohem delší dobu, neboť oběť se často k agresorovým e-mailům, SMS zprávám či diskusím znovu a znovu vrací, tudíž útok prožívá opakovaně a dokonce někdy tento útok působí dlouhodobě, neboť oběť nemůže útok zastavit, viz případ Star WarsKid). [18][16]

S tímto případem má souvislost i další důležitý faktor kyberšikany, což je publikum. Je to právě publikum, které zde má nejdůležitější vliv. Právě obyčejní „přihlížející“ mohou výrazně pomoci agresorům. Právě oni jsou ti, co neúmyslně pomáhají agresorům šířit jejich „dílo“ po internetu, a tím se dopad kyberšikany mnohonásobně zvětšuje.

Nejvíce oběti kyberšikany ubližuje fakt, že ponížení, zejména při zveřejnění natočené „klasické“ šikany, bude volně dostupné na internetu a bude si ho tedy moci prohlédnout kdokoliv, tedy jak nezainteresované osoby, tak i kamarádi či dokonce příbuzní oběti.

Dalším podstatným rozdílem mezi kyberšikanou a psychickou šikanou můžeme nalézt v tom, že oběť před agresorem prakticky nemá možnost uniknout, neboť při kyberšikaně může agresor dobře maskovat svoji totožnost (falešné profily – na sociálních sítích FB, změna SIM karty – nové telefonní číslo atd.), může volit různé pomůcky, ke svým útokům (e-mail, SMS zprávy, sociální sítě atd.) nebo může libovolně měnit způsob, kterým na oběť

útočí (pomlouvačné zprávy, výhružné zprávy, vyvěšení ponižujícího videa na web atd.). [18][16]

3.3.3 Rozdíly mezi aktéry kyberšikany a klasické šikany

V předchozích odstavcích jsme si již projevy kyberšikany popsali, a víme, že mohou být různé, například vyhrožování, urážení zastrašování, což se děje i ve virtuálním prostředí. I ve známém prostředí se lidé mohou schovat za různé přezdívky či falešné identity, z tohoto hlediska se může i 40letý muž vydávat za 14letého kamaráda.

U kyberšikany zaměřené na naši námi zvolenou cílovou skupinu, což jsou žáci v rozmezí pubertálního až adolescentního věku, jsou totiž útoky často pokračováním běžné školní šikany, takže jsou zcela ponechány role aktérů, z tohoto hlediska oběť a agresor jsou zachovány.

K tomuto závěru nás například vedou výsledky výzkumu, který se prováděl v rámci projektu „minimalizace šikany“(2010). Po studii tohoto projektu vyplývá, že minimálně přes 78% agresorů kyberšikany mezi dětmi je ze stejné školy místa bydliště, minimálně 51% dokonce ze stejné třídy, tedy je zde vidět vzájemný vztah mezi aktéry i ve skutečném světě.[18][16]

Samozřejmě se nemůžeme tímto výzkumem úplně řídit, protože vše má své výjimky, neboť se zde pod falešnou identitou mohou vyskytovat i agresoři, kteří ve svém reálném světě byli dříve oběti. Pokud to tak je, tyto agresoři mají dobré znalosti v oblasti moderních technologií, což jim dává moc šikanovat.

Agresor kyberšikany má oproti „klasické šikaně“, kde stojí oběť tváří v tvář agresorovi, dostatek nástrojů, aby svoji účast zamaskoval. Například může používat falešné profily, anonymní SIM karty atd., a toto mu dává falešný pocit nepostižitelnosti a může mít za následek i větší brutalitu útoku.

Oběť kyberšikany ztrácí pocit bezpečí domova. Agresor vyhrožuje své oběti, že zveřejní kompromitující materiály oběti, vyhrožuje, že například její fotky uvidí mnohonásobně více lidí.

Za aktéry kyberšikany lze označit všechny osoby, které se ať už vědomě nebo nevědomě podílejí na kyberšikaně. Mohou to být diváci, kteří pouze shlédnou ponižující video, fotky na internetu nebo jsou to tzv. šířitel kyberšikany, kteří tyto kompromitující materiály přeposílají svým kamarádům.[18][16]

3.3.4 Skutečné příběhy kyberšikany

Závěr této kapitoly je věnován dvěma skutečným příběhům, které dokazují nebezpečnost kyberšikany a její drtivý dopad na své oběti.

První mediálně známý příběh se týká mladé Polky Anny Halman, který bohužel skončil sebevraždou oběti. Další příběh se týká mladé Češky Kateřiny. Tento příběh naštěstí neměl tak fatální důsledky, avšak dobře demonstruje běžnou kyberšikanu v prostředí našich škol. Závěrem je pak uveden příklad agresivní komunikace na chatu, který vystihuje běžné útoky kyberšikany mezi žáky našich škol.

V případě čtrnáctileté gymnazistky Anny Halman se jedná o klasický příklad školní šikany se sexuálním podtextem, která byla navíc zaznamenána na mobilní telefon a poté zveřejněna, což předmětný útok posunulo i do oblasti kyberšikany. [26]

Samotné zveřejnění záznamu, respektive vyhrožování jeho zveřejněním, mělo zjevně výrazný vliv na rozhodnutí oběti spáchat sebevraždu. Anna Halman, mimořádně stydlivá dívka, byla v říjnu roku 2006 před celou třídou sexuálně napadena ze strany čtyř spolužáků, kteří z ní strhali šaty, osahávali jí a předstírali, že jí znásilňují.

Celý incident, který už tak byl velice brutální, si navíc další spolužák nahrával na mobilní telefon, přičemž agresori následně Anně vyhrožovali, že tuto nahrávku umístí na internet, což poté také udělali. Anna po tomto incidentu utekla domů, ale rodičům se nesvěřila a druhý den se Anna oběsila na švihadle. Ačkoliv je zcela zřejmé, že sebevražda Anny byla spáchána v přímé souvislosti s touto brutální šikanou, tak řada lidí z jejího okolí, dokonce i Anniny rodiče, označili chování agresorů za běžné dětské hrátky a agresory za nevinné děti, které by neměli být za smrt Anny trestány.

Jejich názor se změnil až poté, co shlédli nahraný záznam, který byl sice agresory stáhnut z internetu a smazán z mobilních telefonů, ale později se jej policii podařilo zrekonstruovat. Proti agresorům bylo v této souvislosti vedeno soudní řízení, jehož výsledek je však nejasný, ale je zřejmé, že na celý incident doplatili i další osoby, a to minimálně ředitel školy a učitelka, která děti nechala bez dozoru.[26]

Každý, kdo si přečte tento příběh, by si měl uvědomit a dojít ke stejnému závěru, že sebevražda Anny nebyla způsobena jen nějakou dětskou hrou, ale brutální šikanou, která byla navíc umocněna tím, že byla zaznamenána na mobilní telefon a tento záznam měl být vystaven na internetu. Pro mladičkou Annu Halman, které byla v podstatě znásilněna před celou třídou, i když k přímému tělesnému kontaktu v tomto případě nedošlo, a které navíc bylo vyhrožováno zveřejněním pořízeného záznamu, byla tato událost evidentně tak

traumatizující, že jí nedokázala sama racionálně vyřešit a aniž by požádala o pomoc, tak spáchala sebevraždu.

V případě Kateřiny, žákyně osmé třídy soukromé základní školy, se jedná o kombinaci školní, převážně psychické, šikany, která byla doplněna o kyberšikanu. Tento další případ dobře demonstruje skutečnost, jak může nesprávná pomoc ze strany rodičů šikanu rapidně zhoršit. Je zde také možné pozorovat, že i psychická šikana se může rovnat s fyzickou šikanou.[3][18][26]

Celý incident začal tím, že Kateřina odmítla napsat za svoji spolužačku Nikolu domácí úkol, tedy začal zcela běžnou situací, která se může stát asi na každé škole. Nikole se však Kateřinino odmítnutí nelíbilo a proto se snažila poštvat i ostatní spolužáky, kteří Kateřinu začali přehlížet, pomlouvat jí a navíc jí i nadávali, takže se jí to poštvání proti Kateřině povedlo dokonale.

Postupem času začali Kateřině posílat neslušné dopisy, výhružné SMS zprávy a dokonce jí jedna ze spolužaček fyzicky napadla. Matka Kateřiny, která se o šikaně dozvěděla, se snažila věc vyřešit sama a navštívila rodiče iniciátorky, což situaci značně zhoršilo, neboť z tohoto popudu se do kyberšikany zapojili téměř všichni spolužáci, kteří Kateřině anonymně zasílali výhružné SMS, uveřejňovali o ní hrubé básně atd.

Celá situace vyústila až v to, že Kateřina přestala chodit do školy, odmítala komunikovat, a co bylo nejhorší, tak odmítala i jíst, což jí následně přímo ohrozilo na životě, neboť skončila v nemocnici na umělé výživě. U Kateřiny, která se do původní školy již nevrátila, byla následně diagnostikována úzkostná porucha, kvůli které byla v dlouhodobé psychiatrické i psychologické péči.[3][18][26]

Na první pohled se sice může zdát, že jednání agresorů nebylo v tomto případě tak nebezpečné, jako případ brutální sexuální šikany Anny Halman, ale je si třeba uvědomit, že Kateřina byla psychickému teroru spolužáků vystavena po dlouhou dobu, a to jak doma, tak i ve škole, přičemž se nemohla spolehnout ani na pomoc rodičů, neboť právě špatným zásahem matky došlo k rapidnímu zhoršení její situace.

Pro lepší představu o agresivitě útočníků je na závěr zařazen přepis komunikace vedené na chatu, tak jak je publikován v knize Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče.[3][18][26]

„Co sem jako lezeš? Nemáš tady, co dělat. Nikdo tě tu nechce. Okamžitě seodpoj. Dělej hned dřív, než tě zmlátíme... Mimoходом, měla by ses někam vystřelit p..., nebo se někam zahrabat...zmizet z povrchu zemského. Zítra ve škole se připrav, budeš klečat a prosit, nezapomeň zase dělat chudinku, tak se připrav, jak já tě uvidím, bude z tebe zase blejt

(zvracet)...Jsi nechutná... Tak hele, ty malá ku..., můžeš si zase stěžovat svoji matce, že tě šikanojeme ve škole... Jsi nechutná mala špína. Ty jsi asi holka, nikdy nepoznala šikanu, ovšem tohle se letos změní... Dostaneš od nás co nejdřív pěkný kapky a na to už se těšíme, o to se už postaráme, ty šprtko jedna ubohá, co si vůbec o sobě myslíš? Užij si poslední dny svobody!“[27]

3.4 Informační a komunikační technologie v životě dětí

Pod pojmem informační a komunikační technologie si můžeme představit prakticky cokoli, čím je zprostředkovávána komunikace.

„Komunikační technologie (angl. zkratka CT zCommunication Technologies-komunikační technologie) je termín používaný k popisu technického vybavení, prostřednictvím kterého mohou být informace primárně v podobě lidského hlasu, případně jeho zápisu zprostředkovávány, upravovány atd. Jedná se například o telefony, faxy, modemy aj. Děti dnešní doby si svůj život bez komunikačních a informačních technologií nedovedou představit. Každý mladý chlapec, mladá slečna vlastní počítač, notebook, tablet nebo chytrý mobilní telefon.

Tyto technologie používají denně. Používají je doma, ale i ve škole. Online svět je pro děti a dospívající velice důležitý. Pokud by nebyly jeho součástí, mohlo by se stát, že budou společensky vyloučeny. Nemáš nejnovější technologii, nejsi „in“. Děti si prostřednictvím komunikačních technologií vyměňují různé informace, názory, sdílí své pocity, přeposílají fotografie, obrázky, hudbu. Tyto technologie jim mohou pomoci v hledání vlastní identity, umožňují jim projevat se prostřednictvím Internetu jinak, úplně bez zábran. Informační a komunikační technologie představují však velké nebezpečí v podobě tzv. kyberšikany.[27][28]

3.4.1 Internet a jeho služby

Můžeme tedy konstatovat, že Internet je celosvětová počítačová síť. Internet, je vzájemné propojení tisíců počítačových sítí, díky které mohou jednotlivé připojené počítače mezi sebou vzájemně komunikovat, předávat si informace, případně informace vzájemně sdílet, zde není rozhodující, jestliže je počítač, se kterým komunikují, ve vedlejší místnosti či je na jiném světadílu.

V současné době u nás využívá internet drtivá většina dětí a mládeže. Je třeba si uvědomit, že práci s internetem používají žáci již od první třídy základní školy. Dětem jsou běžně

zadávány domácí úkoly prostřednictvím internetu. Internet však sám o sobě není nástrojem, který by byl využíván ke kyberšikaně, ale nástroje jsou různé, převážně komunikační, služby, které jsou na internetu provozovány, jako je e-mail, sociální sítě, chat atd.[29]

3.4.2 E-mail

E-mail, neboli elektronická pošta, je asi nejrozšířenější komunikační nástroj. E-mail používá čím dál více osob ve společnosti. Tento způsob komunikace se dá velice zjednodušeně přirovnat k opravdové poště, kde odesílání a přijímání e-mailů není nic jiného, než odesílání a přijímání dopisů, avšak toto se děje pouze virtuálně, prostřednictvím internetu a serveru, kde je zřízena příslušná služba.[30]

V případě tohoto poskytování služeb se jedná o asi nejdéle existující komunikační nástroj na síti Internet, který se začal veřejně rozšiřovat již v roce 1996. Přesto jeho obliba nijak neklesá, neboť e-mail používá devět z deseti uživatelů internetu, navíc je využíván napříč všemi věkovými i socioekonomickými skupinami obyvatel.

Díky používání emailu dochází ke komunikaci mezi odesílatelem a příjemcem k posílání kompromitujících zpráv (např. fotografie). Dnešní mladí uživatelé využívají email, jako náhradu za sociální sítě, které nemají povolené. Proto se z emailu stala kyberšikanová hrozba.[31]

3.4.3 Chat

Chat má na internetu rovněž velkou tradici. „Chatování“ je oblíbené zejména mezi mladšími uživateli. Jedná se o synchronní komunikaci probíhající mezi dvěma a více uživateli, což probíhá oproti e-mailu v reálném čase. Na počátku se chat využíval jen k písemné komunikaci, avšak později byl rozšířen o možnost přenášet obraz tzv. videochat či zvuk tzv. audiochat.

V současné době se pak rozšiřují tzv. webchaty, kde jsou texty zobrazovány pravidelným aktualizováním stránky, přičemž jejich výhoda spočívá zejména v tom, že k jejich používání není třeba instalovat žádného klienta, stačí pouze webový prohlížeč. [32]

3.4.4 Sociální sítě

Social network service určené pro komunity lidí, kteří sdílejí navzájem ve virtuální síti svá data. Nabízejí tyto služby a různé možnosti interakce mezi uživateli (např. chaty, zprávy, e-mail, diskusní skupiny apod.). Velmi oblíbenými se staly sociální sítě na internetu a jednotlivé servery spěšně sdružují stovky milionů registrovaných uživatelů. Předávání a šíření informací představují sociální sítě na internetu zajímavý objekt ke zkoumání. Velmi snadno účastníci na sociální síti si mohou předávat zkušenosti. Prostředí sociálních sítí mohou sloužit k vhodnému učení. [33]

V současné době existuje mnoho různých sociálních sítí, a to jak celosvětových, například největší sociální síť Facebook, Instagram, dále Google+, Myspace či Twitter, tak i lokálních, například Lidé.cz, Spolužáci.cz či Líbímseti.cz. Sociální sítě mohou být buď široce zaměřené, nebo mohou být zaměřené jen na nějakou komunitu lidí. Rovněž mohou být volně zpřístupněné, případně zpřístupněné jen některým uživatelům, například na základě pozvánky. Právě v souvislosti se sociálními sítěmi bývá často zmiňováno nebezpečí možnosti zneužití uživatelských dat, získaných informací o uživateli, nebo dokonce vystupování uživatelů pod falešnou identitou, což nahrává mimo jiné i agresorům kyberšikany. [33]

Nejpoužívanější, nejnavštěvovanější sociální síť v dnešní době na celém světě je Facebook. Jeho uživatelé se velmi lehce mohou stát obětí kyberšikany.

„Facebook je systém který slouží ke komunikaci mezi uživateli, sdílení fotografií, videí, navazování a udržování vztahů.“

Světlo světa Facebook poprvé spatřil v roce 2004 v Americe na Harvardské univerzitě studentem Markem Zuckerbergem. Tato sociální síť byla původně určená pouze studentům Harvardu, později byl zpřístupněn i dalším americkým univerzitám. Od roku 2005 expandoval na všechny vysoké školy a později i významné firmy. O jeden rok později byl zpřístupněn veřejnosti, podmínkou ovšem byla platná e-mailová adresa a věk nad 13 let. [34][35]

Pokud se osoba chce na Facebook zaregistrovat, musí vyplnit celé své jméno a příjmení, e-mailovou adresu, heslo a pohlaví. Také je nutné souhlasit se smluvními podmínkami, na které uživatel facebooku svým přihlášením do sítě přistupuje. Poté si může vyplnit podle

svého vlastního uvážení svůj profil. Jedinec se sám může rozhodnout, zda zveřejní věk, rodinný stav, zaměstnání, školu nebo kontaktní údaje.

Facebook umožňuje svým klientům přidávat své přátele, sdílet videa, fotografie, statusy (nálady), které se objevují na jeho tzv. zdi, kde ostatní jeho přátelé mohou jeho obsah zdi vidět, komentovat, označovat termínem „to se mi líbí“, v dnešní době se používá termín „lajkovat“. Facebook umožňuje svým uživatelům vytvářet, sdílet různé události, přidávat se ke skupinám nebo je vytvářet. Každý uživatel si může nastavit své soukromí, které on sám chce. Největší problém facebooku je přidávání různých lidí mezi své přátele. Původním úmyslem pana Zuckerberga bylo, že si každý může přidat jen své přátele, které opravdu zná.

Uživatelé hlavně dětí, teenageři, si však přidávají mezi své přátele i uživatele, které v životě neviděli, neznají je a proto se kyberšikana vyskytuje čím dál častěji. Uživatel si na svém profilu vytvoří zkreslené, nepravdivé údaje o sobě, o svém vzhledu a dokonce se může vydávat úplně za někoho jiného. Toto je typický příklad začínající kyberšikany. [34][35]

3.5 Jevy doplňující se s kyberšikanou

V této kapitole se budeme zabývat třemi různými jevy, které se mohou projevovat podobně jako kyberšikana. Takže se může stát, že se s ní často zamění. Jedná se zejména o kybergrooming, kyberstalking a sexting.

S kyberšikanou mají tyto jevy společné zejména to, že jsou minimálně částečně realizovány prostřednictvím moderních komunikačních technologií a mají stejně negativní dopad na svoji oběť.

3.5.1 Kybergrooming

Kybergrooming je termín, který označuje chování uživatelů na internetu (kybergroomerů, predátorů). Snaží se vyvolat falešnou důvěru v oběti a přimět ji k osobní schůzce. Následkem takové schůzky může být zneužití oběti, výroba dětské pornografie, fyzické násilí na oběti nebo zneužití apod.[22]

Jako kybergrooming (cybergrooming, childgrooming) tedy můžeme označit každé jednání, při kterém se útočník ve virtuálním prostředí zpravidla vydává za zcela smyšlenou osobu. Tato osoba neexistuje, je svým uživatelem zcela vymyšlená.

Uživatel svůj „nový profil“ vytvoří za účelem vylákat svoji předem vyhlédnutou oběť, většinou dítě nebo teenagera na schůzku v reálném světě, kde chce útočník tuto svoji oběť sexuálně zneužít, zotročit či jí jinak fyzicky ublížit.

Jedná se tedy o záměrnou a cílevědomou manipulaci s obětí, která je útočníkem prováděna prostřednictvím moderních komunikačních technologií, zpravidla prostřednictvím mobilního telefonu a sítě Internet, respektive služeb této sítě, například instant messengerů, sociálních sítí, chatu, ale i prostřednictvím podávání různých inzerátů cílených na děti, což mohou být například nabídky brigád či zájmových kroužků.[23]

3.5.2 Kyberstalking

Stalking je termín, který se překládá jako pronásledování nebo lov oběti. Hlavním ukazatelem se označuje opakované, dlouhodobé, systematické a stupňované obtěžování, které může mít různou intenzitu a řadu různých forem. Stalker oběti dlouhodobě pronásleduje, bombarduje SMS zprávami, emaily, telefonáty a nechtěnými dárky. Pokud k tomu přidáme informační technologie, mluvíme již o útočnickovi s označením kyberstalking(cyber-stalking). Útočník zasílá prostřednictvím chatu, messengerů a jiných komunikačních portálů různé zprávy. V oběti se útočník snaží vyvolat pocit strachu. Mezi nejčastějšími oběťmi jsou ex-partneři a známe osobnosti (herci, zpěváci, politici).[36]

Pojmem stalking označujeme dlouhodobé obtěžování oběti. V tomto případě se snaží útočník opakovaně oběť buď kontaktovat osobně, nebo jiným vhodným způsobem, například telefonicky, e-mailem či SMS zprávou, přičemž není rozhodující, zda útočník své oběti vyhrožuje, zastrašuje ji nebo ji uráží či zda se oběti snaží zalíbit a je na ní příjemný, ale je rozhodující, že je toto jednání oběti nepříjemné.

Stalking však nemůžeme označit jako nahodilé obtěžování, ale jedná se o velmi intenzivní a hlavně dlouhodobé obtěžování oběti. Útočník například řadu týdnů zasílá své oběti desítky SMS zpráv či e-mailů denně, neustále jí telefonuje, nebo ji dokonce fyzicky pronásleduje, přesněji se jí snaží osobně kontaktovat doma, v zaměstnání, ale i jinde na veřejnosti. [36]

Kyberstalking je pak jednou z forem stalkingu, která může být realizována buď samostatně, kdy kyberstalker pro svůj útok používá jen moderní technologie, jako mobilní telefon a komunikační služby sítě Internet, například e-mail, sociální sítě, chat či instant messengery a neuchyluje se k osobnímu pronásledování, avšak často se jedná o doprovodný jev běžného stalkingu.

Nebezpečí stalkingu dále spočívá v tom, že se útočník může z důvodu frustrace uchýlit k násilnému jednání, například může svoji oběť či osoby z jejího okolí fyzicky napadnout, případně se jí „mstí“ na majetku a například jí propíchná pneumatiky u auta, rozbije okno či posprejuje fasádu na domě. [36]

3.5.3 Sexting

Za sexting označujeme dobrovolné zasílání textových zpráv, fotografií a videí se sexuálním obsahem, což je činěno prostřednictvím moderních technologií, zejména prostřednictvím služeb sítě Internet či mobilního telefonu. Takto získaný materiál může být následně lehce zneužit, zpravidla se to stává při rozchodu partnerů, přičemž převážně bývá zveřejňován na internetu či je zasílán známým a příbuzným oběti. Zveřejnění citlivých materiálů pak může radikálně ovlivnit současný i budoucí život oběti a v některých případech to může oběť diskvalifikovat po celý život (např. tím, že nemůže vykonávat určitá povolání, na která získala kvalifikaci, neboť jen těžko si lze představit soudkyni, političku nebo učitelku, která má na internetu vyvěšena videa, kde je zachycena při pohlavním styku či masturbaci).

Bohužel případů sextingu bude stále přibývat, neboť přístup k poskytování intimních materiálů je u dnešní mládeže značně uvolněný a poskytování těchto materiálů se pomalu stává součástí virtuální komunikace mezi partnery.[37]

3.5.4 Happy slapping

Tento pojem lze volně přeložit jako „veselé fackování“. Jde o jev, kdy oběť je útočníkem bezdůvodně, bez předchozího varování napadena (na ulici, v parku, v MHD) a komplic celý útok zaznamenává videokamerou či mobilním telefonem. Posléze je video bez souhlasu poškozeného zveřejněno na internetu pro pobavení či zesměšnění oběti.

3.6 Typy kyberšikany

Podle způsobu provedení a použitých prostředků, které agresor potřebuje nebo pro provedení svého útoku zvolí, můžeme tyto způsoby rozdělit na útoky přímé a útoky v zastoupení. [7][8][9][12]

3.6.1 Přímé útoky

Jde o takové jednání, kdy útok směřuje od agresora k oběti. Agresorovi pomáhá technika, kterou přímo zasáhne oběť. Mezi přímé útoky pak můžeme zahrnout například:

- rozesílání obtěžujících či výhružných SMS a e-mailů
- rozesílání kompromitujících obrázků
- krádeže a zneužívání profilů
- opakované, nevyžádané volání a prozvánění [7][8][9][12]

3.6.2 Kyberšikana v zastoupení

Jedná se o takové chování, při kterém agresor k útokům využívá třetí osobu. Třetí osoba se stává nekompromisně komplicem agresora při vedení kyberšikany vůči oběti. Tímto „prostředníkem“ se může stát třeba administrátor webových stránek, který na základě falešného obvinění zablokuje oběti účet, smaže data, údaje a podobně. Tento „důmyslný“ způsob útoku je o to nebezpečnější v tom, že je k němu využíváno jiných lidí. Oběť pak není schopna zjistit, že se stala terčem útoku a za vzniklé situace viní právě prostředníka. [7][8][9][12]

3.7 Typy kyberagresorů

Pro co nejlepší pochopení, jak probíhá kyber – útok a co nejefektivnější řešení a následné potrestání kyberšikany, je nesporně důležité znát i osobnostní profily útočníků. Každý z nich volí jiný způsob útoku a je k jeho páčání jinak motivován. V následující části jsou popsány typy kyberagresorů tak, jak je uvádí server *STOP cyberbullying*, seřazeny od nejzávažnějšího po nejméně závažné. Právě k tomuto by se mělo přihlížet v momentě řešení a udělování trestů. [38]

3.7.1 Bažící po moci

Jde o nejzávažnější profil osobnosti pachatele kyberšikany. V mnoha případech se jedná o agresora, který v reálném světě bývá obětí šikany tváří v tvář. Díky tomu má dispozici k šikanování.

Kybernetický prostor mu umožňuje využít své přednosti a okusit jaké to je, zažít moc nad druhým. On sám byl ponižován, chce vědět jaké je to být nad obětí. Agresor chce, aby bylo jasné, kdo je tady agresor, proto dává najevo svoji autoritu, ukazuje svoji sílu. Své oběti

ovládá prostřednictvím strachu. Pro svou činnost většinou potřebuje alespoň malé publikum. Právě tím si potvrzuje svou moc a sílu. [38]

3.7.2 Sprostý holky

Tento typ agresorů kyberšikany provádí útoky většinou z nudy a pro zábavu. Jak uvádí server *STOP cyberbullying*, jsou v tomto případě typickými agresory děvčata, která nejčastěji šikají jiné dívky. Útok je většinou páchan ve skupině, popřípadě je skupinově plánován. Stejně jako předchozí typ agresora, i tento, potřebuje ke svému jednání publikum. To útočníkům dodává falešnou, pro ně však potřebnou představu o vlastní síle a jejich pozici ve skupině. Jak uvádí příručka *Kyberšikana*: [41]

„Živnou půdou pro tuto kyberšikana je touha po obdivu. Jedinec, který touží po obdivu, dává jasně najevo, že skupinu vede, musí být středem pozornosti. Ve skupině nebo partě a samozřejmě také „ticho“ ostatních, kteří tomu přihlížejí a nechají to být.“ [41]

3.7.3 Pomstychtivý andílek

Tento typ agresora sám sebe většinou nepovažuje za útočníka, ale za člověka, který oplácí nebo vrací úder, popřípadě se zastává oběti. V některých případech se jedná o oběť šikany tváří v tvář, v jiných o svědka této šikany vůči někomu druhému. Své jednání bere jako oprávněné, agresor si myslí, že jedná správně. [41]

3.7.4 Neúmyslný kyberagresor

Neúmyslný kyber agresor si není vědom, že svým jednáním agresí vyvolává. Většinou pod skrytou či smyšlenou identitou si hraje na „tvrdáka“, bez předchozího záměru někomu cíleně ublížit. Jeho reakce často bývá ve vzteku či dlouhodobé frustraci a nedokáže přesně posoudit závažnost svého chování. [41]

3.7.5 Vtipálek

Zde už podle názvu tušíme, jaký útočník bude. Jedná se o útočníka, který si svým jednáním dělá legraci z druhých, nejčastěji z kamarádů a známých. Zakládá a upravuje cizí profily, upravuje fotografie, může jít i složitější grafickou úpravu. Agresor nedomýšlí závažnost svého jednání a také fakt, že tím může někoho ranit, ublížit.[41]

4 POSTUP A DOPORUČENÍ PŘI ŘEŠENÍ KYBERŠIKANY

Jak bylo popsáno při definici kyberšikany, je tento jev jedním z druhů klasické šikany tváří v tvář, často se vyskytující dohromady. Právě proto je postup při jejím řešení téměř stejný jako při řešení šikany klasické. [12][39]

Jak uvádí Dr. Kolář, je nesmírně důležité všimnout si signálů šikany. Právě ty autor rozděluje na *přímo alarmující* a *signály nepřímo varující*. Podle jeho zkušeností dochází k vyšetřování šikanování pouze na základě nějakého alarmu. Tady mluvíme např. o telefonickém či osobním oznámení rodičů o podezření na šikanování, náhlém provalení šikany či nějaké zoufalé reakce oběti, popřípadě jejího kamaráda.[12][39]

„Alarmující signály se nemohou ponechávat pouze náhodě tak jako dosud. Je zapotřebí je záměrně a systematicky vyhledávat, nejlépe prostřednictvím anonymních dotazníků.“[39]

Minimálně zjevné, ale neméně důležité, jsou *nepřímo varující signály*. Myšleny tím jsou nenápadné projevy šikanování v přítomnosti pedagoga a většinou skryté volání oběti po pomoci. Příkladem tohoto zoufalého „volání“ oběti může být situace, která je popsána v úryvku:

„Žák vchází do třídy s učitelem. Bojí se, a proto se o přestávkách zdržuje v blízkosti kabinetu či dozoru. Toto mu dává malý pocit bezpečí. Dítě bývá často osamoceno, nemá kamaráda, jeho emoční stav je nepříznivý. Jeho absence při hodinách tělocviku bývá vyšší.“[39]

S šikanováním oběti také častokrát souvisí i zhoršení v prospěchu a nesoustředěnost během vyučování, absence ve škole. Zda se člověk stal obětí kyberšikany, nemusí někdy i dlouhou dobu sám poznat. V některých případech se tato skutečnost dá ověřit, a to poměrně jednoduchým způsobem.

Lze využít například vyhledávače Google, ve kterém je možné vyhledat konkrétní jméno, přezdívkou, e-mail, telefonní číslo, atd., a nalézt tak podezřelé odkazy. Úspěšné řešení tohoto sociálně patologického jevu a možné potrestání agresorů je velmi závislé na prvním, a velmi důležitém kroku - zajištění důkazů.[12][39]

4.1 Zjištění důkazů

Kybernetický prostor je v různých oblastech odlišný. Například oběť kyberšikany nemůže při jejím řešení spoléhat na pomoc svědků. Právě proto je zajištění důkazů velmi důležitým krokem. Jak je uvedeno v příručce *Kyberšikana*, která vznikla pro potřeby vzdělávacího semináře *Bezpečně s počítačem v roce 2011*, důležité je uplatňovat pravidlo: „3N – nikdy nic nemazat“. Toto pravidlo je důležité aplikovat jak na SMS, MMS či e-mailové zprávy, tak na internetové profily. V opačném případě se oběť může připravit o nejdůležitější důkaz, a tím o možnost dopadení a potrestání pachatele. Druhým důležitým postupem pro zajištění důkazů je tištění e-mailů a zpráv z profilů přímo z internetu, bez předchozího přepokopování do textových editorů. Tímto oběť zaručuje autenticitu obdržených zpráv. Poslední zmíněnou možností je užití klávesy PrintScreen, pomocí jejíž funkce lze pořídit „fotografii“ plochy zobrazované monitorem. [12]

4.2 Taktika vyšetřování

Taktika pro případ první pomoci u obyčejné počáteční šikany je velmi variabilní. Jak M. Kolář[47] uvádí, pro praxi je však důležité nalézt odpovědi na následující otázky:

- kdo a kolik je obětí
- kdo a kolik je agresorů, kdo z nich je iniciátor, kdo je aktivní účastník šikanování
- jak, kde a kdy probíhal útok
- k jak závažné agresi a manipulaci došlo
- jak dlouho agrese probíhá

Výsledné odpovědi je nutné řádně zaznamenat pro vznik kvalitního důkazního materiálu. Pro získání tohoto materiálu je nutné při vyšetřování dodržet následující postup popsán v knize M. Koláře. [12]

4.3 Odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany

Při samotném počátku vyšetřování je nutné odhalit, na základě rozhovorů s informátory, což jsou například svědci či oběti, jak je šikanování ve skupině silné a jakou má formu. Tento krok lze užít jen u počátečních stádií šikany (počátečního onemocnění skupiny), později je odhalení a stanovení složitější. [12]

4.4 Rozhovor s informátory a obětmi

O tom, jak vypadá šikana, se lze zpravidla dozvědět z rozhovoru s informátorem. V některých případech, když informace jsou získány od kolegů učitelů, rodičů, atd., následuje okamžitě rozhovor s obětí. Pro tyto případy by škola měla být metodicky připravena, a ve spolupráci s rodiči zahájit ochranu oběti.

Je důležité utajit vypovídání oběti před ostatními žáky a tím ji uchránit před pomstou agresorů. [12]

4.5 Nalezení vhodných svědků

Pro nalezení vhodných svědků se doporučuje postupovat tak, že se vytipují takoví žáci, kteří s obětí kamarádí, nebo k ní nemají odmítavý postoj, nejsou závislí na agresorech a především nepřijali šikanu za normu.[12]

4.6 Individuální rozhovory se svědky

Při rozhovorech se svědky je prvořadě zabezpečit jejich bezpečí. V případě, že by je výpověď mohla ohrozit, o šikanování se s nimi raději nehovoří.

Pro vytvoření co největšího bezpečí se doporučuje, aby rozhovory byly prováděny bez vědomí ostatních žáků, nejlépe po vyučování. M. Kolář popisuje takzvané „římské devatero“, stanovených otázek:

- Kdy se to stalo?
- Proč?
- Co se stalo?
- Kde se to stalo?
- Kdo to spáchal?
- Jak to spáchal?
- Čím to spáchal?
- Komu se to stalo?
- Kdo nám to řekl? [12]

4.7 Ochrana oběti

Do vyřešení šikany je třeba oběť co nejlépe chránit, nedopustit, aby agresori měli k oběti volný přístup. V případě nutnosti i tím, že je ponechána doma. [12]

4.8 Předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovorů

a) Rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory

Pokud je určena diagnóza závažnosti a formy šikany, lze následně dospět i k závěru. Pokud je zjištěno, že se jedná o první dvě stádia šikany a nedocházelo k vážné podobě násilí, lze aplikovat metodu usmíření.

b) Rozhovor s agresory, případná konfrontace mezi nimi

V opačném případě následuje rozhovor s agresory, což bývá poslední krok ve vyšetřování. Pro tento krok však musí být celá situace již dobře zmapovaná a na samotný rozhovor být vyšetřovatelé dobře připraveni. Tento bod slouží k okamžitému zastavení agrese a ochránění oběti. Také je tímto chráněn samotný agresor před dalšími následky vyplývajících z jeho jednání. [12]

4.9 Realizace vhodné metody

a) Metoda usmíření

Pokud je zvolena metoda usmíření, je nezbytné zvážit veškeré následky a důsledky, které řešení bude mít jak na agresora, tak na jeho oběť.

b) Metoda vnějšího nátlaku

V opačném případě Dr. Kolář doporučuje metodu vnějšího nátlaku. Tato metoda spočívá v tom, že je ustanovena výchovná komise, které se zúčastní pedagogové, agresor a jeho rodiče. Jejím výstupem jsou výchovná opatření. [12]

4.9.1 Třídní hodina

a) Efekt metody usmíření

Při uplatnění metody usmíření je vhodné, aby na závěr proběhlo třídní setkání, během kterého dojde k posouzení výsledků, všichni zúčastnění i přihlízející musí být s výsledky seznámeni.

b) Oznámení o potrestání agresorů

V případě potrestání agresorů je nezbytné, aby byla třída informována o potrestání agresorů, aby se předešlo dalšímu šikanování. [12]

4.10 Rozhovor s rodiči oběti

Cílem tohoto rozhovoru je poskytnou rodičům oběti informace o závěrech školy a naplánovat další opatření. Snažit se ujistit rodiče, že viník byl dostatečně potrestán. Dále jsou rodiče seznámeni s prevencí, ke které škola dospěla, aby se předešlo opakování šikany nebo kyberšikany. Škola musí dát jasně najevo, že situaci má zcela pod kontrolou. [12]

4.11 Třídní schůzka

Během pravidelných třídních schůzek je vždy nutné informovat rodiče o výskytu šikany ve třídě a způsobu, jakým ji škola řešila včetně jejích výstupů. Škola tento problém nesmí zanedbávat, ignorovat.[12]

4.12 Práce s celou třídou

Nejlepší prevencí kyberšikany je budovat ve třídě pozitivní klima. Škola prostřednictvím vyučujících musí posilovat kamarádské vztahy napříč celou třídou, musí sledovat klima třídy v hodinách i o přestávkách. Jen tím lze minimalizovat riziko kyberšikany. K tomuto lze využívat služeb profesionálů, například pracovníku pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo pravidel ve školním řádě, kde může být zakázáno ve školách navštěvovat sociální sítě, mobilní telefony, focení atd. [12]

4.13 Podpora Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy

Postupem řešení šikany a kyberšikany se zabývá:

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (č. j.21291/2010-28).

5 PREVENCE KYBERŠIKANY

V dnešní době kyberšikana představuje velkou hrozbu. Je důležité znát alespoň některá preventivní opatření. Nezbytné jsou informace, jak se proti kyberšikaně bránit a jak snižovat bojovat. Je však potřeba si uvědomit, že účinná prevence proti tomuto problému neexistuje, a právě proto není možné na prevenci rezignovat, a nezavádět alespoň některé preventivní kroky.

Kyberšikana se rozšiřuje spolu se zdokonalováním informačních a komunikačních technologií. Většina populace je o fungování a nebezpečí informačních technologií málo informovaná, a z tohoto důvodu by se každý měl zamyslet nad otázkou, zda je on či jeho okolí informováno o tom, co se může v důsledku kyberšikany stát. Doktor p. Krejčí je toho názoru, že pokud se zlepší informovanost o tom, co kyberšikana je, jak se projevuje a jak ji řešit, bude mít společnost větší šanci problém zvládnout.

Prevence kyberšikany je tedy velice důležitá a měla by začít již v době, kdy dítě poprvé dostane do rukou mobilní telefon nebo se poprvé připojí k Internetu. Na prevenci by se měla podílet rodina, škola a celá společnost.[12] [26]

5.1 Úloha školy při řešení a prevenci kyberšikany

Učitelé by měli v rámci prevence posilovat empatii u žáků. Žáci si ve svém raném věku neuvědomují, že mohou svými činy ublížit ostatním, proto je důležité u nich citlivost a ohleduplnost vůči ostatním podporovat. Dále by měli zlepšovat atmosféru ve třídě. Vytvářet dobré vztahy a soudržnost, například různými společnými projekty nebo skupinovým stylem výuky. Je třeba vést žáky k úctě vůči druhým. Někteří žáci se posmívají svým spolužákům kvůli vzhledu (hubený x tlustý), špatnému oblečení (neznačkové oblečení), materiálním věcem (nejnovější model mobilního telefonu). Učitel by proto měl v těchto chvílích zasahovat a učit žáky, že by si měli vážit druhých lidí.[40]

Žáci by se měli učit dávat ostatním pozitivní zpětnou vazbu. Měli by umět pochválit ostatní, najít na nich přednosti. Další důležitý faktor je vytvářet dobré vztahy mezi učitelem a žákem. Všichni žáci by měli mít ke svému učiteli důvěru, ale nebývá to pravidlem. Přispívá to k tomu, že žáci postižení kyberšikanou se dokážou svěřit bez obav svému učiteli. Poté je mnohem snazší jim s tímto problémem pomoci.[40]

Žáci, pedagogové a vedení školy by měli být o tak velkém problému, jako je kyberšikana, dostatečně informováni, například v rámci vyučování, nějakého projektu nebo přednášky

od specialisty. Příručka pro učitele, která je určena k prevenci kyberšikany, uvádí pravidla pro práci s Internetem ve škole:

- zákaz používání mobilních telefonů během vyučování, zákaz fotografování ve škole
- blokování přístupu na Internet při výuce
- instalace programu, který umožňuje učiteli zjistit přes svůj počítač, co právě určitý žák na počítači dělá
- blokování určitých webových stránek
- zamezení přístupu na stránky s hrami, chaty a sociálními sítěmi
- každý žák by měl mít svůj účet s heslem, svoji školní e-mailovou schránku, kam má přístup pouze on
- žáci by neměli v učebnách na počítači nic nastavovat
- zákaz stránek s pornografickou a násilnickou tematikou
- provoz Internetu by měl být zaznamenáván a mělo by jít zpětně zjistit, kdo kdy byl na nějaké webové stránce[40]

5.2 Úloha rodiny při řešení a prevenci kyberšikany

Rodina je pro dítě nejdůležitější část lidského života a v případě šikany a kyberšikany nejdůležitějším článkem. Prevence kyberšikany by v rodině měla začít v době, kdy je dítěti pořízen nový mobilní telefon, tablet, počítač, notebook nebo v době, kdy se poprvé připojí na Internet.[26] [40]

„Tak jako připravujeme své děti na to, aby zvládly nástrahy skutečného světa. Naše děti musíme naučit překonávat i problémy. Musí je umět řešit. Všechny problémy, s nimiž se mohou setkat ve světě virtuálním, musí umět zvládat.“

Nejlepší prevencí je společné učení rodiče s dítětem na Internetu. Neméně účinné je dohodnout si s dítětem určitá pravidla, jasně stanovit hranice, které bude při práci na Internetu dodržovat, tato pravidla mohou rodiče s dítětem také sepsat a vyvěsit doma někde vedle počítače, protože děti mají tendence často zapomínat.[40]

5.3 Obrana proti kyberšikaně

Každá škola by měla mít svá pravidla, která chrání žáky před kyberšikanou, a která by měli žáci při používání informačních a komunikačních technologií dodržovat.

- Vždy respektovat ostatní uživatele. Ostatním bychom neměli dělat to, co nechceme, aby oni dělali nám. Zde musí probíhat účta uživatelů.[43]
- Velmi dobře si promyslet, co komu odesílám. Měli bychom být opatrní v posílání osobních, intimních informací (fotky, videa).[43]
- Nakládat s vlastním heslem jako s vlastním životem. Je to právě heslo, co chrání vaši identitu. Hesla jsou velice důležitá, proto bychom je neměli nikomu sdělovat a měli bychom si je chránit. Pokud by útočník zjistil naše heslo, dostal by se tím k velmi osobním údajům, samozřejmě je může použít proti nám.[43]
- Nikdy nikomu neznámému nesdělovat své osobní údaje. Měli bychom vystupovat pod přezdívkou, neměli bychom uvádět své jméno a příjmení, adresu, podle které by nás útočník mohl vystopovat. Neposílat nikomu neznámému své osobní fotografie a fotografie rodiny.[43]
- Seznámit se s pravidly chatu nebo diskuse, ať víme, co je zakázáno. Poté budeme vědět, co si na chatu nesmíme dovolit, ale také, co si nikdo nesmí dovolit k nám. Když ke kyberšikaně dojde, měli bychom se začít nějakým způsobem bránit, proto uvedeme několik kroků, které musíme realizovat.[43]

1) Ukončit komunikaci

V žádném případě bychom neměli s útočníkem komunikovat. I když je pomsta sladká, neměli bychom se snažit mu jeho počínání vyvracet, neútočit na něj, nevyhrožovat mu. Pokud s ním nebudeme komunikovat, útočník to za nějakou dobu vzdá.

2) Blokovat útočníka

Měli bychom zamezit útočníkovi přístup k našim osobním údajům a k našemu účtu nebo telefonnímu číslu. Útočník však může změnit svoji identitu.

3) Oznámit útok

Na řešení bychom neměli zůstat sami. Měli bychom se někomu svěřit, například rodině, kamarádovi, škole. Dospělí mají s problémy tohoto charakteru více zkušeností a jsou více informováni, proto je důležité se svěřit právě jim. Ti by kyberútok měli oznámit na policii. Je důležité uchovat důkazy (zprávy, fotografie, videa). Na základě poskytnutých důkazů bude zahájeno šetření.[43]

6 ORGANIZACE ZABÝVAJÍCÍ SE KYBERŠIKANOU V ČESKÉ REPUBLICCE

V naší zemi bylo zrealizováno několik projektů. Tyto projekty se zabývají prevencí kyberšikany. Nejvýznamnějším projektem je E-Bezpečí, dále se tím to patologickým jevem zabývají projekty Minimalizace šikany a Národní centrum bezpečnějšího Internetu.

6.1 E – Bezpečí

„Projekt E-Bezpečí je celorepublikový projekt zaměřený na prevenci, vzdělávání, výzkum, intervenci a osvětu spojenou s rizikovým chováním na Internetu a souvisejícími fenomény.“[43]

Tento projekt, který byl zahájen roku 2008, je realizován Centrem prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého ve spolupráci s dalšími organizacemi. Projekt není zaměřen pouze na děti, ale také na dospělé uživatele Internetu. [44]

Specializuje se především na kyberšikanu a sexting, kybergrooming, kyberstalking a stalking, rizika sociálních sítí, zneužití osobních údajů v prostředí elektronických médií, hoax a spam.[45]

Základním cílem projektu jsou terénní práce s různými skupinami, preventivní vzdělávací akce, při nichž cílovou skupinou může být kdokoliv (děti, dospívající, učitelé, policie, rodiče...) a přednášková činnost. Kromě vzdělávacích akcí funguje projekt E-Bezpečí také jako online poradna, provádí celorepubliková výzkumná šetření a vydává řadu tiskovin.[40]

Do tohoto projektu je zapojeno více než 60 škol z každého koutu ČR, které mají zájem se věnovat problematice nebezpečných komunikačních praktik. Školy si zpracovávají tento systém prevence do svých preventivních plánů, každá podle svého uvážení. Potom si vzájemně předávají zkušenosti a informace a tvoří a sdílejí výukové materiály.[44]

S projektem E-bezpečí spolupracuje řada dalších organizací:

- Statutární město Olomouc (Městský program prevence kriminality)
- Olomoucký kraj (např. v rámci projektu Patron bezpečného netu)
- Ministerstvo vnitra ČR (proškolení policistů všech krajů)
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (program prevence rizikového chování)

- Fond rozvoje vysokých škol (v rámci inovací studijních předmětů)
- firma Vodafone
- firma Seznam.cz s projektem Seznam se bezpečně!
- firma Google CZ
- projektem Webrangers
- Český rozhlas Olomouc
- Policie ČR
- Projekt E -Synergie[44][46]

Obrázek 8: Webová stránka E-bezpečí [46]

5.2 Nebezpečí pro učitele

Projekt je zaměřen na vzdělávání učitelů všech typů škol. Každý současný, ale i budoucí pedagog, musí znát důkladně možnosti rizik, prevenci a možnost nápravy. Tento portál jim zprostředkovává nové znalosti a dovednosti v oblasti rizikového chování, které je spojeno s využíváním informačních a komunikačních technologií, zejména Internetu a mobilních telefonů. [40]

kyberkriminalita twitter e-bezpečí sociální inženýrství sociální sítě libimseti facebook sexting kyberšikana kyberstalking kybergrooming

E-NEBEZPEČÍ PRO UČITELE

NOVINKY INFORMACE O PROJEKTU VZDĚLÁVÁNÍ ZDARMA RIZIKOVÁ KOMUNIKACE KE STAŽENÍ KONTAKTY

E-NEBEZPEČÍ PRO UČITELE

Projekt je zaměřen na vzdělávací aktivity pro učitele všech typů škol, kteří potřebují získat nové znalosti a dovednosti v oblasti rizikového chování spojeného s využíváním informačních a komunikačních technologií – zejména internetu a mobilních telefonů.

Projekt nabízí všem pedagogům základních a středních škol působících na území Olomouckého kraje vynikající jednodenní certifikovaný prezenční kurz s následným e-learningovým vzděláváním realizovaným v systému LMS Unifor. Veškeré vzdělávací aktivity (včetně studijních materiálů) jsou zcela **zdarma**. Nabídka platí do naplnění kurzu účastníky (celkem 280 účastníků).

Detaily o kurzu jsou k dispozici [zde](#).

REGISTRACE DO KURZU

RIZIKOVÁ VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE

KALENDÁŘ VZDĚLÁVACÍCH AKCÍ

VSTUP DO E-LEARNINGU

FOTOGALERIE Z PREZENČNÍCH AKCÍ

TISKOVINY KE STAŽENÍ

Obrázek 9: Webová stránka E-NEBEZPEČÍ pro učitele [47]

7 NÁSLEDKY KYBERŠIKANY

Kyberšikana je velmi nebezpečný problém, který se v mnoha projevech liší od šikany. Nejen kyberšikana, ale i další sociálně patologické jevy, vznikající v kyberprostoru, jsou momentálně jedno z nejaktuálnějších témat světa. Kdokoliv s internetovým připojením se může stát agresorem, stejně tak i obětí kyberšikany.

Prevence kyberšikany je obtížnější, než tomu bývá u tradiční šikany. Mezi specifika kyberšikany patří anonymita (zdánlivá) útočníka – útok se neodehrává tváří v tvář, jako je to u klasické šikany, anonymita dodává agresorovi sílu a dopady na oběť jsou o to silnější, a proto se pocity bezmoci upevňují. Dále není možné odhadnout čas ani místo útoku. Kyberšikana ubližuje a může zaútočit velmi rychle, neočekávaně. Bylo zaznamenáno množství případů, kdy děti, dospívající nebo i mladí dospělí byli dohnáni k sebevraždě nebo násilnému činu, jakožto reakci na kyberšikanu.[48]

7.1 Negativní emoce

Kyberšikana může v oběti vzbuzovat mnohem více negativních emocí, než je tomu u šikany tradiční. Někteří jednotlivci se mohou cítit frustrováni a rozčileni způsobem, kterým jsou ohrožováni a mohou zaútočit fyzicky nebo verbálně. Jiní se mohou cítit v rozpacích z takového druhu šikany, především ze zveřejňování osobních fotografií, ať už upravených nebo s nevhodným komentářem, které mohou způsobovat ponížení oběti.[48]

7.2 Dlouhotrvající negativní myšlenky

Vzhledem k tomu, že kyberšikana může trvat po velmi dlouhou dobu, než se agresora podaří vypátrat nebo alespoň zabránit projevům, způsobuje často také dlouhotrvající negativní emoce oběti. Následkem kyberšikany nezřídka bývají i sebevražedné myšlenky, dlouhotrvající depresivní stavy apod. Kyberšikana může způsobit také duševní nestabilitu oběti.[48]

7.3 Vyhýbavost, sociální izolace oběti

Když se děti stanou oběťmi kyberšikany, často to může vést ke změnám v jejich dosavadních zvycích a chování. Může u nich dojít k útlumu používání sociálních sítí, které měly dříve v oblibě, mohou přestat používat i mobilní telefon, aby se tak vyhnuly opakování negativních incidentů. U obětí, zejména u dívek, dochází také vlivem prožité kyberšikany k vytvoření si nedůvěry vůči okolí, snížení kontaktů s dosavadními přáteli, k nechuti seznamovat se s novými lidmi apod.[48]

7.4 Ovlivnění chování a účasti ve škole

Zhoršení koncentrace ve výuce, pokles školní výkonnosti, ale i záškoláctví a absence ve škole mohou být důsledky kyberšikany. Oběť se může cítit v pozici podřízenosti vůči agresorovi nebo skupině agresorů, rovněž vnímá negativní nebo nízké hodnocení od svých vrstevníků, spolužáků, což obvykle nadále prohlubuje jeho pocity osamělosti a nízkého sebehodnocení.[48]

7.5 Pocit ohrožení vlastního bezpečí

Ztráta pocitu bezpečí může být výraznější, než je tomu u klasické šikany. Oběť kyberšikany je dosažitelná po dobu 24 hodin denně. Na rozdíl od oběti tradiční šikany, která často reaguje stažením se do sebe, pasivitou, úzkostí, u obětí kyberšikany obvykle dochází k projevům slovní i fyzické agresivity, slabému ovládnutí hněvu. Jedná se o obrannou reakci, vyrovnání se stresem, kdy oběť není schopna se postavit útočníkovi tváří v tvář, neboť se s ním fyzicky nese setkává.[48]

7.6 Zástupné aktivity

Mohou se začít objevovat i zástupné aktivity v chování oběti, které odvádí pozornost od přítomnosti obtěžování. Těmito zástupnými aktivitami bývá konzumace sladkého, věnování se zálibám, zlehčování a zobecňování situace, ale i opilství, zneužívání drog ve snaze odlehčit závažnou situaci. [48]

7.7 Změna fyzických projevů

Zejména u déletrvajících kyberšikanů může následkem zvyšující se úzkostnosti oběti docházet až ke změnám fyzických projevů, mezi něž patří například dlouhodobé vyčerpání organismu, změny váhy, nechutenství, nevolnost, oslabená imunita. Důsledkem frustrace z nemožnosti řešení vzniklé situace může u jedince postiženého kyberšikanou docházet k sebepoškozování, v nejhorším případě i pokusu o sebevraždu.

Páchat kyberšikanu je poměrně snadné, ale bránit se proti ní je složité a těžké. Až příliš často se stává, že drobné posměšky přerůstají v dlouhodobé psychické týrání a trápení oběti, někdy může kyberšikana eskalovat až k projevům skutečného fyzického násilí mezi agresorem a obětí. Domov býval místem, kam se oběť mohla před tradiční šikanou schovat a být v bezpečí, u kyberšikanů tomu tak není.[48]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Praktická část je tvořena výzkumným šetřením, v rámci kterého jsou na úvod definovány cíle výzkumu a popsány výzkumné nástroje. Dále je uveden popis sledované školy, charakteristika respondentů, postup při sběru dat a na závěr jsou shrnuty výsledky výzkumu.

8.1 Cíle výzkumu

- zjistit chování žáků 2. stupně základní školy na Internetu
- zjistit, zda jsou rozdíly v chování dívek a chlapců na Internetu
- zjistit, zda jsou kyberšikanou ohroženy více dívky nebo chlapci
- zjistit rozdíly v informovanosti o základních pojmech kyberšikany u dívek a chlapců

- Jak často a k čemu žáci používají moderní technologie a sociální sítě?
- Setkali se žáci s kyberšikanou, ať už v podobě diváka, oběti či aktéra?
- Umí se žáci bránit v případě kyberšikany?
- Jak se liší vnímání kyberšikany u chlapců a dívek na vesnici?

8.2 Výzkumný nástroj

Pro výzkumné šetření byl navržen dotazník vlastní tvorby. Z původního záměru zpracovat dotazník pomocí online služby na internetové stránce bylo upuštěno. Přednost dostal osobní kontakty žáky při vyplňování dotazníků pomocí „papíru a tužky“. Tento formát umožnil hlubší proniknutí do problematiky.

V dotazníku jsou použity následující typy otázek:

- Otázky uzavřené (respondent vybere jednu z nabízených alternativních odpovědí)
- Otázky otevřené (dávají respondentům volnost v odpovědi, odpovídají vlastními slovy)
- Otázky polozavřené (respondent vybere jednu z možností a upřesní ji odpovědí na otázku otevřenou)

Dále se v dotazníku respondenti setkají s otázkami parametrickými, jejichž odpovědi vystihují kontinuum (často, občas, nikdy apod.). Dotazník je celý k dispozici v příloze 1.

8.3 Popis sledované školy, kde se výzkum prováděl

Výzkum byl proveden na Základní škole v Babicích u Uherského hradiště. Škola působí jako ostrov pro čtyři vesnice v dojezdové vzdálenosti od Babic (Kudlovice, Huštěnovice, Sušice, Spytihněv). Tato škola má 2 stupně povinné školní docházky, v roce 2017 jinařtvovalo 189 žáků.

Obrázek 10: Základní škola Babice u Uherského Hradiště [50]

8.4 Postup při sběru dat

Výzkumu se podrobili žáci druhého stupně ZŠ Babice, tito byli navštíveni v jejich přirozeném prostředí v hodinách občanské nebo rodinné výchovy. Byli důkladně seznámeni s průběhem výzkumu, co se s jejich odpověďmi bude dít, že dotazník je a zůstane anonymní. Pro mnohé žáky byl dotazník zpestřením jejich obyčejné hodiny, dá se říci, že to pro ně byla příjemná změna. Žáci se ptali na mnoho otázek spojených s vyplňováním dotazníku a osudem výzkumu. Po otázkách žáků proběhla krátká přednáška na téma kyberšikana a stručný popis dotazníku. V rámci přednášky žáci shlédli několik krátkých videí z portálu youtube.com [49]

V ZŠ Babicích je podle stanoviska pana ředitele ve vnitřním řádu školy uveden zákaz používání mobilních telefonů během celého pobytu na školním pozemku, výjimku může

udělit pouze osoba odpovědná, například učitel, který uzná za vhodné, aby žák v odůvodněných případech telefon použil. Mobilní telefony musí zůstat v uzamčených šatních skříních, popřípadě v kabinetě třídního učitele. Žáci během pobytu ve škole nesmí používat mobilní telefony, pouze výjimečně a se svolením člena pedagogického sboru. Toto opatření vedlo k tomu, že žáci si mezi sebou více povídají, neesemeskují mezi sebou, nefotí se a nesdílí nechtěné fotky na sociální síti. Toto opatření se nejprve nesetkalo s kladným ohlasem ze strany žáků ani rodičů, ale po důsledném probrání situace souhlasili všichni. Rodiče si nechtěli připustit, že kyberšikana se týká i dětí s vesnic, stále problém kyberšikany přisuzují spíše dětem z města, ale jaká je pravda ukázal příběh, který se ve škole stal. I na škole na vesnici proběhla kyberšikana. Tato situace rodičům otevřela oči a následně začala probíhat prevence i náprava řešení. Je dobře, že si rodiče uvědomili, že nejen problémy s kyberšikanou se mohou objevit na vesnici.

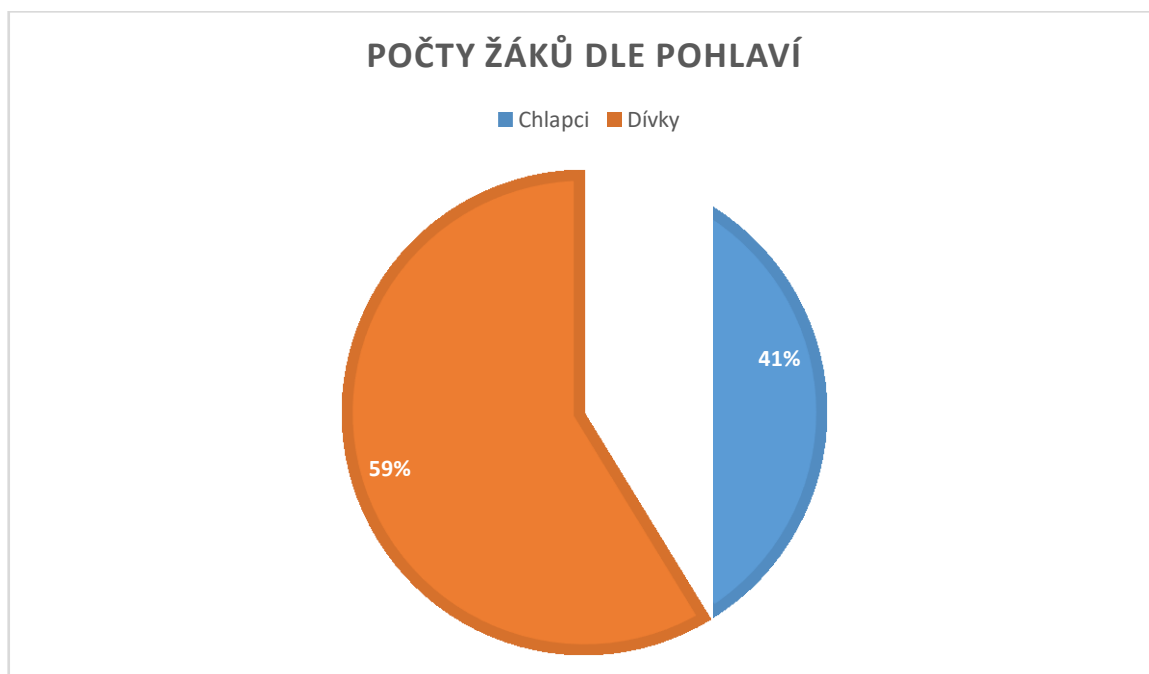
8.5 Charakteristika respondentů

Výzkum byl proveden na ZŠ Babice na přelomu měsíce března a dubna 2017, na druhém stupni této školy. Výzkumu se zúčastnilo 80 žáků. Tuto školu na druhém stupni navštěvuje celkem 89 žáků.

Školu, i když je na vesnici, lze považovat za velmi progresivní. Ve škole mají děti k využití SMART tabule, notebooky, interaktivní tabule a jiné technické věci. Lze tedy předpokládat, že děti v tomto prostředí umí využívat moderní technologie velmi dobře.

Obrázek 11: Graf počty žáků na ZŠ Babice

Obrázek 12: Graf počty žáků dle pohlaví

8.6 Sběr dat

Výzkum byl prováděn v jednotlivých třídách samostatně, většinou to byly hodiny občanské a rodinné výchovy. V rámci vyučovací hodiny byli žáci poučeni, co budou dělat a byl jim vysvětlen způsob vyplnění dotazníku. Čas na dotazník byl přibližně 20 minut. Samozřejmě, že ti žáci, kteří potřebovali více času, tak ho dostali. Dotazník byl pro děti anonymní, tudíž neměli strach odpovídat pravdu. Dotazník byl od dětí vysbírán, poté proběhlo zpracování a vyhodnocení údajů.

Otázky v dotazníku jsou sestaveny tak, aby postupně kryly jednotlivé otázky výzkumu. Všechny otázky mají svou vlastní kapitolu, ve které jsou jednotlivé otázky a jejich odpovědi zobrazeny s patřičným komentářem. Ve výzkumu najdeme i kapitolu s porovnáním výsledků mezi chlapci a dívkami. Pozornost je věnována konkrétním otázkám, u kterých byly u jednotlivých testovaných subjektů zaznamenány rozdílné odpovědi.

9 VÝSLEDKY VÝZKUMU I.

V rámci kapitoly výsledky výzkum jsou analyzovány dotazníky, uvedeny jednotlivé odpovědi tak, jak je žáci uváděli v dotaznících.

9.1 Jak a k čemu žáci využívají moderní technologie

9.1.1 Sociální síť

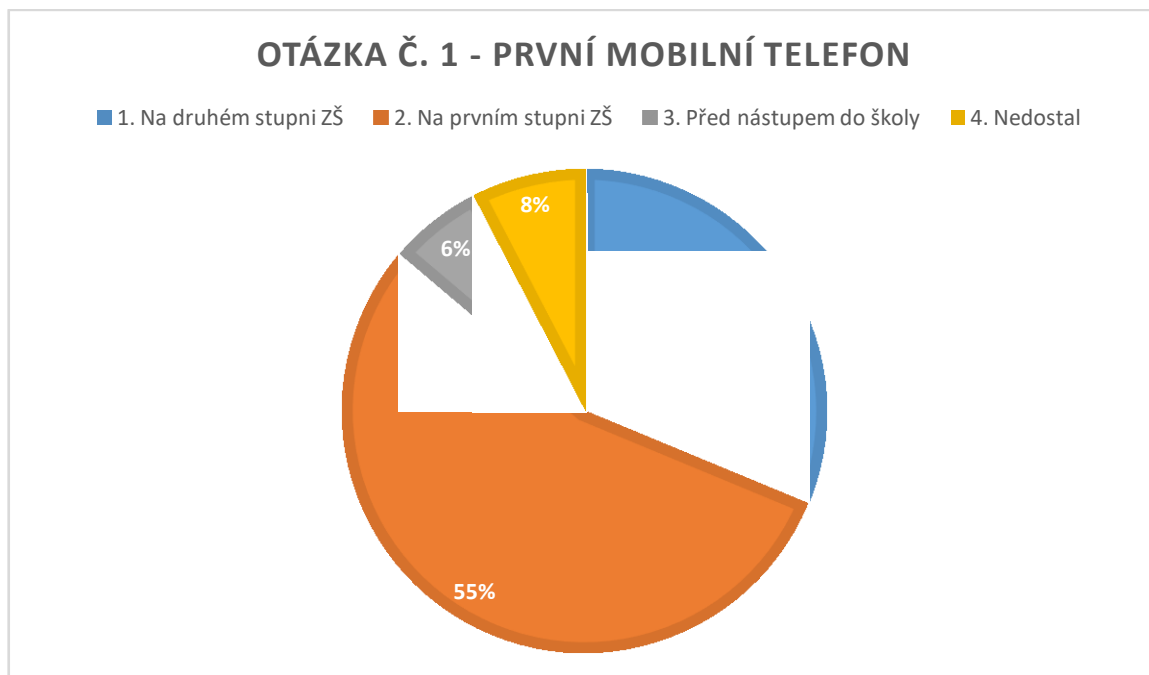
Dotazník lze rozdělit na několik částí, první z nich se zabývá moderními a komunikačními technologiemi. Zjistíme, k čemu je dnešní mládež nejvíce používá. Kyberšikana je právě ten aspekt, který je nedílnou součástí moderních komunikačních technologií.

Každý den používá počítač 59,96% dotazovaných. Průměrná doba, kdy respondenti tráví čas na PC je okolo 3 až 5 hodin denně. Někteří uvedli, že používají počítač maximálně 1 hodinu, naopak druhá polovina odpověděla, že více jak 8 hodin. Toto je doba strávená u počítače u dětí až příliš vysoká, ale absolutně ne zarážející. Časy, kdy žáci trávili svůj volný čas venku je nezávratně pryč.

Určitý počet respondentů, okolo 26,53%, používá počítač jen několikrát do týdne. Tady bylo zbytečné, aby děti uváděli, jak dlouho, ale možnost čas uvést měli a uvedli kolem 1 – 2 hodin. Takže když se zamyslíme nad těmito odpověďmi, vychází z nich, že přibližně čtvrtina dotazovaných nemá počítač jako svůj primární způsob trávení volného času, protože ho nepoužívají příliš často. Většinou tak odpovídali žáci 6. a 7. tříd, zřejmě je to tím, že mají ještě sportovní, umělecké a jiné využití volného času.

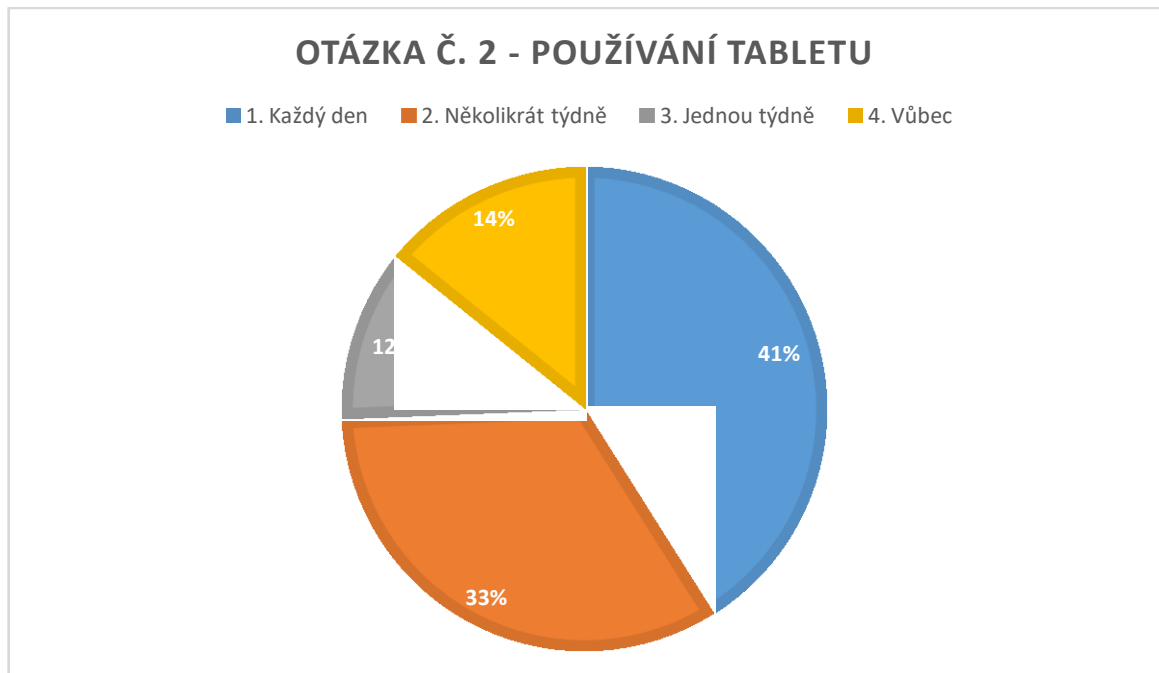
Když se zaměříme na mobilní telefony, je situace podobná. Každý den používá telefon 69,93% respondentů a několikrát týdně jen asi 18,99% žáků. Zbývající procenta patří těm, co mobilní technologie vůbec nepoužívají, ve většině případů mobilní telefon nevlastní.

Překvapivé určitě je, že většina žáků, kteří byli dotazováni, dostali svůj první mobilní telefon již na prvním stupni základní školy. Tuto skutečnost si můžeme ukázat na následujícím grafu (celkem bylo dotazovaných 80 dětí).

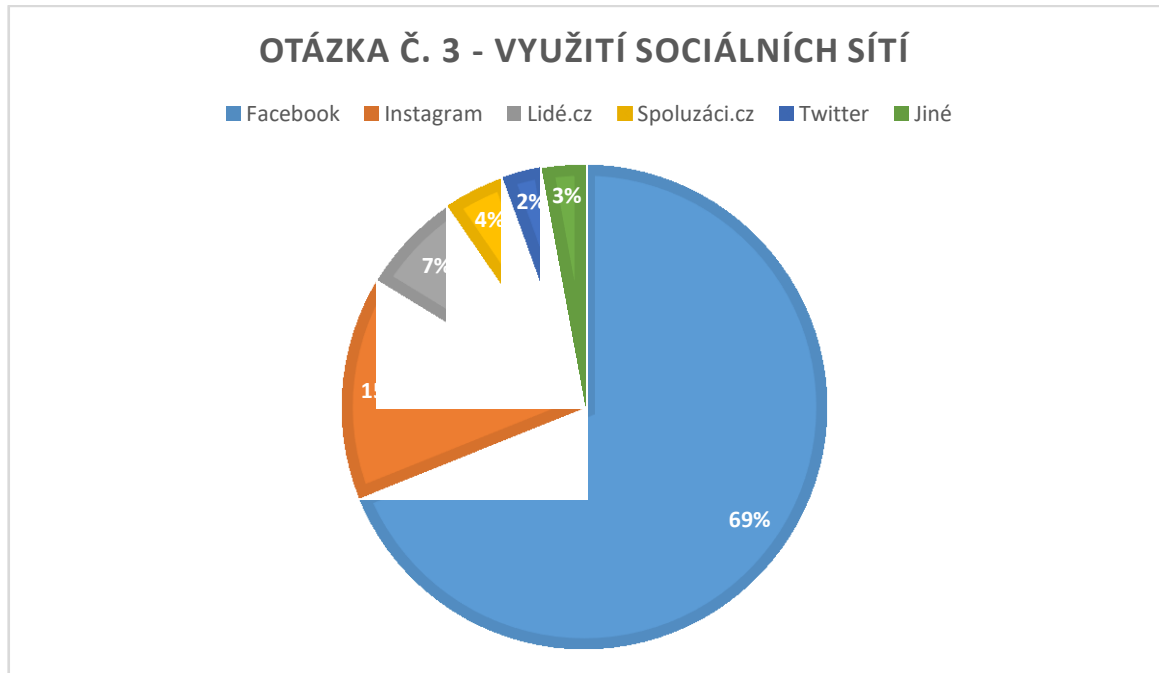
Obrázek 13: Graf – Otázka č. 1: První mobilní telefon

Ovšem naopak je tomu při používání tabletu, zde je situace úplně jiná. Dle grafu číslo 2 je vidět, že více jak polovina žáků tento přístroj nemá/nepoužívá, zatímco necelá čtvrtina jej používá denně. Zbytek používá tablety několikrát týdně. Můžeme se ptát, proč tento pokles vzniká? Je to zřejmě proto, že dnešní (například dotykové telefony) jsou svojí praktičností tak na vysoké úrovni, že děti tablety nepotřebují, protože tablety i mobily mají stejné operační systémy (Android a iOS). Proto většina žáků nemá důvody si k mobilním telefonům pořizovat i tablet, protože funkčnost je velice podobná ba dokonce stejná.

Obrázek 14: Graf – Otázka č.2: Používání tabletu

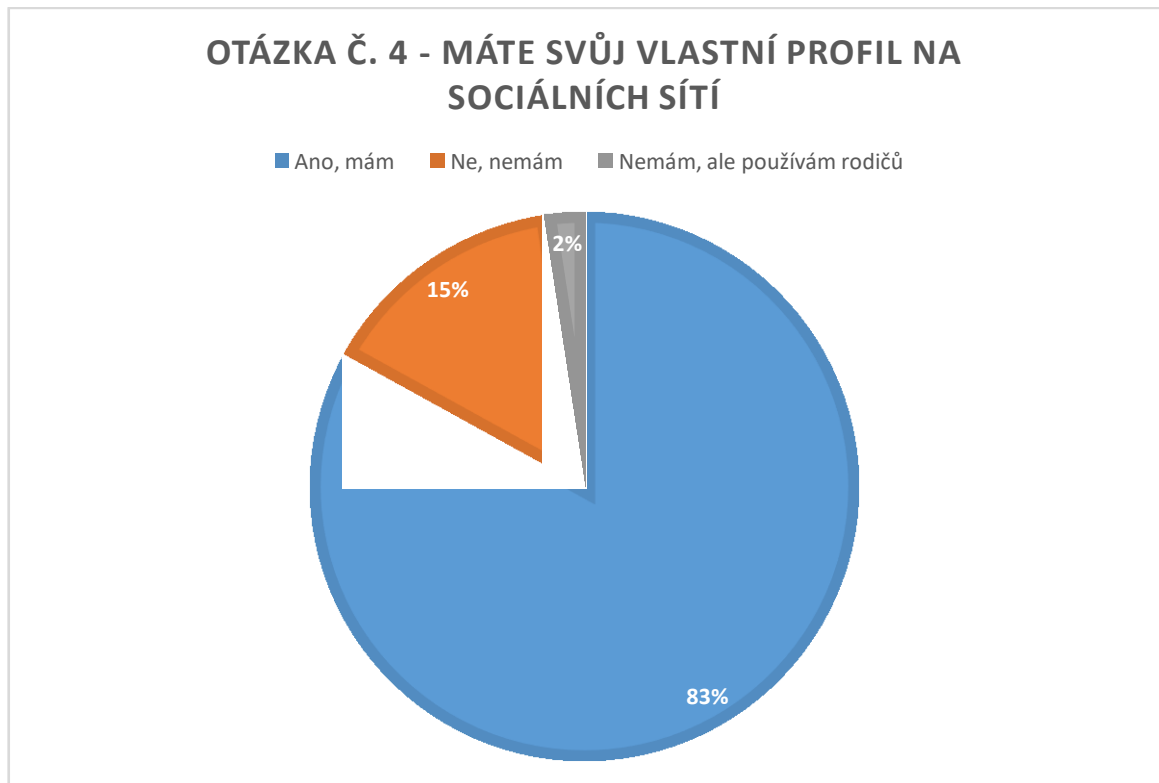
Další otázka směřovala k navštěvování sociálních sítí. V této otázce byla zaměřena pozornost na to, které sociální sítě jsou mezi dnešní mládeží nejvíce navštěvované. U tohoto typu otázky bylo uvedeno několik možností, aby si žáci mohli vybrat. Předpoklad, že většina spolužáků preferuje Facebook, byl správný. Facebook uvedlo více jak 50% testovaných respondentů. Na druhém místě byl deseti procenty dotazovaných uváděn Instagram. Jako dále byly hodnoceny Youtube, Lidé.cz, Spolužáci.cz, Twitter, jiné.

Obrázek 15: Graf - Otázka č. 3: Využití sociálních sítí

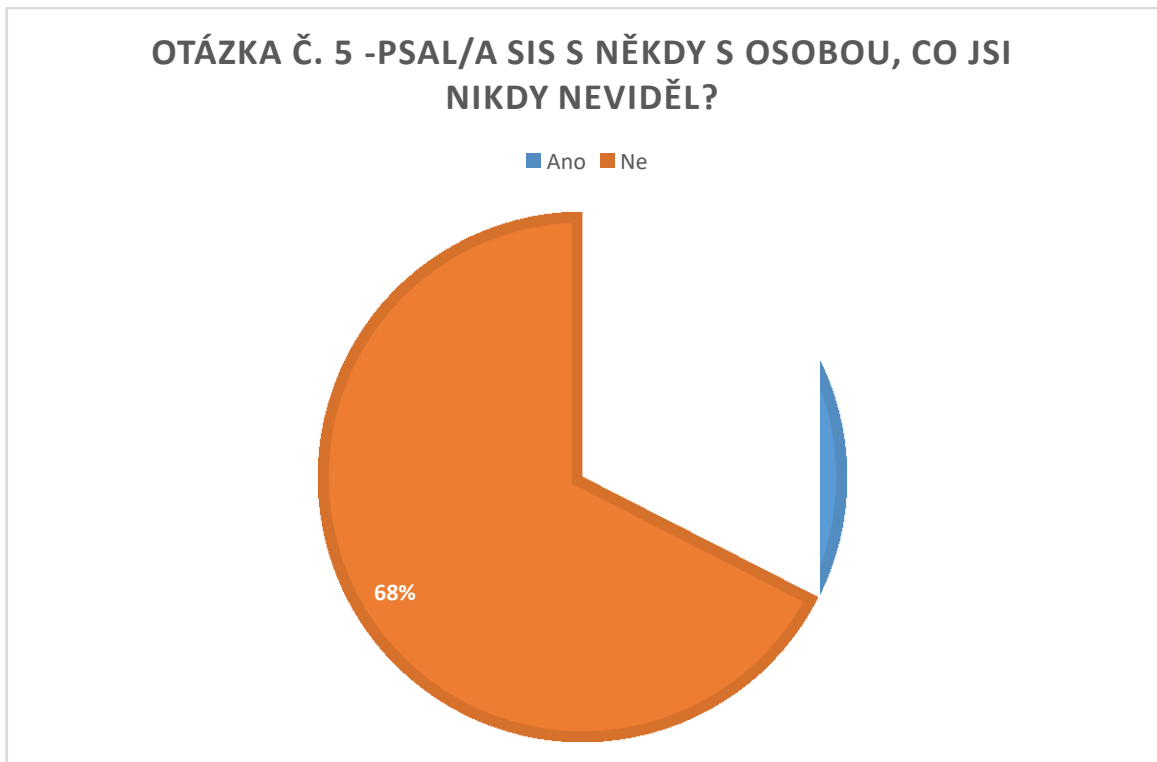
Z dalších otázek se lze dovědět, kolik času jsou děti z vesnice schopny trávit denně na sociální síti. Přibližně se jedná o 1 – 2 hodiny denně, další dotazovaní strávili na sociální síti okolo 3 – 4 hodiny denně. Nejmenší počet respondentů zvolilo 5 a více hodin denně. Což pro zdravý dětský vývoj není nic příznivého. Dítě sedí doma, je na síti, a pro sebe, pro své zdraví nedělá vůbec nic. V tomto případě nejen škola, ale především rodiče by se měli zamyslet, jak dítě motivovat, jak mu zpříjemnit jeho dětství, ale hlavně myslet na jeho zdraví. Dnešní doba se sebou nese mnoho zdravotních potíží spojených i se sezením u počítače. Mluvíme tady o obezitě, která je světový problém dnešní mládeže.

Zajímavé bylo zjištění, kolik dětí navštěvuje sociální síť přes svůj vlastní profil, nebo přes profil svých rodičů. Jak vidíme na grafu níže, sociální síť vládne světu a ovládají i děti. Sociální síť jsou podle dětí „in“ a nepřipouští si nebezpečí, které je může na síti potkat.

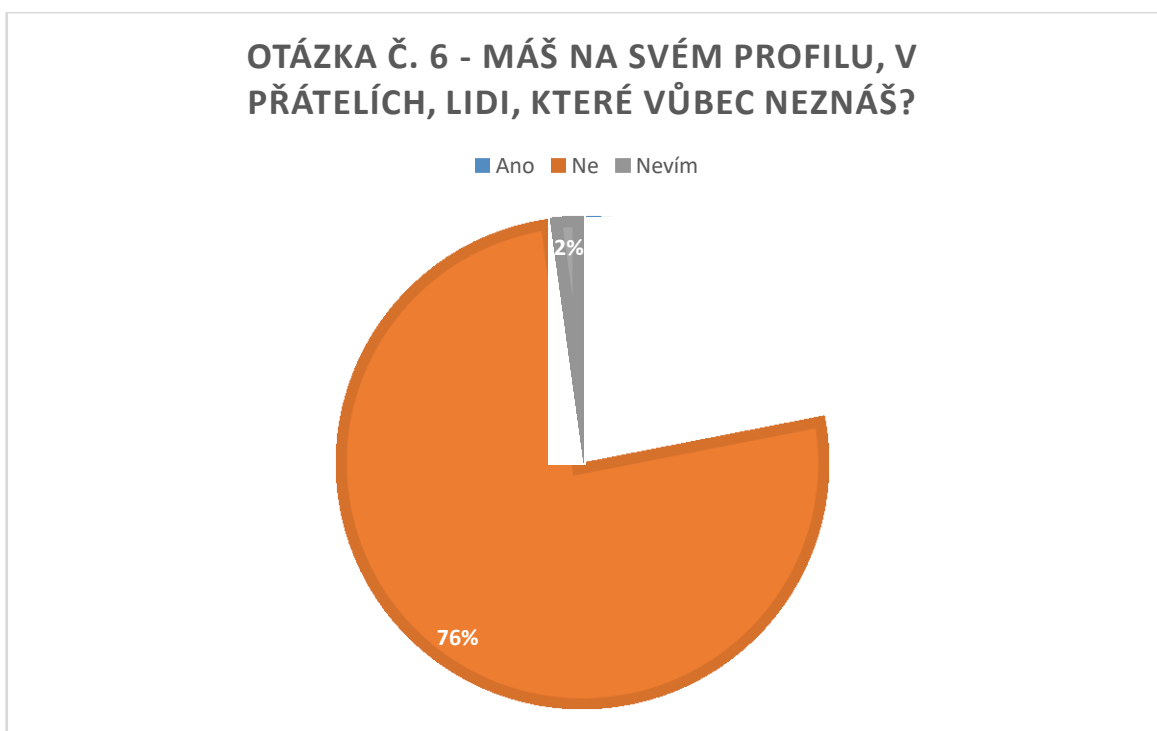

Obrázek 16: Graf - Otázka č. 4: Máte svůj vlastní profil na sociální síti

U této otázky je zajímavé, zda se mládež přizná, nebo bude uvádět nepravdivou odpověď. Díky tomu, že dotazník byl anonymní, lze předpokládat, že převládaly pravdivé odpovědi. Na jednu stranu jde na této otázce vidět, že žáci mají pud sebezáchovy, nebo možná mají jen strach, nicméně dnešní doba si alespoň tak malé zábrany žádá.

Obrázek 17: Graf - Otázka č. 5: Psal/a sis někdy s osobou, co jsi nikdy neviděl?

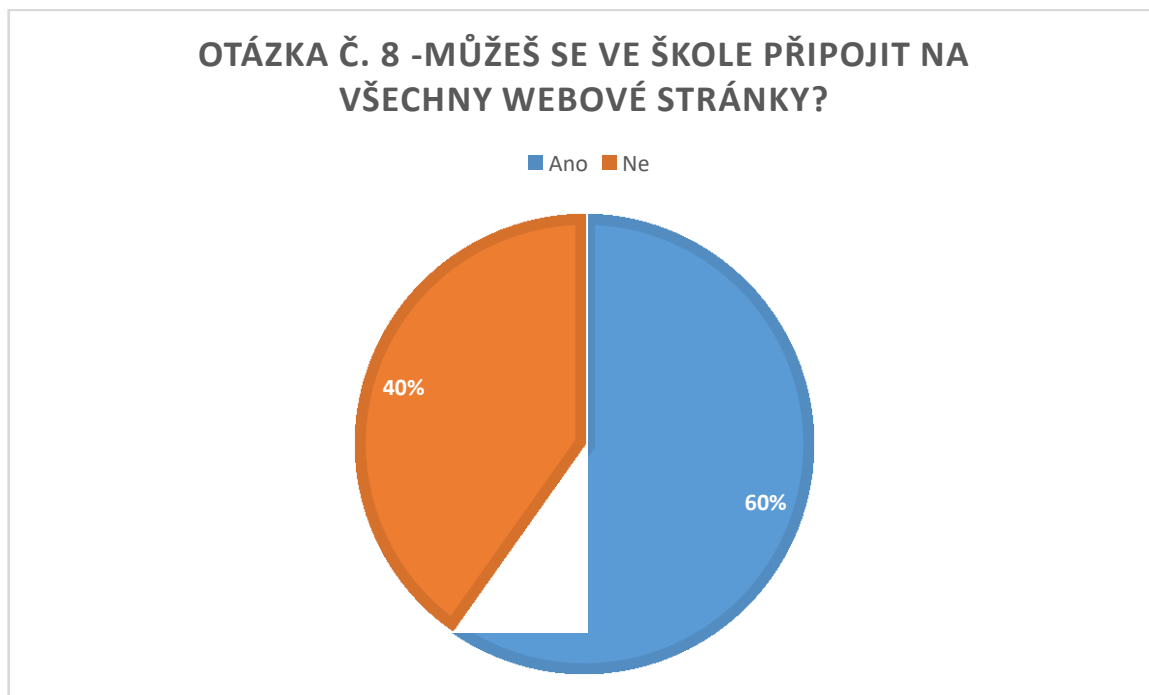

Obrázek 18: Graf - Otázka č. 6: Máš na svém profilu, v přátelích, lidi, které vůbec neznáš?

Další dvě otázky nám vykreslí, jak je na tom škola z pohledu bezpečnosti sítě, a jakou volnost mají děti při návštěvách www stránek doma či ve škole. Školy by měly mít omezený přístup ať už k webovým stránkám, tak i s použitím mobilních technologií v průběhu školy. Lze pochybovat o tom, zda rodiče ví s naprostou přesností, které webové stránky jejich dítě navštěvuje. Pokud nemají zabezpečenou síť, pak ví, co jejich děti navštěvují, a co tam dělají. Pokud ovšem mají neomezený přístup na internet, nikdy se rodič nedoví, co kde dělá, co komu posílá, co za stránky navštěvuje.

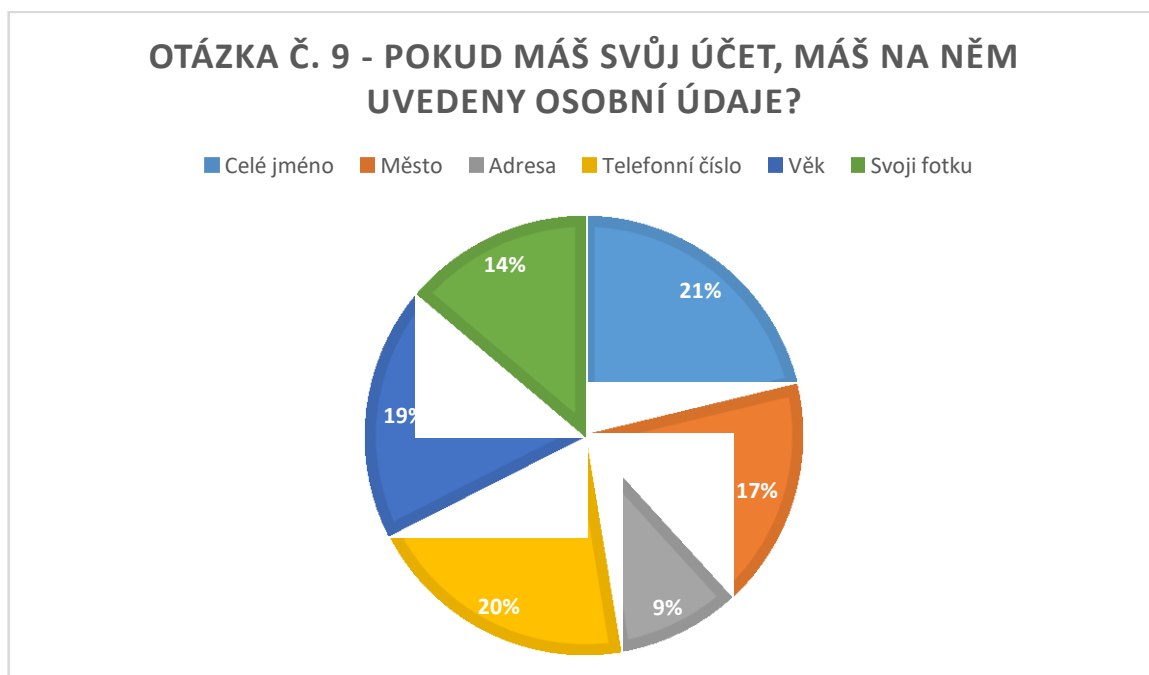

Obrázek 19: Graf - Otázka č. 7: Máš ze svého počítače, doma neomezený přístup na jakou webovou stránku

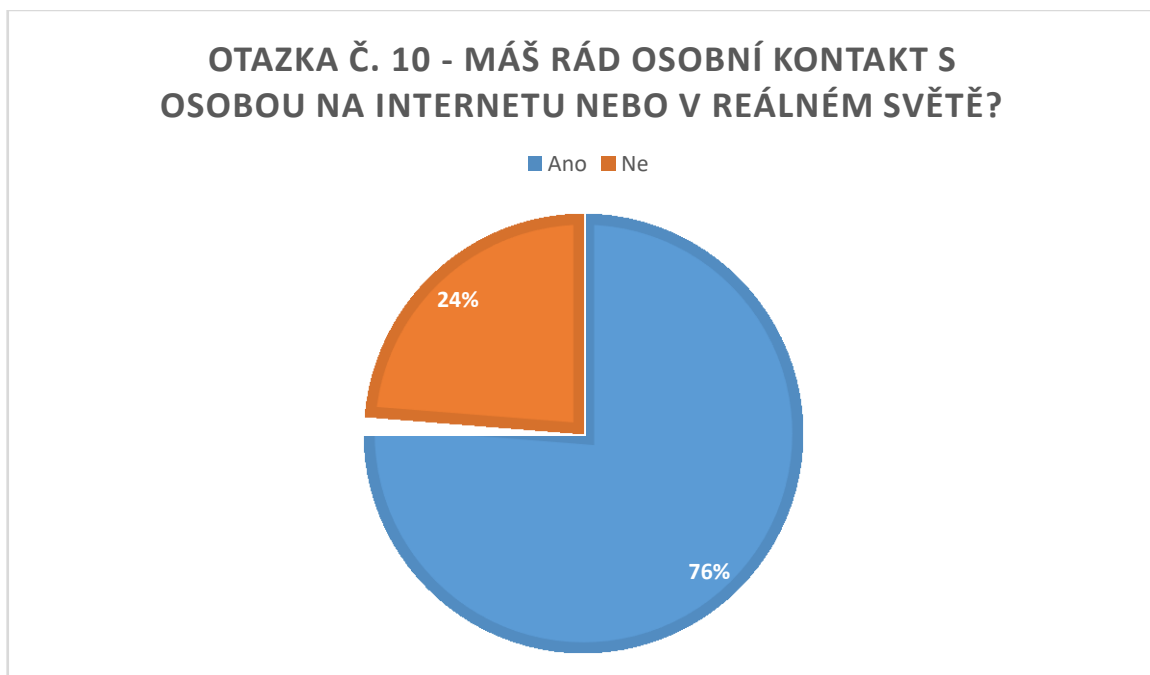
Obrázek 20: Graf - Otázka č. 8: Můžeš ve škole připojit na všechny webové stránky?

Další otázky směřovali k jejich profilům na sociální síti. Zda veškeré údaje, co jsou v nabídce profilu, mají vyplněné. Jak lze vidět na grafu, děti uvádí o sobě hodně citlivých a zneužitelných údajů. Každá osoba, která se na jejich profil podívá, má velký přehled o nich samotných.

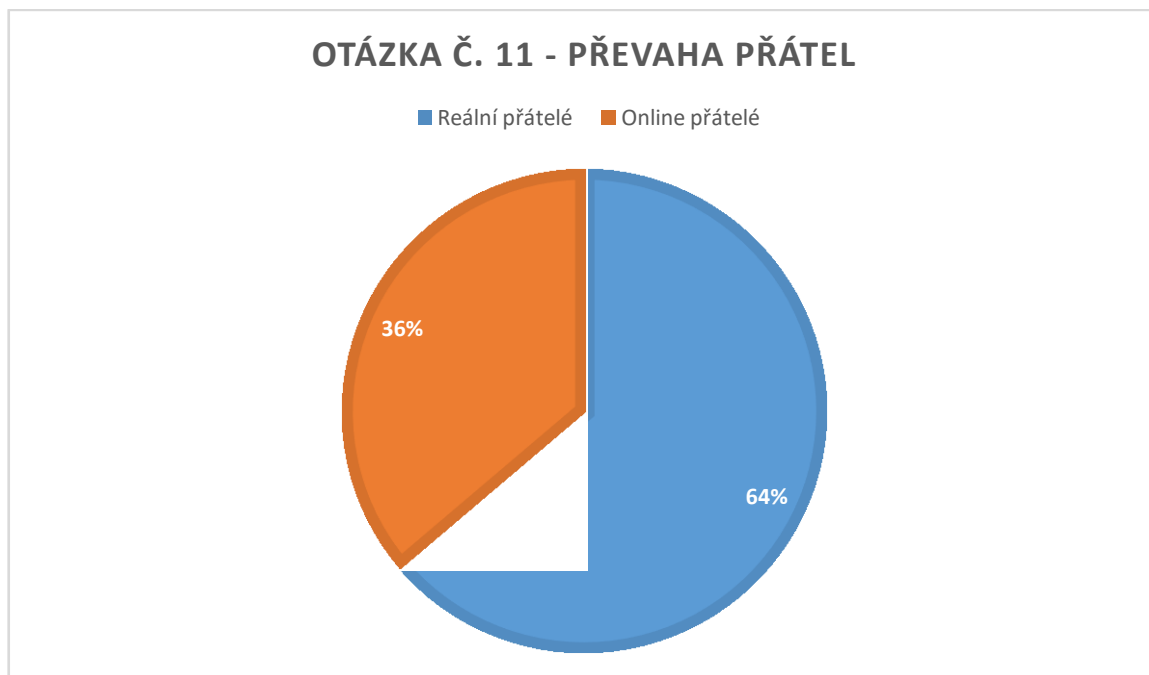
Obrázek 21: Graf - Otázka č. 9: Pokud máš svůj účet, máš na něm uvedeny osobní údaje?

V dalších otázkách přichází na řadu důvěra v sociální sítě. Hned u další otázky se zastavíme. Bylo zjišťováno, čemu dávají děti ve škole přednost, zda je to komunikace on-line nebo osobní setkání. Hypotéza je, že děti budou chtít osobní kontakt, nabízí se otázka, zda je kontakt bezpečný?

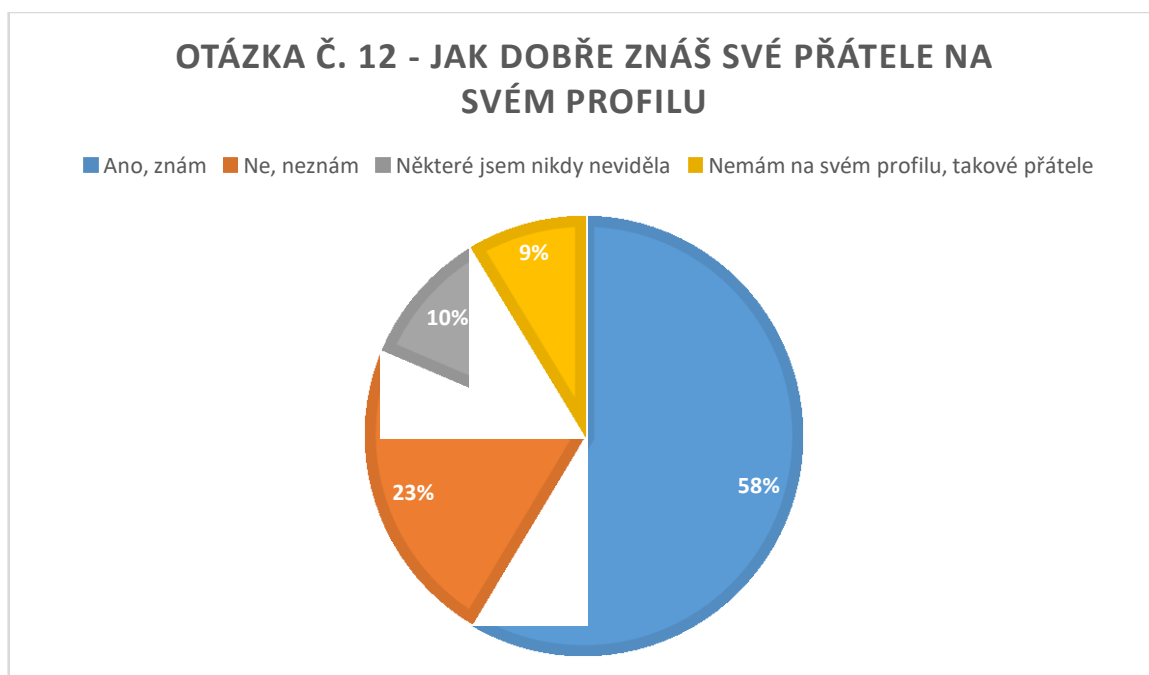
Obrázek 22: Graf - Otázka č. 10: Máš rád osobní kontakt s osobou na internetu nebo v reálném světě?

Další otázka je zaměřena na skupiny přátel. S kým vlastně děti tráví nejvíce času, koho považují za opravdové přátele? Budou to reální přátelé nebo virtuální přátelé? Předpoklad je, že pokud je dělán výzkum ve městě, byli by to online přátelé, ale pokud je výzkum prováděn na vesnici, budou převažovat přátelé reální. Sice byl předpoklad potvrzen, ale ne v takové míře, která by se dala předpokládat.

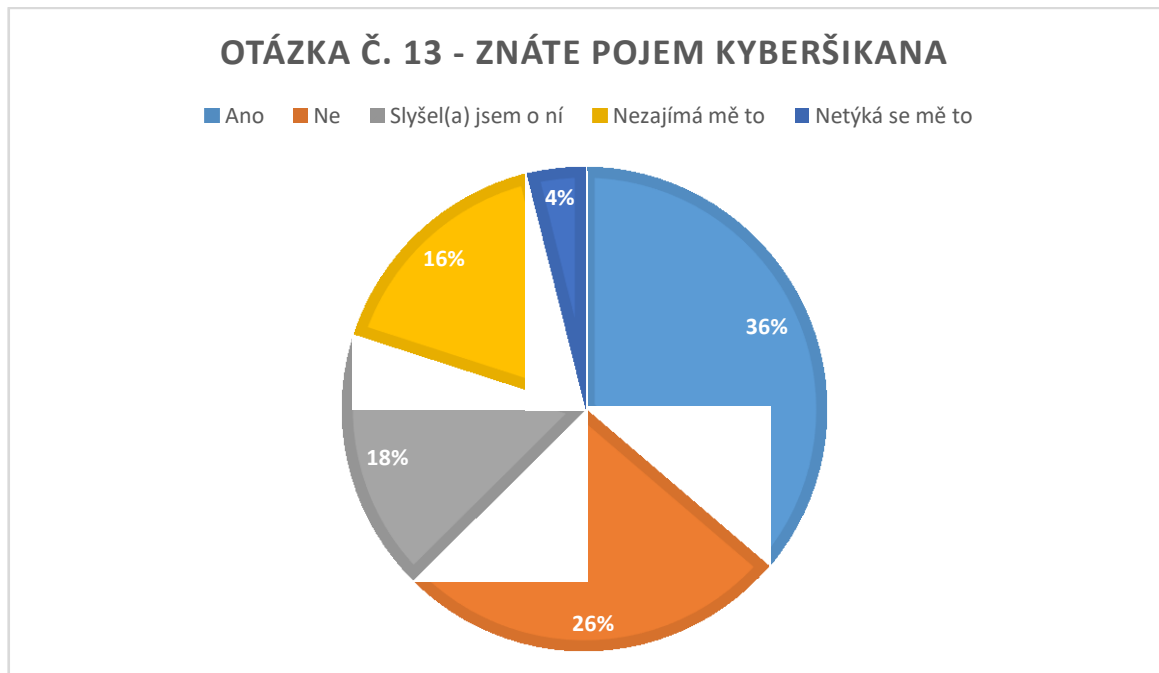
Obrázek 23: Graf - Otázka č. 11: Převaha přátel.

Jak moc znáš, své online přátelé? Tak zněla další přichystaných otázek.

Obrázek 24: Graf - Otázka č. 12: Jak dobře znáš přátele na svém profilu.

Další série otázek patří znalostí dětí o kyberšikaně. Jakou s ní mají zkušenost, zda ví, co kyberšikana znamená.

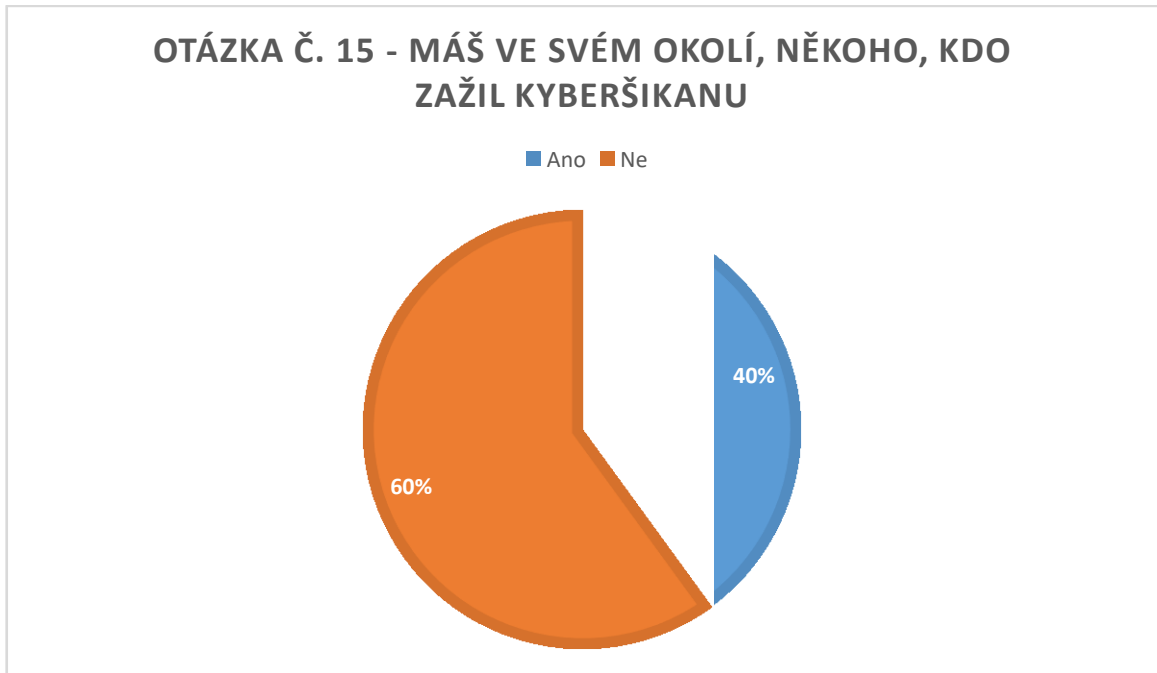

Obrázek 25: Graf - Otázka č. 13: Znáte pojem kyberšikana?

Obrázek 26: Graf - Otázka č. 14: Zažil jsi někdy kyberšikanu?

U další otázky bylo zjišťováno, zda žáci mají ve svém okolí rodiny, zájmů, kroužků, školy někoho, kdo přímo zažil kyberšikanu.

Obrázek 27: Graf - Otázka č. 15: Máš ve svém okolí, někoho, kdo zažil kyberšikanu?

9.2 Zhodnocení výsledků I.

Výsledky prvního výzkumu nebyly příliš uspokojivé. Pokud samozřejmě předpokládáme, že odpovědi dotazovaných žáků byly pravdivé a nezkreslené. Po zhlédnutí grafů je zřejmé, že děti velmi rády navštěvují internet, potažmo sociální sítě. Tyto děti si neuvědomují nástrahy a nebezpečí, které internet poskytuje. Proto je velice podstatné nezanedbávat prevenci. Děti, rodiče i pedagogové si musí uvědomit, že dnešní doba je velice problematická. Nástrahy jsou pro děti všude. Tato problematika se nevyhýbá ani dětem na malých vesnicích. A to si je třeba uvědomovat, děti nejsou v bezpečí.

10 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ II

Druhé výzkumné šetření řeší pohled rodičů, kteří mají děti ve školním věku, tedy starší šesti let. Z dotazníku má vyplynout, jaký přehled mají rodiče o svých dětech, zda vědí, co jejich děti na Internetu dělají.

10.1 Jak probíhalo šetření rodičů

Šetření proběhlo mezi přáteli a známými autorky, kteří mají děti starší 6 let. Dotazník obsahuje otázky, zda děti respondentů používají internet, co děti na něm dělají, a zda o tom co dělají, rodiče ví. Byly pokládány i otázky o kyberšikaně a vztahu rodičů k ní. Ví vůbec rodiče o kyberšikaně? Snaží se zjistit nějaké informace o kyberšikaně? Otázky z této oblasti byly zpracovány pomocí internetového dotazníku na stránkách <https://my.surveio.com/>.

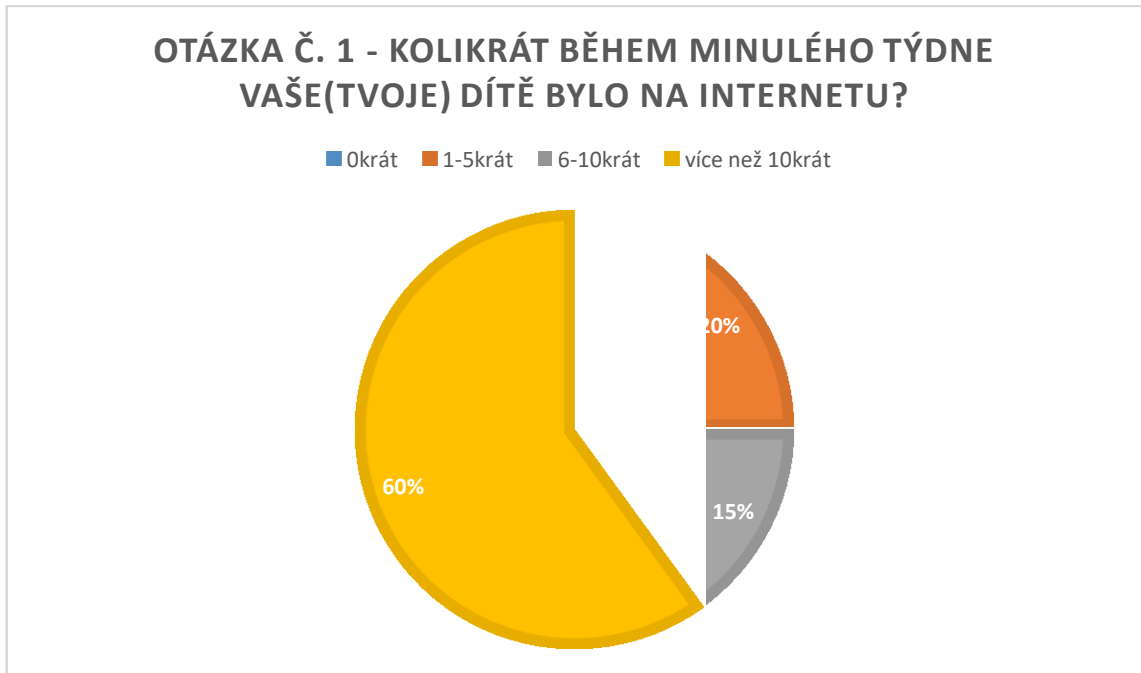
Výzkumu se zúčastnilo 20 dospělých jedinců. Podmínkou účasti byl trvalý pobyt na vesnici (obec s počtem obyvatel menším než 2000 lidí). Předpoklad byl, že rodiče se o kyberšikanu nezajímají. Tento předpoklad se potvrdil.

10.2 Cíle výzkumu

- Zjistit zda rodiče berou prevenci kyberšikany důrazně
- Zjistit zda rodiče ví, co je to šikana
- Zjistit na výzkumu, zda rodiče mají přehled o svých dětech
- Zda rodiče ví, jaké www stránky jejich děti navštěvují

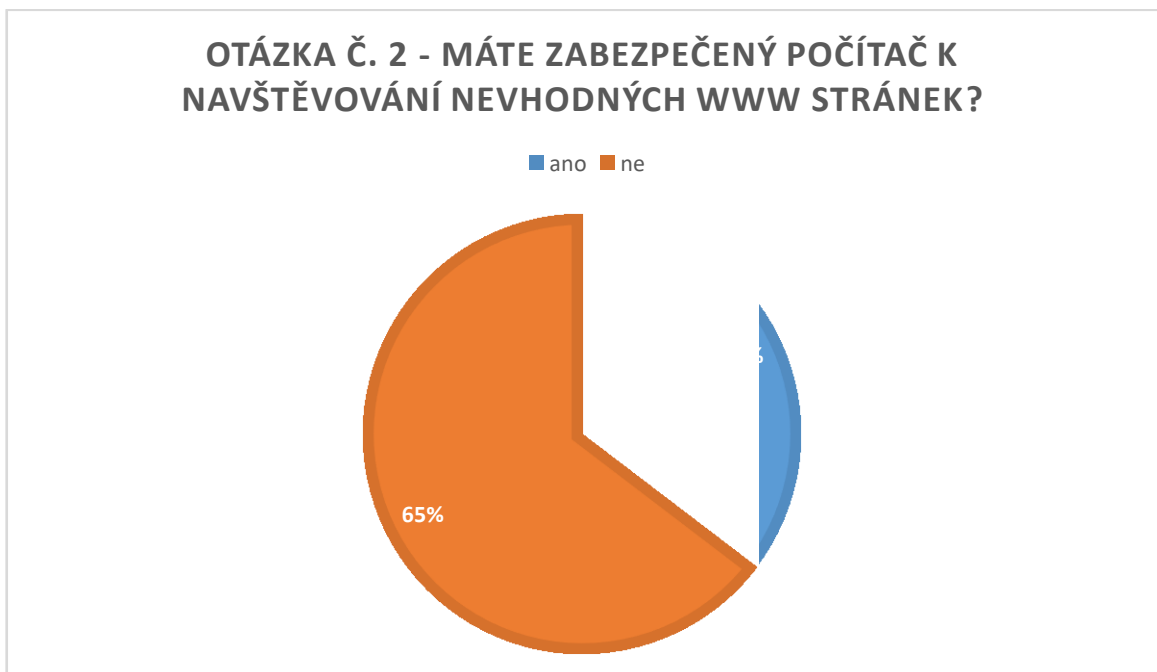
10.3 Výsledky výzkumu II.

První otázka měla zjistit, zda rodiče mají přehled o tom, kolik času jejich děti tráví na internetu. Rodiče mohli vybírat z několika možností.

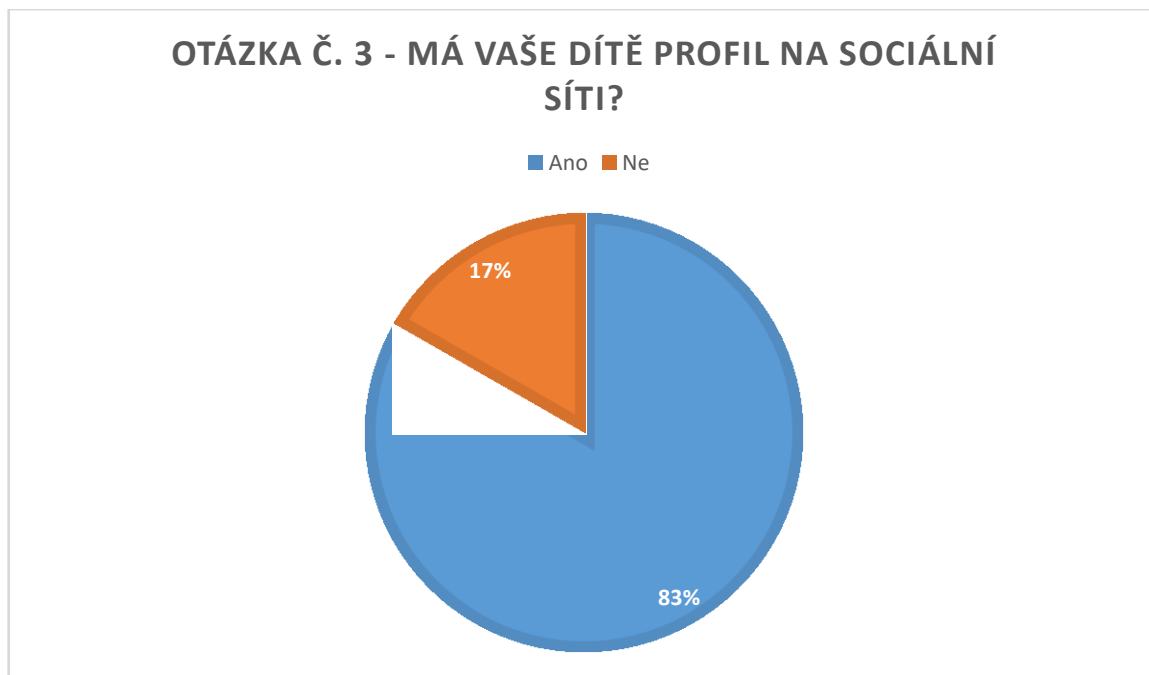
Obrázek 28: Graf - Otázka č. 1: Kolikrát během minulého týdne vaše (tvoje) dítě bylo na internetu?

Další otázka měla ukázat, jak dospělí mají zabezpečené nevhodné www stránky, zda se snaží znemožnit svým dětem přístup na stránky, pro jejich vývoj nevyhovující.

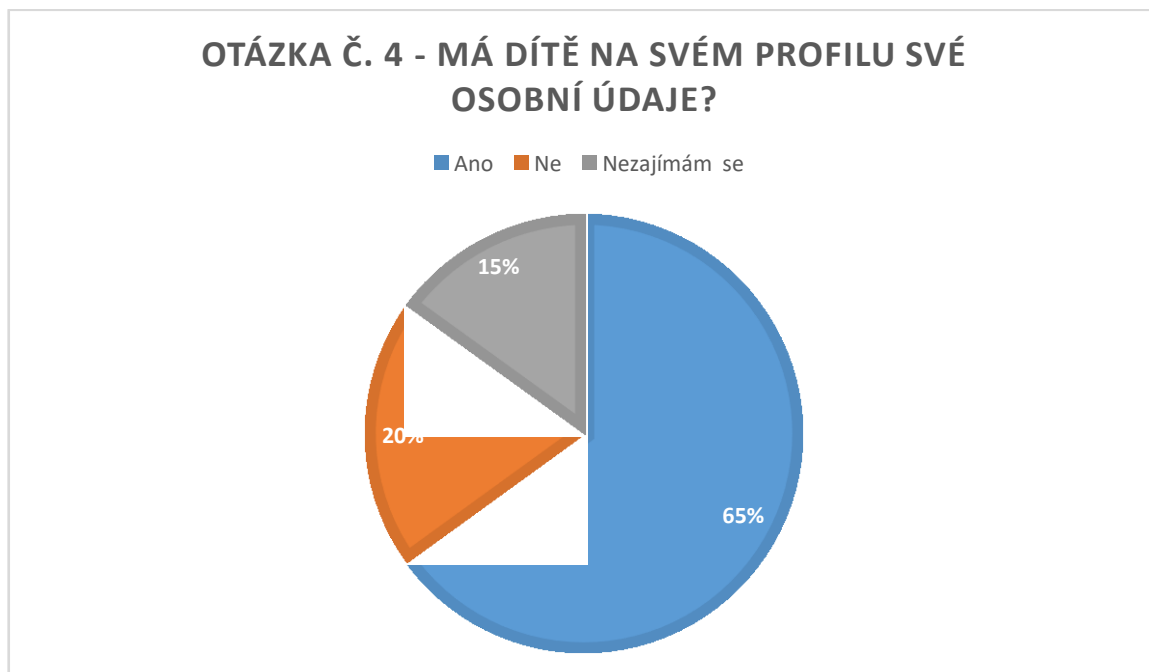
Obrázek 29: Graf - Otázka č. 2: Máte zabezpečený počítač k navštěvování nevhodných www stránek?

Další otázka se zaměřila na profil na sociální síti.

Obrázek 30: Graf - Otázka č. 3: Má vaše dítě profil na sociální síti?

Otázka se zaměřila na znalost rodičů o aktivitě dítěte na sociálních sítích. Ví rodič, zda je jeho dítě aktivní na sociální síti? Ví, zda má na profilu osobní údaje?. Jak rodiče odpověděli, se dozvídáme v dalším grafu.

Obrázek 31: Graf - Otázka č. 4: Má dítě na svém profilu své osobní údaje?

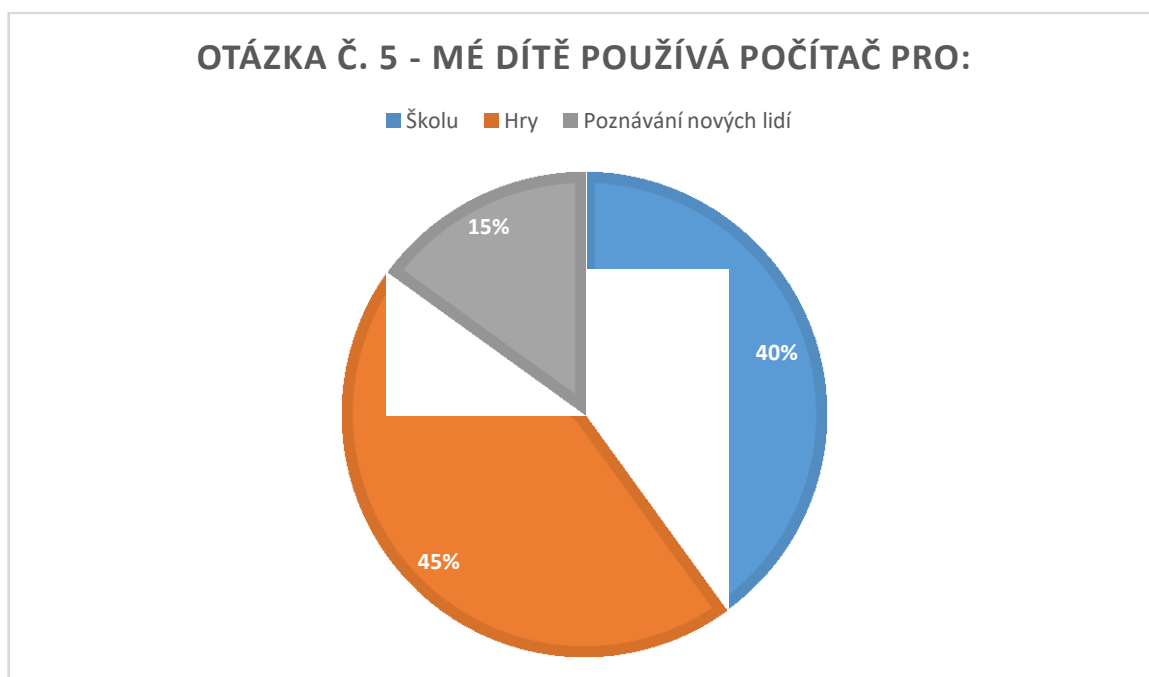
Další otázka měla rodiče prověřit, zda vědí, k čemu vlastně syn/dcera počítač využívají. K čemu počítač, internet potřebují.

Tady rodiče odpovídali ve prospěch školy. Bylo zarážející, že někteří rodiče uvedli možnost poznávání nových lidí. Je to dobře, nebo špatně? Záleží na tom, zda se na otázku podíváme z pozitivního hlediska. Je určitě dobře, že rodiče ví, co jejich děti na internetu hledají, dělají, ale pokud se na to podíváme z negativního pohledu, lze to brát tak, že děti cíleně mohou vyhledávat potencionální nebezpečí.

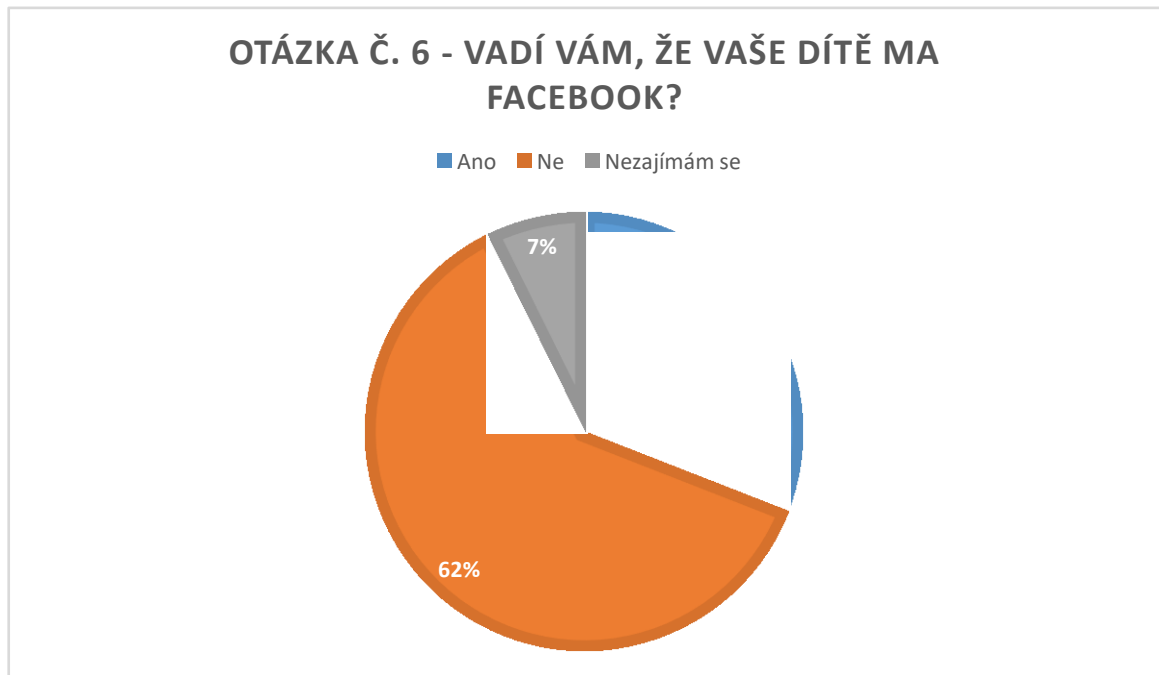
Je nezbytné, aby si tuto skutečnost rodiče uvědomili. Je to zažitý předsudek, že děti na vesnici se kyberšikana netýká, odpověď jednoho z rodičů vede k zamyšlení.

„Mé dítě není hloupé, pozná, co je dobré, a co je špatné!“

Opravdu si je matka/otec tak jistý svým dítětem, nebo se jedná o pouhou naivitu? Vždyť dospělý jedinec kolikrát neví, co je pro něj dobré a co je zlé, jak to potom mohou vědět děti? Jak teda rodiče ví, že jejich dítě se neúčastní kyberšikany? To je otázka k zamyšlení.

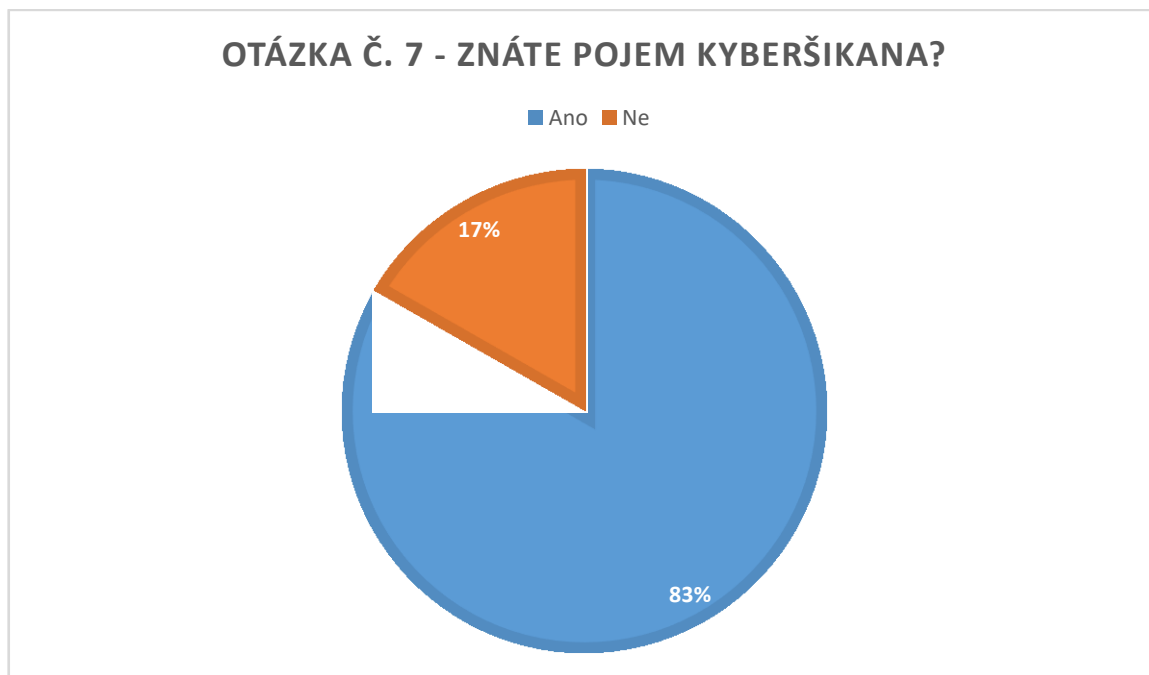

Obrázek 32: Graf - Otázka č. 5: Mé dítě používá počítač pro?

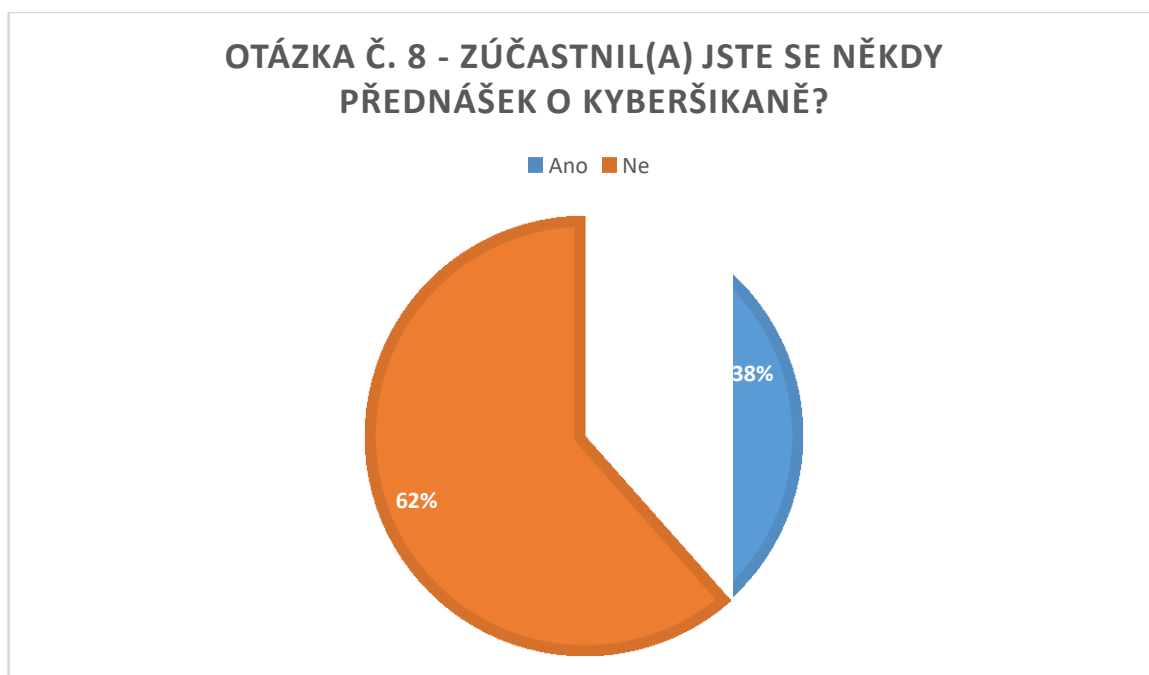

Obrázek 33: Graf - Otázka č. 6: Vadí vám, že vaše dítě má Facebook?

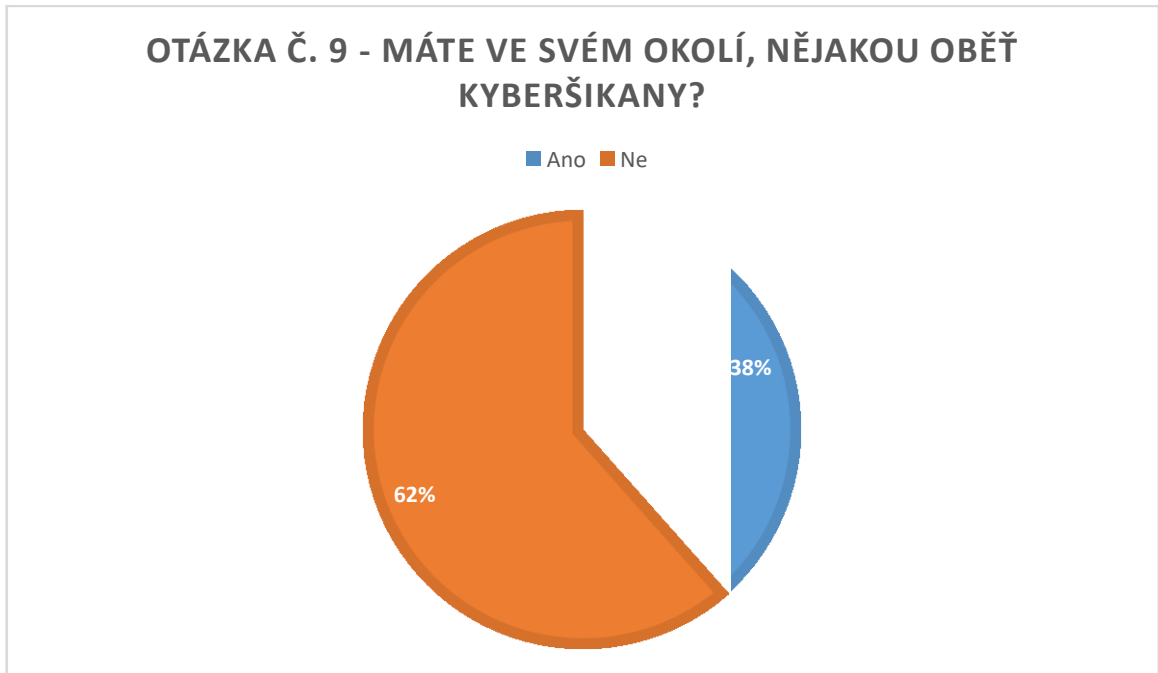
Na následujícím grafu se setkáváme s potvrzením předpokladu. Pokud se na graf podíváme, zjistíme, že mezi respondenty jsou i rodiče, kteří pojem kyberšikana nikdy neslyšeli. Je to snad špatnou prevencí? Nebo jen špatným zájmem rodičů o celosvětovou problematiku? Mnozí lidé na vesnici si nepřipouští celosvětové problémy, myslí si, že se jich netýkají.

Obrázek 34: Graf - Otázka č. 7: Znáte pojem kyberšikana?

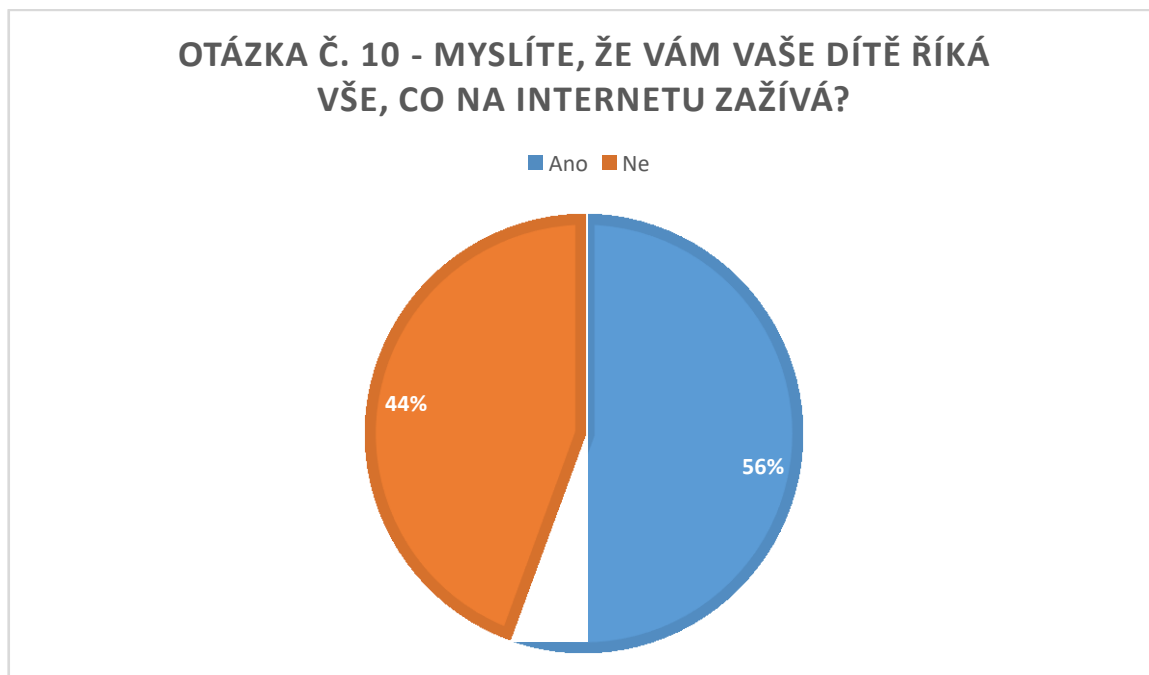

Obrázek 35: Graf - Otázka č. 8: Zúčastnil(a) jste se někdy přednášek o kyberšikaně?

Obrázek 36: Graf - Otázka č. 9: Máte ve svém okolí, nějakou oběť kyberšikany?

Poslední otázka dotazníku se týká důvěry mezi rodičem a jeho dítětem. Ani jeden z rodičů nemá růžové brýle v tom, co jim dítě říká a co jim tají. Otázka směřovala k tomu, zda děti říkají rodičům vše, co na internetu zažívají. Více než 80% rodičů odpovědělo, že ví, že jim jejich děti neříkají vše. Rodiče by na vztahu s dítětem měli více pracovat. Pak by výsledek mohl vypadat jinak.

Obrázek 37: Graf - Otázka č. 10: Myslíte, že Vám vaše dítě říká vše, co na internetu zažívá?

10.4 Zhodnocení výsledků II.

Pro začátek si musíme uvědomit, že výsledky druhého výzkumu jsou extrémně překvapující. Při pečlivém prozkoumání zjišťujeme, že spousta rodičů má nasazené růžové brýle. Díky kterým, tyto situace vůbec neřeší. V dnešní době je problematika šikany a kyberšikany vysoce závažná. Přes vysokou míru závažnosti dávají rodiče od problematiky ruce pryč.

Zamysleme se, jak je možné, že i v dnešní době, jsou rodiče, co si myslí, že se jich tato situace netýká. Přece jejich dítě nežije v tzv. bublině, ale žije společenským životem, který je spojen s internetem.

Tento výzkum nám říká jedno, kyberšikana je celosvětový problém, který si nevybírá. Školy by měly pro rodiče dělat osvětu. Není možné, aby rodič neřešil kyberšikanu. Rodič si musí uvědomovat, že je to i jeho problém, který se může stát i jeho dítěti. Proto by rodiče neměli zavírat před tímto problémem oči, protože tyto výsledky jsou silně neuspokojivé.

10.5 Přínos práce

Za přínos této práce by se dalo považovat zboření mýtů o kyberšikaně na vesnici. Není možné, aby téma kyberšikana na vesnici bylo tabu.

Žijeme v moderní společnosti, která dbá na prevenci, ale prevence se z pohledu těchto dvou výzkumů minula účinkem. Přeci ať už rodiče či děti musí mít 100% informace o tom, jak je kyberšikana nebezpečná.

Díky této práci zboříme mýty o tom, že na vesnici už lišky nedávají dobrou noc, ale o tom, že i na vesnici lidé žijí v moderní společnosti lidí.

Ano, moderní společnost to určitě je, používají veškeré informační technologie, ale následky z jejich použití opět ustrnuly na bodu mrazu.

Opět se potvrdilo z obou dvou výzkumů, že vesnice jsou obehnané zdi. Rodiče si myslí, že díky této zdi na jejich dítě nikdo nemůže, že je v bezpečí. Názory rodičů, že jejich dítěte se to netýká, jsou zcela mimo.

Doufám, že díky této práci někteří otevrou oči a zahodí ty růžové brýle. Snažme se my i naše děti učit z chyb. Zabezpečme jim klidné a pohodové dětství bez nástrah informačních technologií. Vzdělávejme se a poučme se. Snažme se mluvit se svým dítětem o tom, co zažívá na sociální síti. Zajímejme se o to, co naše dítě prožívá. Toto vše směřuje k tomu, že včas odhalíme problém, který může nastat. Díky tomu uchráníme naše dítě.

10.6 Dlouhodobý program primární prevence pro 2. stupeň ZŠ

Společnost (rodina, škola) musí zřídit, nápravu, k tomu ji určitě pomohou nejrůznější preventivní programy. Program, který je školám přes organizaci preventivní program SPIRÁLA poskytován, by mohl zřídit nápravu, kterou žáci nutně potřebují. Program je přizpůsoben všem žákům. Zahájení programu probíhá v 6. třídě a končí absolvováním 9. ročníku.

Časová dotace programu je 9 vyučovacími hodinami práce se třídou (3 setkání po 3 vyučovacími hodinách během jednoho školního roku).

Program je doplněn spoluprací s třídním učitelem v rozsahu až 3 vyučovacími hodinami. Jeho cílem je podpořit pedagoga při navazování na témata preventivních programů s využitím třídnických hodin.

10.7 Rozložení témat dlouhodobého programu:

- **6. ročník – Vztahy a komunikace** (zdravá a vzájemná komunikace, šikana, kyberšikana, dívčí a chlapecký svět, vzájemná tolerance, apod.)
- **7. ročník - Návykové látky, závislostní chování** (svět dětí a dospělých, definování závislosti, návykové látky, důležitost první pomoci, obranné mechanismy jedince, smysluplné trávení večera)
- **8. ročník - Partnerství a sex** (vymezení a rozdíly pojmů, partnerství, sexuálně přenosné nemoci, antikoncepce, zodpovědný přístup k sexuálnímu životu, moje hranice v sexu)
- **9. ročník - Zodpovědnost za své chování a moje budoucnost** (sebepoznání, kriminalita a trestní zodpovědnost, příprava na budoucnost, atd.)[51],[52]

10.8 Návrh preventivního programu

V neposlední řadě je podstatné, navrhnout systém řešení. Určitě by bylo vhodné navrhnout rodičům, neformální setkání. Toto setkání by je mělo seznámit s výsledky výzkumu. V rámci tohoto setkání by bylo vhodné uspořádat přednášku na téma kyberšikana, aby si rodiče měli možnost uvědomit, jaké nástrahy na jejich děti číhají. Hlavní cíl je, aby nepodceňovali daný problém a společně o něm diskutovali, sdíleli své zkušenosti a názory. V každém případě by to bylo velkým přínosem nejen pro rodiče, ale i pro jejich děti.

ZÁVĚR

Práce se zabývala kyberšikanou na sociálních sítích u žáků 2. stupně základní školy. Hlavním cílem bylo popsat problematiku šikany a kyberšikany. Výchozím bodem byla odborná literatura a především vlastní výzkum realizovaný na základní škole v Babicích u Uherského Hradiště.

Určitě se v dnešní době s tématem šikany a kyberšikany zabývá stále více odborníků. V naší společnosti je tato problematika velmi rozšířeným tématem.

V této diplomové práci je potřeba poukázat na nebezpečí kyberšikany na základních školách i na vesnicích a malých městech. Není to tak malý problém, jak si mnozí rodiče myslí. V jednotlivých kapitolách jsou co možná nejlépe popsány problémy a vysvětleny základní pojmy a poznatky.

Cílem praktické části bylo zjistit chování žáků na sociálních sítích základní školy. Bylo zjištěno, že i děti na vesnici mají zkušenosti s internetem, víc než by se dalo předpokládat. Na vesnici se stále drží trend chození ven, ale hlavně mluvení z očí do očí, ale i tento trend postupně ustává.

Z výzkumu dále vyplynulo zjištění, jaké mají děti o této problematice informace. Dalším zjištěním bylo to, zda škola poskytuje dostatečné množství informací a prevence svým žákům. Musíme konstatovat, že by se škola měla více zaměřit na rizika a prevenci. Mnozí žijí v domněnii, že stačí říct dítěti: „Je to nebezpečné, musíš být opatrný!“ Ovšem takové vysvětlení naší mládeži dávno nestačí. Dnešní mládež má úplně jiné záliby, je jinak zvědavá než předchozí generace, ráda vyhledává nové věci, získává nové zkušenosti. A přesně tady je zakořeněné nebezpečí, které na každého jedince číhá. Děti musí vědět, že i za roztomilou, profilovou fotečkou kreslené postavičky se může skrývat nebezpečné monstrum, které čeká na příležitost.

Další výsledek, který z dotazníku vyšel, byl bijící do očí. V otevřených otázkách měli žáci možnost vyjádřit svůj vlastní názor. Velmi mnoho hrubek, špatná či žádná interpunkční znaménka a diakritika. Velká a malá písmenka se střídají, nejsou schopni jejich správnost rozlišovat. Mládež není schopna používat správně svůj mateřský jazyk, češtinu. Do budoucna by to pro náš mateřský jazyk mohl být velký problém a gramotnost naší mládeže bude pomalu, ale jistě klesat.

Není možné všechny chyby prevence přisuzovat pouze a jenom škole. Ze všech získaných poznatků vyplývá, že by se měli rodiče více zajímat, jak jejich děti tráví volný čas na Internetu a rozhodně by měli své ratolesti více poučit a informovat a především je před

kyberšikanou co možná nejvíce chránit, a to alespoň tím, že jim nedovolí přístup na jakoukoli webovou stránku a vymezí jim čas, který mohou na Internetu trávit.

Za přínos této práce vidím ve zmapování současného stavu kyberšikany na venkovské škole. Tato práce může sloužit jako základ pro vytvoření preventivních programů, přizpůsobených specifickému venkovskému prostředí. Šetření ukázalo, že spolupráce školy a rodiny je nezbytná, protože právě na venkově se škola může stát průsečíkem kulturního a zdravého životního stylu.

Nikomu, v minulosti ani budoucnosti opakování neublíží a proto se řídíme větou, kterou nám ve škole neustále opakovali: *opakování je matka moudrosti*. A proto vy všichni opakujte svým dětem, jak nebezpečný internet – sociální sítě mohou být.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] PROCHÁZKA, Roman. *Teorie a praxe poradenské psychologie*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4451-3.
- [2] *Teorie a praxe poradenské psychologie. Městská knihovna v Praze* [online]. Praha: Grada, 2014 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <https://search.mlp.cz/cz/titul/teorie-a-praxe-poradenske-psychologie/4030153/>
- [3] KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-871-5.
- [4] *Nová cesta k léčbě šikany. Portál* [online]. Praha: Portál, 2011 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://obchod.portal.cz/nova-cesta-k-lecbe-sikany/>
- [5] ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-984-2.
- [6] *Kyberšikana. Portál* [online]. Praha: Portál, 2011 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://obchod.portal.cz/kybersikana/>
- [7] ŠMAHAJ, Jan. *Kyberšikana jako společenský problém: Cyberbullying as a socialproblem*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4227-3.
- [8] *Kyberšikana jako společenský problém. Obálky knih* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.obalkyknih.cz/view?isbn=9788024442273>
- [9] *Kyberšikana. E-bezpečí* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana>
- [10] *Kyberšikana. E-besedy* [online]. Olomouc: Policií ČR a Statutárního města Ostrava, 2014 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.e-besedy.cz/internetova-bezpecnost/kybersikana.html>
- [11] *Kyberšikana. Psychické obtěžování STOP PSYCHICKÉMU OBTĚŽOVÁNÍ, GANGSTALKINGU* [online]. Česká Republika: Česká Republika, ©2010-2013 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://psychickeobtezovani.webnode.cz/news/kybersikana/>
- [12] KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011, s. 32. ISBN 978-80-7367-871-5

- [13] VÁGNEROVÁ, K. et al. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2011, s. 11. ISBN 978-80-7367-912-5
- [14] ŘÍČAN, Pavel, Pavlína JANOŠOVÁ. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010, s. 21. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-2991-6.
- [15] KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011, s. 36-37. ISBN 978-80-7367-871-5.
- [16] CO JE TO ŠIKANA? *Minimalizace šikany* [online]. Česká Republika: Česká Republika, 2014 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.minimalizacesikany.cz/chci-se-dozvedet/informace-o-sikane/192-co-je-to-sikana>
- [17] KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Praha: Portál, 1997, s. 54-61. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-123-1.
- [18] VÁGNEROVÁ, Kateřina et al. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2011. s. 152. ISBN 978-80-7367-912-5
- [19] HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí : obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 92. ISBN 978-80-7367-628-5.
- [20] KOLÁŘ, Michal. *Skrytý svět šikanování ve školách: příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Praha: Portál, 1997, s. 55-56. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-123-1.
- [21] KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V, *Rizika virtuální komunikace: příručka pro učitele a rodiče*. Olomouc: NET UNIVERSITY, 2010. ISBN 978-80-254-7866-0.
- [22] KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011, s. 83-84. ISBN 978-80-7367-871-5.
- [23] VÁGNEROVÁ, Kateřina et al. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2011. s. 92. ISBN 978-80-7367-912-5
- [24] PROCHÁZKA, Roman. *Teorie a praxe poradenské psychologie*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4451-3 str. 115-121
- [25] PREVENCE - Kybersikana. *Policie České republiky* [online]. KŘP Karlovarského kraje: Česká Republika, ©2017 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/prevence-kybersikana.aspx>

- [26] Krejčí, V. (2010). *Kyberšikana – kybernetická šikana*. Olomouc: E-Bezpečí. [cit. 2017-05-01] Dostupný z WWW – <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>
- [27] VÁGNEROVÁ, K. et al. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2011, s. 93. ISBN 978-80-7367-912-5
- [28] VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2010, s. 38. ISBN 978-80-7368-858-5
- [29] Český statistický úřad: *Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech i mezi jednotlivci 2011* [online]. c2012
- [30] *Internet a email: NPPG: Národní program počítačové gramotnosti*. [Praha]: Ministerstvo informatiky České republiky, 2005. s.19
- [31] Český statistický úřad: *Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech i mezi jednotlivci 2011* [online]. c2012
- [32] PROCHÁZKA, David. *Hledáme na internetu v rekordním čase*. Praha: Grada, 2007, s. 28. ISBN 978-80-247-1471-4.
- [33] SLAVÍK, Milan. *Vysokoškolská pedagogika*. Praha: Grada, 2012, s. 178. ISBN 978-80-247-4054-6.
- [34] NOVOTNÝ, Jiří. Co je to facebook-definice.[online]. 2009 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://www.com-facebook.eu/>
- [35] PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální síť*. Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-802-4517-421.
- [36] KOPECKÝ, KAMIL. *STALKING A KYBERSTALKING: NEBEZPEČNÉ PRONÁSLEDOVÁNÍ* [online]. Olomouc: 2010, s. 3. ISBN 978-80-254-7737-3.
- [37] Sexting. *Nebud' obět!* [online]. Česká Republika: Česká Republika, ©2010-2017 [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <http://www.nebudobet.cz/?cat=sexting>
- [38] Whatmethodsworkwiththedifferentkindsofcyberbullies?. *STOP cyberbullying*[online]. [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <http://www.stopcyberbullying.org/parents/howdoyouhandlecyberbully.html>
- [39] KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011, s. 173. ISBN 978-80-7367-871-5

- [40] VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2010, s. 225. ISBN 978-80-7368-858-5
- [41] KAVALÍR, A. *Kyberšikana a její prevence - příručka pro učitele*. Plzeň: Člověk v tísni, o.p.s. Statutární město Plzeň, 2009. ISBN 978-80-86961-78-1.
- [42] KREJČÍ, V. Kyberšikana. Kybernetická šikana. Studie. In: VAŠUTOVÁ, M. a kol. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2010, s. 100.
- [43] E-BEZPEČÍ. Jak se chránit před kyberšikanou a jak se bránit útočníkům. [online]. 2009 [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/102-27>
- [44] KOPECKÝ, K. Základní informace projektu. [online]. 2008-2013 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/o-projektu/oProjektu>
- [45] ROGERS, V. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha: Portál, 2011.105
- [46] Úvodní strana. *E-bezpečí* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rodice-ucitele-zaci/303-kybersikana-jako-jeden-z-projevu-krize-vychovy>
- [47] E-NEBEZPEČÍ PRO UČITELE. Úvodní strana. [online]. 2010 -2012 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://www.e-nebezpeci.cz/>
- [48] E-NEBEZPEČÍ PRO UČITELE. Zdravotní a psychické následky kyberšikany mezi dětmi a dospívající mládeží. [online]. 2010 -2012 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/dali-rizika/355-zdravotni-a-psychicke-nasledky-kyberikany-mezi-dtmi-a-dospivajici-mladei>
- [49] SAFERINTERNETCZECH. Nikdy nevíš.[online]. 2013 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=O790FUeYrk>
- [50] Základní škola Babice u Uherského hradiště - <http://www.zsbabice.cz/>
- [51] Dlouhodobý program primární prevence - <http://www.prostorpro.cz>
- [52] Preventivní programy pro rodiče a žáky - <http://www.kybersikana.eu/p/rodice.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ICT – informační technologie

Např. – například

SMS – služba krátkých textových zpráv

MMS – služba multimediálních zpráv

www – World Wide Web – označení webových stránek

MHD – městská hromadná doprava

tzv. - takzvaný

apod. – a podobně

atd. – a tak dále

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Kniha- Teorie a praxe poradenské psychologie[2].....	13
Obrázek 2: Kniha- Nová cesta k léčbě šikany [4].....	14
Obrázek 3: Kniha – Kyberšikana [6].....	15
Obrázek 4: Kniha – Kyberšikana jako společenský problém [8].....	16
Obrázek 5: Internetová stránka E-bezpečí [9].....	17
Obrázek 6: Internetová stránka E-besedy [10].....	18
Obrázek 7: Internetová stránka Stop psychickému obtěžování, gangstalkingu [11].....	19
Obrázek 8: Webová stránka E-bezpečí [46].....	56
Obrázek 9: Webová stránka E-NEBEZPEČÍ pro učitele [47].....	57
Obrázek 10: Základní škola Babice u Uherského Hradiště [50].....	63
Obrázek 11: Graf počty žáků na ZŠ Babice.....	65
Obrázek 12: Graf počty žáků dle pohlaví.....	65
Obrázek 13: Graf – Otázka č. 1: První mobilní telefon.....	68
Obrázek 14: Graf – Otázka č.2: Používání tabletu.....	69
Obrázek 15: Graf - Otázka č. 3: Využití sociálních sítí.....	70
Obrázek 16: Graf - Otázka č. 4: Máte svůj vlastní profil na sociální síti.....	71
Obrázek 17: Graf - Otázka č. 5: Psal/a sis někdy s osobou, co jsi nikdy neviděl?.....	72
Obrázek 18: Graf - Otázka č. 6: Máš na svém profilu, v přátelích, lidi, které vůbec neznáš?.....	72
Obrázek 19: Graf - Otázka č. 7: Máš ze svého počítače, doma neomezený přístup na jakou webovou stránku.....	73
Obrázek 20: Graf - Otázka č. 8: Můžeš ve škole připojit na všechny webové stránky?.....	74
Obrázek 21: Graf - Otázka č. 9: Pokud máš svůj účet, máš na něm uvedeny osobní údaje?.....	74
Obrázek 22: Graf - Otázka č. 10: Máš rád osobní kontakt s osobou na internetu nebo v reálném světě?.....	75
Obrázek 23: Graf - Otázka č. 11: Převaha přátel.....	76
Obrázek 24: Graf - Otázka č. 12: Jak dobře znáš přátele na svém profilu.....	76
Obrázek 25: Graf - Otázka č. 13: Znáte pojem kyberšikana?.....	77
Obrázek 26: Graf - Otázka č. 14: Zažil jsi někdy kyberšikanu?.....	77

Obrázek 27: Graf - Otázka č. 15: Máš ve svém okolí, někoho, kdo zažil kyberšikanu?.....	78
Obrázek 28: Graf - Otázka č. 1: Kolikrát během minulého týdne vaše (tvoje) dítě bylo na internetu?	80
Obrázek 29: Graf - Otázka č. 2: Máte zabezpečený počítač k navštěvování nevhodných www stránek?	80
Obrázek 30: Graf - Otázka č. 3: Má vaše dítě profil na sociální síti?	81
Obrázek 31: Graf - Otázka č. 4: Má dítě na svém profilu své osobní údaje?.....	81
Obrázek 32: Graf - Otázka č. 5: Mé dítě používá počítač pro?.....	82
Obrázek 33: Graf - Otázka č. 6: Vadí vám, že vaše dítě má Facebook?.....	83
Obrázek 34: Graf - Otázka č. 7: Znáte pojem kyberšikana?	84
Obrázek 35: Graf - Otázka č. 8: Zúčastnil(a) jste se někdy přednášek o kyberšikaně?	84
Obrázek 36: Graf - Otázka č. 9: Máte ve svém okolí, nějakou oběť kyberšikany?	85
Obrázek 37: Graf - Otázka č. 10: Myslíte, že Vám vaše dítě říká vše, co na internetu zažívá?	86

SEZNAM PŘÍLOH

P I: DOTAZNÍK

P II: DOTAZNÍK

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vyplňte:

muž x žena

třída:

Otázka č. 1 Kdy jsi dostal svůj mobilní telefon?

- 1) na druhém stupni
- 2) na prvním stupni
- 3) před nástupem do školy
- 4) nedostal

Otázka č. 2 Používáte tablet?

- 1) Každý den
- 2) Několikrát týdně
- 3) Jednou týdně
- 4) Vůbec

Otázka č. 3 Jaké sociální sítě používáš?

- 1) Facebook
- 2) Instagram
- 3) Lidé.cz
- 4) Spolužáci.cz
- 5) Twiter
- 6) Jiné

Otázka č. 4 Máte svůj vlastní profil na sociálních sítích?

- 1) Ano, mám
- 2) Ne, nemám
- 3) Nemám, ale používám od rodičů

Otázka č. 5 Psal/a sis někdy na profilu s nějakou osobou, kterou jsi nikdy neviděl?

- 1) Ano
- 2) Ne

Otázka č. 6 Máš ve svém profilu, v přátelích, lidi, které neznáš?

- 1) Ano
- 2) Ne

3) Nevím

Otázka č. 7 máš ze svého počítače doma, neomezený přístup na jakoukoli webovou stránku?

1) Ano, mám

2) Ne, nemám

Otázka č. 8 Můžeš se ve škole připojit na všechny webové stránky?

1) Ano

2) Ne

3) Nezkoušel jsem to

Otázka č. 9 Pokud máš účet na sociálních sítích, máš na něm uvedeny osobní údaje?

1) Celé jméno

2) Město

3) Adresa

4) Telefonní číslo

5) Věk

6) Svoji fotku

Otázka č. 10 máš rád/a osobní kontakt s osobou na internetu nebo v reálném světě?

1) Ano

2) Ne

Otázka č. 11 Jakých přátel máš více?

1) Reální přátelé

2) Online přátelé

Otázka č. 12 Jak dobře znáš své přátele na svém profilu?

1) Ano znám

2) Ne, neznám

3) Některé jsem nikdy neviděla

4) Nemám na svém profilu, takové přátele

Otázka č. 13 Znáte pojem kyberšikana

1) Ano

2) Ne

3) Slyšel/a jsem o ní

4) Nezajímá mě to

5) Netýká se mě to

Otázka č. 14 Zažil jsi někdy kyberšikanu?

1) Ano

2) Ne

Otázka č. 15 Máš ve svém okolí někoho, kdo zažil kyberšikanu?

1) Ano

2) ne

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK

<https://www.surveio.com/survey/d/Z2T5H2S5H8U0K9Y0R>

Kyberšikana ve škole/doma

Ahoj,
věnuj prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník použiju pro svou DP-děkuji za pomoc

1
Kolikrát během minulého týdne Vaše (tvoje) dítě bylo na internetu?

0x
 1-5x
 6-10x
 Více než 10x

2
Vlastní tvé dítě profil na sociálních sítích?

ano
 ne
 nevím zda ho vlastní

3
Odpovídají jen ti, co jejich dítě profil má! Má na svém profilu své osobní údaje?

ano
 ne

Zúčastnil(a) jsem se někdy přednášek o kyberšikaně?

ano
 ne
 pokud ano, kde?
Napíšte odpověď

8
Máte ve svém okolí nějakou oběť kyberšikany?

ano
 ne
 6-10x

9
Myslíte, že vám vaše dítě říká vše, co na internetu zažívá?

ano
 ne

ODESLAT DOTAZNÍK

Vytvořte si vlastní dotazník zdarma ✓ Surveio Vám pomůže